

Tajna Svih Tajni

Sirr eŕ-Esrar

Sejjid Abdul-Kadir Džilani

(kuddise sirruh)

Preveo: Ebu Irfan eŕ-Bosnevl

Sadržaj:

2 - Predgovor

5 - Uvod Šejh Tosun el-Džerrahije

29 -Uvod Šejh Abdul-Kadir Džilanije

43 - Poglavlje I

48 - Poglavlje II

50 - Poglavlje III

57 - Poglavlje IV

63 - Poglavlje V

72 - Poglavlje VI

77 - Poglavlje VII

83 - Poglavlje VIII

86 - Poglavlje IX

91 - Poglavlje X

94 - Poglavlje XI

101 - Poglavlje XII

108 - Poglavlje XIII

110 - Poglavlje XIV

113 - Poglavlje XV

116 - Poglavlje XVI

119 - Poglavlje XVII

121 - Poglavlje XVIII

126 - Poglavlje XIX

130 - Poglavlje XX

135 - Poglavlje XXI

144 - Poglavlje XXII

153 - Poglavlje XXIII

157 - Poglavlje XXIV

Sirr el~Esrar

Tajna svih Tajni

Hadreti Gavs el~Azam Sejjid ` Abdul~Kadir el~Džilani

Predgovor:

I kada je tvoj Gospodar rekao melekima, ja ću na zemlji postaviti svog namjesnika.....i On je poučio Adema svim imenima.....I kada smo Mi rekli melekima: Poklonite se Ademu, oni su se poklonili..... [Kur` an-Bekara: 30, 31, 34]

Kada je Allah Mudri stvorio Adema -mir s njim- On ga je učinio superiornijim melekima obdarivši ga znanjem o esenciji (tj. zbilji svih stvari). Imena kojima je Adem poučen su zapravo Allahovi atributi i kvaliteti. Svaka osobita božanska kvaliteta koja je učestvovala u procesu stvaranja određenog objekta je istovremeno i manifestirana u tom objektu. Kada je Adem -mir s njim- primio Imena, sve ove kvalitete su usađene u njegovom biću, i kroz njih on je razumio cijeli univerzum (tj. cjelokupnu egzistenciju). Allah Mudri ga je onda postavio unutar svijeta da služi kao njegov namjesnik.

Potomci Adema -mir s njim- su naslijedili ovaj dar kao potencijalni kapacitet, razlikujući se u prirodi od osobe do osobe. Kako se nadarenosti ljudi razlikuju, tako se razlikuju i njihove odgovornosti prema Allahu kao i specifični oblici njihova namjesništva koje moraju poprimiti. To je evidentno čak i na najvišim stupnjevima, kako je ilustrirano u Suri Kehf (60,82) različitim ulogama Muse -mir s njim-, oličenja moralnog integriteta, i Hidra -mir s njim-, oličenja mističnog uvida. Ipak ultimativno namjesništvo, univerzalno i komprehensivno, je manifestovano u Poslaniku Muhammedu -mir i beskrajna ljubav s njim.

Neophodno je svakom pojedincu da shvati prirodu i opseg njegovog potencijalnog dara. Samo tada će on znati svoj odnos sa univerzumom i njegovim Stvoriteljem i ispuniti svoj emanet, funkciju namjesništva koju je prihvatio (u ezelu, tj. vremenu kada je stvoren u bestjelesnoj formi prije nastanka). I samo tada on može spoznati stvarno značenje i značajnost božanskih odredbi koje je proslijedio Poslanik Muhammed -mir i beskrajna ljubav s njim.

Bez ovog razumjevanja, postoji opasnost da naučavanja religije opstanu samo kao vanjska odjeća, koja će se formalno praktikovati ali unutarne (duhovno) zamrijeti. Kada se to desi, religiozna praksa se pretvori u običaje i konvencije, i srce je lišeno spoznaje Allahova prisustva.

Istina je da je Džennet (Raj) obećan onima koji jednostavno i iskreno slijede Allahove odredbe i Poslanikove upute, ali *Oni koji su vjernici među vama, i učeni, Allaha će uzvisiti njihov stupanj* [Kur` an-Mudžadela: 1], i, *Zar su učeni podjednaki sa neukima?* [Kur` an-Zumer: 9].

Sura Vakia ukazuje na to da će čovječanstvo ultimativno biti podijeljeno u tri kategorije a ne samo dvije - ljude u Džehennemu (Paklu), i ljude u Džennetu (Raju), i, od potonjih, ljude *najbliže Allahu* [Kur` an-Vakia: 7-11].

Na Sudnjem Danu, oni koji su izgarali na Allahovom putu i bili obdareni znanjem o sebi i svom Gospodaru će biti na višem stupnju od drugih vjernika. Jer to znanje povećava ljubav prema Allahu i Poslaniku, i što ih više osoba voli, bliža će im biti. S takvim znanjem, osoba razumije da su vjerske odredbe oblik mudrosti (hikmah), i da se prihvatanjem oblika spozna njegova bitnost. Metodi i sredstva spoznavanja bitnosti unutar svake forme i oblika je ono što je poznato kao Sufizam (Tesavvuf).

Sirr el-Esrar nudi, unutar svog konciznog kompasa, samu esenciju Sufizma. Iako su mnoge Sufije pisali prije njega, ipak Hadreti ` Abdul-Kadir el-Džilani - mir s njim- je bio taj koji je jasno definisao put (tarikah) i objasnio termine koji su, od tada, postali opće prihvaćeni. U ovoj knjizi on nudi Sufijska objašnjenja osnovnih dužnosti u Islamu - namaza, posta, sadake, i hadždža. Time ona sačinjava most između njegova dva više poznata pisana djela, Guniyat et-Talibin (Bogastvo Sljedbenika), koja je namijenjena da inspiriše ljude da budu dobri praktikujući Muslimani, i Futuh el-Gajb (Otkrovenja Nevidljivog), zbirka kasnijih lekcija o mističnim temama. Ukoliko osoba ne pročita Sirr el-Esrar neće biti u stanju da se opkoristi adekvatno svime onim što je Šejh iznio u Futuh el-Gajb. Sirr el-Esrar je kapija tom gradu znanja.

Prevođenjem ove knjige na Engleski, Šejh Tosun Bajrak je učinio veliku uslugu onima koji ne poznaju Arapski ili koji ne mogu naći ovaj tekst u svom maternjem jeziku. Inša-Allah, ovo djelo će prosvjetliti mnoge duše, i uzdignuti one koje su već prosvijetljene u još više regione spoznaje (marifah).

Neka Allah Milostivi obaspe blagodatima dušu Hadreti ` Abdul-Kadir el-Džilaniya, i neka nas sviiju povede u više regione spoznaje, tako da zavrijedimo stupnjeve onih *'najbližih Allahu.'*

Said Ali Ašraf

Generalni Direktor

Islamske Akademije

Kembridž

Uvod prevodioca Šejh Tosun Bajrak el-Džerrahije

Poštovani Muhjiddin Ebu Muhammed ` Abdul~Kadir el~Džilani -mir s njim-, je *el~gauvs el~azam* - manifestacija Allahova atributa 'Svemoćni', koji čuje poziv upomoć i spašava bespomoćne, i *el~kutb el~azam* -- osa, centar, sumit duhovne evolucije, duhovni vladar (meuvla) svijeta, izvor mudrosti, posuda svog znanja, oličenje vjere i Islama; istinski nasljednik perfekcije Poslanika Muhammeda; savršeni insan (insan el~kamil); i osnivač Kadirije, mističnog bratstva koje se proširilo na sve strane svijeta i prezerviralo istinsko značenje Islamskog Sufizma tokom stoljeća sve do našeg vremena.

Rodio se u blagoslovljen čas 470-te godine po Hidžri (1077-78 N.E.), u oblasti po imenu el~Džil koja se danas nalazi u Iranu. Ovaj datum je zasnovan na njegovoj izjavi svom sinu da je on imao osamnaest godina kada je došao u Bagdad, to je bila godina kada je čuveni učenjak el~Tamimi preselio na Ahiret. To se desilo 488-me godine po Hidžri. Njegova majka, Ummul Hajr Fatima bint el~Šejh ` Abdullah Sumi, je bila potomak Poslanika Muhammeda -mir i beskrajna ljubav s njim-, preko njegova unuka plemenitog Husejn ibn Alija -mir s njim.

Njegova Majka prenosi,

Moj sin ` Abdul~Kadir je rođen u Mjesecu Ramadanu. Bez obzira koliko se trudila, on bi odbijao da sisa mlijeko tokom dana. Tokom cijele perioda dojenja on bi odbijao da uzima hranu u mjesecu posta, Ramadanu. Jednog Ramadana prvi dan Ramadana se nije mogao ustanoviti pošto je bilo oblačno te se mlađak nije mogao nazrijeti. Mještani su, ne znajući da li da poste ili ne, došli kod Ummul Hajr i pitali da li je dijete dojilo taj dan ili ne. Pošto nije, oni su zaključili da je to posigurno bio prvi dan Ramadana i obaveznog posta.

Hadreti ` Abdul~Kadir prenosi,

Kada sam bio malo dijete, svakoga dana me posjećivao melek (anđeo) u obliku divna mladića. On bi hodio samnom od kuće do škole i činio da mi djeca uvijek ustupe mjesto u prvom redu učionice. On bi tako ostajao samnom cijeli dan i nakon toga me pratio nazad do kuće. Ja sam mogao naučiti za jedan dan više nego bi drugi učenici naučili za sedam dana. Ja tada nisam znao ko je on zapravo bio. Jednog dana ja sam ga o tome upitao i on mi je rekao, 'Ja sam jedan od Allahovih

meleka. On me je poslao i zadužio da budem s tobom sve dok si zauzet studiranjem.'

Opet govoreći o svom djetinjstvu, on prenosi,

Svaki put kada bih osjetio želju da se igram sa drugom djecom začuo bih glas kako mi govori, 'Dođi radije Meni, O blagoslovljeni, dođi Meni'. Od straha ja bih tražio utočište u zagrljaju moje majke. Sada, čak i u najintenzivnijim meditacijama i osamama, ne mogu tako jasno čuti taj glas.

Kada ga je neko upitao šta ga je dovelo na tako visoki duhovni level, on je rekao, 'Istinoljubljivost koju sam obećao mojoj majci.' Onda je nastavio i prepričao cijeli događaj o tome:

Jednog dana, uoči Kurbanškog Bajrama, ja sam otišao na naše polje da pomognem orati njivu. I tako dok sam hodao iza vola, on okrenu glavu prema meni i pogleda me te reče, 'Ti nisi stvoren za ovo!' To me je puno uplašilo te sam otuda pobjegao i popeo se na ravni krov naše kuće. I tamo sam sa krova odjednom ugledao hadžije skupljene na Arafatu, u Arabiji, kao da se nalaze upravo ispred mene.

Ja sam otišao majci, koja je tada bila udovica, i rekao joj, 'Pošalji me na put Istine, daj mi dozvolu da odem u Bagdad da stičem znanje, da budem sa mudrim i onima koji su bliski Allahu.' Moja majka me upitala šta je razlog takvom mom iznenadnom porivu. Ja sam joj onda rekao šta mi se desilo. Ona je počela plakati, ali mi je ipak donijela 80 zlatnika, koji su ujedno bili sve što nam je otac ostavio u zaostavštinu. Ona je odvojila 40 zlatnika za mog brata a drugih 40 je zašila u postavu mog kaputa. Nakon toga mi je dala dozvolu da idem, ali prije rastanka je tražila da joj obećam da ću govoriti istinu i biti istinit bez obzira na okolnosti. Ona me je ispratila riječima, 'Neka te Allah zaštiti i uputi, moj sine. Ja se odvajam od onoga što mi je najmilije poradi Allahova zadovoljstva. Ja znam da te neću moći vidjeti do Sudnjeg Dana.'

Tako sam se ja pridružio maloj karavani koja je išla u Bagdad. Kada smo ostavili za sobom gradić Hamadan, družba hajduka, njih 60 konjanika, nas je napala. Oni su oduzeli sve od svakoga. Jedan od njih je došao do mene i upitao, 'Mladiću, šta ti imaš?' Ja sam mu rekao da imam 40 zlatnika. On reče, 'Gdje?' Ja mu rekoh, 'U postavi ispod mog pazuha'. On se nasmijao i otišao od mene. U tom naiđe drugi hajduk i upita me isto, i ja i njemu rekoh istinu. On takođe ode od mene ne vjerujući mi. Nakon nekog vremena mora da su to rekli svom vođi, pošto su me pozvali na mjesto gdje su među sobom dijelili plijen. Njihov vođa me upita

da li imam ikakve imovine. Ja sam mu rekao da imam 40 zlatnika zašivenih u postavi mog kaputa ispod pazuha. On je uzeo moj kaput, poderao postavu, i našao zlatnike. Onda me je u zaprepašćenju upitao, 'Kada ti je novac bio tako bezbjedno skriven, šta te navelo da nam uzastopice otkrivaš gdje se nalazio?' Ja sam mu rekao, 'Ja moram govoriti istinu u svakoj situaciji, pošto sam to obećao mojoj majci.' Kada je to vođa hajduka začuo počeo plakati i jecati govoreći, 'Pogledaj ovog mladića, on tako drži do obećanja svojoj majci. Teško se meni, ja sam iznevjerio obećanje Onome Koji me je stvorio. Krao sam i ubijao. Alas, šta će samnom biti.' Njegovi drugovi, duboko ganuti prizorom, mu rekoše, 'Ti si nam bio vođa sve ove godine u grijehenju. Budi nam i sada vođa u pokajanju!' Svih šezdeset hajduka je držalo moju ruku i pokajalo se obećavši da promjenu svoj put. Tih šezdeset su bili prvi koji su bili prvi koji su našli oprost svojih grijeha držeći moju ruku.

Časni `Abdul~Kadir je imao osamnaest godina kada je doputovao u Bagdad. Kada se približio kapijama grada, Hidr -`alejhi selam- se iznenada pojavio pred njim i spriječio ga da uđe u grad. On mu je rekao da je Allahova -dželle šanuhu- odredba da on ne uđe u Bagdad za još sedam godina. Nakon toga Hidr -`alejhi selam- ga je odveo do nekih ruševina u pustinji i rekao mu da ostane tu i da nikud odatle ne odmiče. Tu je proveo tri godine. Svake godine Hidr -`alejhi selam- bi mu se jednom javio i rekao mu da ne napušta to mjesto.

Hadreti Šejh kaže o tim godinama u pustinji:

Tokom mog boravka u pustinji van Bagdada, sve što je privlačno i prolazno od ovog svijeta mi je dolazilo da me zavede i odvuče od tog mjesta. Allah me je zaštitio od njihova izazova. Šejtan, u raznim oblicima i formama, bi mi dolazio, izazivajući i huškajući borio se protiv mene. Allah me je učinio pobjednikom nad njim takođe. Moj ego (nefs) se svaki dan pojavljivao predamnom u mom vlastitom liku i obliku, moleći me da budem njegov prijatelj. Kada bih to odbio on bi me napao. Allah me je učinio pobjednikom nad njim takođe. Nakon toga sam ga načinio mojim zarobljenikom i prisilio ga da ostane samnom i provede te godine u pustinji. Prve godine sam jeo travke i korijenje koje sam mogao naći u tim ruševinama. Te godine nisam pio nimalo vode. Druge godine sam pio vode ali nisam ništa jeo. Treće godine nisam ništa ni jeo ni pio niti spavao. Sve to vrijeme ja sam proveo u ruševinama drevnih Persijskih kraljeva u Karkhu. Hodao sam bosonog preko pustinjskih grmova i nisam osjećao nikakve boli. Kad god bi ugledao liticu odmah bi se počeo njome uspinjati; Nijednog trenutka nisam dao odmora i komforta svom egu (nefsu) niti niskim prohtjevima.

Nakon sedam godina sam jedne noći začuo glas: 'O ` Abdul~Kadire, sada ti je dozvoljeno da uđeš u Bagdad'.

Ja sam tada otišao u Bagdad i tamo proveo nekoliko dana. Uskoro nisam mogao podnijeti zabludu, korupciju i smutnju koje su dominirale gradom. Da se spasim takve okoline ja sam odlučio da ga napustim. Sve što sam uzeo sa sobom je bio Kur`an. Kada sam došao na kapiju grada začuo sam glas: 'Gdje ideš ti?' reče, 'Vrati se i služi narod.'

'Šta me briga za ljudima?' protestovao sam ja. 'Ja ima svoju vjeru da sačuvam!'

'Vrati se, i nikad se ne boj za svoju vjeru,' glas nastavi, 'Ništa ti nikada neće moći nauditi.' Ja nisam mogao vidjeti onoga ko mi je govorio. Onda mi se nešto desilo. Odsječen od pojavnog svijeta, zapao sam u duboki meditativni trans. Sve do slijedećeg dana sam bio fokusiran na želju i molio se Allahu -dželle šanuhu- da mi ukloni veo i obznani šta treba da činim.

Slijedećeg dana, dok sam lutao kroz četvrt zvanu Muzaferija, čovjek kog nisam nikada do tada vidio je otvorio vrata dvorišta i pozvao me, 'Dođi unutra, ` Abdul~Kadir!' Kada sam došao na njegova vrata, on mi reče, 'Reci mi šta si želio od Allaha -dželle šanuhu? Šta si juče tražio i molio?' Ja sam se zamrznuo, u zaprepaščenju. Nisam mogao naći riječi da mu odgovorim. Čovjek je pogledao u moje lice i onda zalupio vrata pred mojim nosom tako silovito da su podigla toliku prašinu da me je pokrila od glave do pete. Ja sam se okrenuo i pošao dalje još uvijek u čuđenju i nesposoban da se sjetim šta sam juče tražio od Allaha. Onda sam se sjetio i okrenuo da kažem tom čovjeku, ali nisam mogao vidjeti niti njegovu kuću a niti njega. Ja sam se tada zabrinuo jer sam uvidio da je on bio Allahov prijatelj (evlija). Zapravo, kasnije sam saznao da je to bio Hammad el-Dabbas, koji je postao moj Šejh (duhovni učitelj).

Jedne hladne i kišovite noći nevidljiva ruka je povelala Hadreti ` Abdul~Kadira do tekije, mistične škole, od Šejh Hammada ibn Muslima el-Dabbasa. Šejh, znajući putem Božanskog nadahnuća da on dolazi, je naredio da sve zaključaju sve kapije njegove tekije. I tako dok je ` Abdul~Kadir sjedio pred kapijom pospanost ga obuzme u čemu je doživio mokri san. On se odmah probudio i otišao u obližnju rijeku da se okupa i uzme abdest. Nakon toga se vratio i opet zaspao i opet doživio istu stvar. Ta ista stvar mu se desila sedam puta tokom te noći i svaki put bi otišao i okupao se u hladnoj rijeci po hladnom vremenu. U jutro kapije su se otvorile i on je ušao u tekiju. Šejh Hammad je ustao da ga pozdravi. Plačući od radosti on ga je zagrlio i rekao, 'O moj sinko, danas je za nas velika sreća, ali sutra će biti tvoja. Nemoj nikada napustiti ovaj put.' Šejh Hammad je

bio njegov prvi učitelj u nauci misticizma (tesavvufa). Držeći njegovu ruku Hadreti `Abdul~Kadir je iniciran u put sufija.

On kaže:

Ja sam studirao s mnogim učiteljima u Bagdadu, ali kad god nisam mogao nešto razumjeti ili sam želio pronaći u neku tajnu, Šejh el-Dabbas je bio taj preko koga sam to dobio. Nekad bi napuštao njegovo društvo u potrazi za znanjem kod drugih učenjaka - da studiram teologiju, hadis, fikh, i druge znanosti. Svaki put kad bih mu se vratio on bi mi rekao, 'Gdje si bio? Mi smo imali divne hrane za naša tijela, um, i duše dok si ti bio odsutan i ništa nismo ostavili za tebe!' Nekad bi rekao, 'Tako ti Allaha, gdje ti ideš? Zar ima iko ovdje da posjeduje znanja koliko ti?' Njegovi derviši bi me stalno zadirkivali i govorili, 'Ti si pravnik, učenjak, naučnik. Šta ti radiš među nama? Što nas ne napustiš?' A Šejh bi ih korio i govorio im, 'Sram vas bilo! Kunem se da među vama nema nijedan kao što je on. Nijedan od vas se neće uzdići više od njegovih stopala! Ako vi mislite da sam ja grub prema njemu i u tome me imitirate, ja to činim da ga usavršim i testujem. Ja njega vidim u duhovnom svijetu čvrstog kao kamen, i velikog kao planina.'

Hadreti `Abdul~Kadir je bio najveći primjer činjenice da je u Islamu sveta dužnost svim muškarcima i ženama da tragaju za znanjem do konca svog ovozemaljskog života. On je tragao za najvećim mudracima i učenjacima svog vremena. On je memorisao Časni Kur`an i njegovu interpretaciju kod `Ali Ebul~Wafa el-Kajla, Ebul~Hattab Mahfuza, i Ebul~Hasana Muhammed el-Kadija. Prema nekim izvorima, on je studirao sa Kadijom Ebu Saidom el-Mubarek ibn `Ali el-Muharremijom, najvećim učenjakom svoje ere u Bagdadu. Iako je Hadreti `Abdul~Kadir studirao tesavvuf pod nadzorom Šejh Hammad el-Dabbasa i ušao u tarikat na njegovu kapiju, on je također dobio dervišku džubbu (idžazet) od Kadije Ebu Saida. Duhovni sened (silsila) Kadije Ebu Saida se proteže preko Šejh Ebul~Hasan `Ali ibn Muhammed el-Kurejšije, Ebul~Feradž el-Tarsusije, el-Tamimije, Šejh Ebu Bekr el-Šiblije, Ebul~Kasim el-Džunejda, Sari el-Sakatije, Ma`ruf el-Karkije, Davud el-Taije, Habib el-Adžamije, Hasan el-Basrije i Hadreti `Alija ibn Taliba, Allahova ljubav i rahmet neka je sa svima njima. Hadreti `Ali je primio svoju džubbu (idžazet) od uzora čovječanstva Hadreti Muhammeda -sallallahu `alejhi ve sellem- a on je primio svoj idžazet od Džibril Emina -`alejhi selam- a on od Uzvišenog Allaha -dželle šanuhu.

Neko je upitao od Šejh `Abdul~Kadira šta je dobio od Allaha -dželle šanuhu. On je odgovorio, 'Lijep ahlak i znanje.' Kadija Ebu Said el-Muharremi je rekao,

'Doista, ` Abdul~Kadir el-Džilani je primio od mene derviški idžazet, ali sam i ja primio od njega idžazet da služim.'

Ebu Said el-Muharremi je u Bagdadu imao svoju vlastitu školu gdje je podučavao studente. Kasnije on je predao tu školu Hadreti ` Abdul~Kadiru, koji je od tada preuzeo podučavanje.

Šejh ` Abdul~Kadir je tada imao preko pedeset godina starosti. Njegove riječi su bile toliko efektivne i čudesne da su transformirale slušaoce. Njegovi studenti i džemat su se rapidno uvećavali. Uskoro nije bilo mjesta ni u školi niti oko nje da se svi njegovi sljedbenici smjeste.

Šejh ` Abdul~Kadir prenosi o početku svog predavanja:

Jednog jutra sam ugledao Allahova Poslanika -sallallahu `alejhi ve sellem. On me je upitao, 'Zašto ne govoriš ljudima?' Ja sam odgovorio, 'Ja sam Perzijanac, kako ću ja govoriti tečnim Arapskim jezikom Bagdada?'

'Otvori svoja usta,' reče on. Ja tako i uradih. Onda je on sedam puta puhnuo u moja usta i rekao, 'Idi, obrati se čovječanstvu i pozovi ih na Allahov put mudrim i divnim riječima.'

Ja sam obavio podne namaz, i okrenuo se prema džematu te ugledao mnoštvo ljudi koji su čekali da govorim. Kada sam ih vidio obuzelo me neko uzbuđenje i jezik mi se zavezao. Onda sam ugledao Hadreti ` Aliju. On je došao kod mene i rekao mi da otvorim usta te je onda kao i Poslanik prije puhnuo u moja usta šest puta. Ja sam ga upitao, 'Zašto nisi puhnuo sedam puta kao i Poslanik?' On mi je rekao, 'Radi mog poštovanja prema njemu,' i onda je nestao.

Nakon toga su iz mojih usta izišle riječi, 'Um je ronilac, koji roni duboko u more srca da pronađe bisere mudrosti. Kada ih donese na obalu svoga bića, oni se razaspu kao riječi s njegovih usana, i s njima on kupuje neprocjenjive pobožnosti na Allahovom bazaru obožavanja...'

Onda sam rekao: ''U noći kao što je ova moja, ako neko od vas ubije svoju strast, ta pogibija će biti toliko slatka da na ovom svijetu nikad više neće moći ništa okusiti!''

Od tada, bilo da sam bilo javi ili u snu održavao sam dužnost poučavanja. Bilo je toliko puno znanja o vjeri i religiji u meni. Da nisam govorio i odlijevao ga, imao

sam osjećaj da bih se u njemu ugušio. Kada sam otpočeo sa poučavanjem imao sam samo dva tri učenika. Kad su me poslušali, njihov broj se uvećao do sedamdeset hiljada.

Niti je njegova škola niti njena okolica mogla primiti njegove sljedbenike. Morali su pronaći veći prostor. Bogati i siromašni su pomagali da se napravi još građevina, bogati su pomagali finansijski a siromašni svojim radom. Žene Bagdada su također pomagale. Mlada žena koja je radila besplatno, dovela je svoga muža koji nije htio besplatno raditi, i predstavila ga Šejhu. 'Ovo je moj suprug,' rekla je ona. 'Ja sam uzela dvadeset zlatnika od njega kao moj mehr (vjenčani obavezni dar ženi). Vratit ću mu pola toga bez naknade, a za drugu polovicu želim da je zaradi ovdje.' Ona je predala zlatnike Šejh Abdul-Kadiru, a njen suprug je počeo tu raditi. On nije prestao raditi nakon što je nestalo tih zlatnika. Ipak Šejh ga je nastavio plaćati, jer je znao da nije imao nikakvih drugih primanja.

Hadreti Abdul-Kadir je bio autoritet, imam u vjerskim pitanjima, teologiji i zakonodavstvu, i lider Šafijske i Hanbelijske pravne škole tog vremena. On je bio čovjek velike mudrosti i znanja. Svi su se ljudi okoristili od njega. Njegove dove odnosno molbe su odmah bile primane, i one za dobro i one za nečiju kaznu. On je pokazao mnoge keramete (nadnaravna čuda). On je bio savršeni čovjek (el-insan el-kamil), sa trajnim spominjanjem i svijesnosti Allaha, meditirajući, promišljajući, primajući i darujući pouke.

On je bio blaga srca, nježne prirode i nasmijana lica. Bio je osjećajan i posjedovao je najljepše manire. Bio je plemićkog karaktera, velikodušan u darovanju kako materijalnih dobara tako i znanja i lijepog savjeta. Volio je sve ljude, ali posebno vjernike koji su robovali i obožavali Jednoga u Kojeg su vjerovali.

Bio je lijepog tjelesnog izgleda i otmjenog odijevanja. Nije pretjerano govorio, ali kada bi govorio, iako je govorio vrlo brzo, svaka riječ i slovo je bilo jasno i glasno. Govor mu je bio divan i istinit. Govorio je istinu bez bojazni, jer mu je bilo svejedno da li će ga neko pohvaliti ili pokuditi.

Kada je Halifa Muktefi postavio Jahju ibn Sa'ida kao kadiju (glavnog državnog sudiju), Hadreti Abdul-Kadir ga je javno optužio, rekavši, 'Postavio si najgoreg tiranina kao sudiju nad vjernicima. Vidjećemo kako ćeš se sutra ispravdati kada budeš stajao pred Velikim Sudijom, Gospodarem Svemira!' Čuvši ovaj ukor Halifa se počeo tresti kao prut i plakati. Odmah je uklonio tog sudiju sa pozicije koju mu je dao.

Stanovništvo Bagdada je bilo oronulog morala i ponašanja. Putem njegovog djelovanja, većina stanovnika se pokajala, i prihvatila Islamski ispravnog morala i ponašanja. On je postao voljen i poštovan od svakoga, i njegov uticaj se na sve strane proširio. Kako su ga bogobožni voljeli, tako su ga se tirani i neposlušni bojali. Mnogi kraljevi, veziri, i mudraci su dolazili da traže od njega odgovore na pitanja i riješenja za razne nedoumice. Mnogi Jevreji i Kršćani su preko njega primili Islam.

U Bagdadu je živio jedan vrlo mudar i uticajan svećenik koji je imao mnoge sljedbenike. Taj svećenik je imao vrlo veliko znanje ne samo o Jevrejskoj i Kršćanskoj religiji nego i o Islamu; on je poznavao Islam i Časni Kur'an te imao veliku ljubav i poštovanje prema Muhammedu -sallallahu 'alejhi ve sellem. Halifa je poštovao tog svećenika i nadao se da on i njegovi sljedbenici jednog dana postanu Muslimani. Stvar koja ga je sprečavala da primi Islam, koju niti je mogao shvatiti niti prihvatiti, bila je u vezi tjelesnog putovanja Poslanika Muhammeda -sallallahu 'alejhi ve sellem- na Nebesa tokom njegova ovozemnog života.

To putovanje (Miradž) na Nebesa se desilo jedne noći, kada je Poslanik -sallallahu 'alejhi ve sellem- tijelom i dušom odputovao od Mekke do Jerusalima pa onda kroz i iznad sedam Nebesa, gdje je vidio mnoga čudesna znamenja svoga Gospodara. Vidio je Raj i Pakao, te iznad te dimenzije da sretne svoga Gospodara, Koji je sa njim izrekao devedeset hiljada riječi. Nakon ovog putovanja vratio se u svoju postelju prije nego se ohladila od njegova tijela prije nego je napustio, i prije nego se list smirio kojeg je u prolazu zatresao.

Um tog svećenika nije mogao prihvatiti taj čudesni uzlazak Poslanika Muhammeda -sallallahu 'alejhi ve sellem- i da se još vrati na zemlju te da priča o tome. I doista, kada se Poslanik te noći vratio te ujutro to ljudima obznanio mnogi Muslimani nisu to takođe mogli povjerovati te su napustili Islam. To noćno putovanje i uzlazak je bio test vjerovanja, jer um ne može takvo šta pojmiti.

Halifa je mu predstavio sve mudrace i učenjake da pokušaju da mu otklone tu sumnju i nevjericu, ali nikom od njih to nije uspjelo. Najstrag, jedne noći je poslao po Hadreti Abdul-Kadira, da mu on pomogne da shvati i prihvati to čudesno noćno putovanje.

Kad je Hadreti Abdul-Kadir došao u palatu zatekao je Halifu i svećenika kako igraju partiju šaha. Kad je svećenik podigao jednu figuru da povuče potez njegove oči su se srele sa očima Šejha. On je trepnuo... i kada ih je opet otvorio našao je sebe kako se davi u nabujaloj rijeci! On je zapomagao upomoć kada je

mladi pastir skočio sa obale u rijeku i spasio ga. I tako dok ga je pastir držao primjetio je da je bez odjeće i da ima tijelo mlade djevojčice!

Pastir ju je izvukao na obalu te upitao čija je kćer i gdje živi. Kada je svećenik rekao da je iz Bagdada, te mu je pastir tada odgovorio da se oni nalaze nekoliko mjeseci putovanja od Bagdada. Pastir je obukao i pobrinuo se o njoj, ali pošto vremenom nije vidio nikoga da je traži on se njome oženio. Oni su dobili troje djece koja su narasla.

Jednog dana dok je prala veš na obali iste rijeke, ona se okliznula i pala u rijeku. Kada je otvorila oči ... svećenik je došao sebi i vidio da sjedi preko puta Halife, sa istom šahovskom figurom u ruci prije nego je doživio putovanje kroz vrijeme i prostor i još uvijek pogleda usmjerenog u Abdul-Kadirove oči, koji mu reče, 'Sad, poštovani svećeniče, da li još uvijek nevjerujete?'

Svećenik još zbunjen od cijelog iskustva pomišljajući da je to sve bio neki san, odgovori, 'Na šta misliš?'

'Možda bi željeli da vidite svoju porodicu,' upita Šejh Abdul-Kadir. Kada je otvorio ulazna vrata tamo su stajali pastir sa troje njihove djece.

Vidjevši to svećenik je najstrag povjerovao. On i njegovi sljedbenici su sačinjavali grupu od pet hiljada osoba i svi su postali Muslimani preko ruku Hadreti Abdul-Kadira.

U svom poučavanju i služenju čovječanstvu on je primjenio kvalitete koje je naslijedio od najvišeg. On je rekao,

"Duhovni učitelj nije učitelj ukoliko ne posjeduje dvanaest kvaliteta. Dvije od ovih su od Allahovih atributa. A to su da sakriju mahane i greške ljudi i svog stvaranja, ne samo od drugih, nego i od njih samih i da im se bude sažaljivo i milostivo čak i u najvećim grijesima. Dvije kvalitete se nasljeđuju od Poslanika Muhammeda -sallallahu 'alejhi ve sellem—ljubav i nježnost. Od Hadreti Ebu Bekra, prvog od četiri halife, nasljeđuje se istinitost, poštenje i iskrenost, kao i predanost i velikodušnost. Od hadreti Omera, pravednost te uspostavljanje dobra i zabrana lošeg. Od hadreti Osmana, poniznost i bdijenje u molitvi u vremenu dok drugi spavaju. Od hadreti Alije se nasljeđuje znanje i hrabrost."

On je bio predan kao otac svim desetinama hiljada njegovih sljedbenika. Poznavao ih je po imenu, brinuo se o njihovim dunjalučkim i duhovnim stanjima. On im je pomagao i spašavao ih katastrofa, makar bili i na kraj svijeta. On je bio

dijete sa djecom, i tretirao ih je sa velikom nježnošću i samilošću. Sa starijima od sebe, on se ponašao kao najstariji među njima i ukazivao im poštovanje.

Družio se sa slabima i siromasima, nije tražio društvo poznatih i uticajnih. Sa uglednicima se ponašao kao da je on kralj od Kralja.

Jedan od sinova njegovog sluga prenosi da je njegov otac, Muhammed ibn el-Hidr, služio Šejh Abdul-Kadira tokom trinaest godina. Nikada nije vidio da je ijedna muha sletilana njega, niti ga je kada vidio da je ispuhao nos. Iako je Šejh tretirao slabe i siromahe sa velikim poštovanjem, njegov sluga ga nikada nije vidio da je ustao kada bi ga sultani posjećivali, niti im je kad išao u posjetu, niti je ikada jeo njihovu hranu osim jednom. Kada je kralj došao da ga posjeti on bi napustio prijemnu odaju i tek kada bi se kralj i svita smjestila onda bi ušao tako da oni ustanu radi pozdrava kada on uđe u odaju. Kada je pisao pismo Halifi napisao bi da mu Abdul-Kadir naređuje to i to, te da je dužnost Halife da mu se pokori, pošto je on njihov lider. Kad bi Halifa primio njegovo pismo poljubio bi ga prije čitanja i rekao, "Šejh je u pravu, doista govori istinu!"

Jedan od velikih fakiha tog vremena, Ebul Hasan, prenosi:

'Čuo sam halifu el-Muktefija kako kaže svom ministru Ibn Hubejru, "Šejh Abdul-Kadir me ismijava, pokazujući onima oko sebe da me prezire. Preneseno mi je da je upro prstom u palmino drvo i rekao, "Pazi se kako se ponašaš, ne udaljuj se previše jer ću ti glavu odsjeći!" Idi do njega i reci mu nasamo, "Nemoj da ismijavaš i prijetiš halifi. Treba da znaš da je pozicija halife sveta i da se mora poštovati." Vezir Ibn Hubejra je otišao do Šejha koji je bio okružen velikim brojem ljudi pa mu nije mogao ni prići. U svom govoru, najednom je rekao, "Dakako, i njemu ću glavu odsjeći, takođe!" Vezir je osjetio da se ta prijetnja odnosila na njega, pa je prestrašen pobjegao nazad i rekao halifi šta se desilo. Halifa je zaplakao i rekao, "Doista, Šejh je velik." On je otišao da ga lično posjeti. Šejh mu je dao dosta savjeta a Halifa je samo plakao.'

Iako je bio najsamilosniji i najljepšeg karaktera i manira—nježan i ljubazan, pouzdan u svojim obećanjima—on je bio itekako pravedan i strog u sprovođenju pravde. Nikada se nije ljutio radi sebe, ali ako je neko počinio prekršaj protiv vjere i religije, u svojoj srdžbi je postojao zastrašujući a njegova kazna bi bila hitra i teška.

Jedan Šejh, tog vremena, Ebu Nadžib el-Suhreverdi, prenosi:

Godine 523 po Hidžri ja sam bio sa Šejhom Hammedom, učiteljem Šejh Abdul-Kadira, koji je takođe bio tu prisutan. Šejh Abdul-Kadir je izjavio nešto veliko. Na to mu je Šejh Hammed rekao, "O Abdul-Kadire, ti govoriš puno visoko! Bojim se za tebe od Allahova nezadovoljstva!"

Abdul-Kadir je stavio svoj dlan na prsa Šejh Hammeda i rekao, "Pogledaj na moj dlan srčanim pogledom, i reci mi šta vidiš napisano na njemu!" Pošto Šejh Hammed nije mogao to vidjeti, Abdul-Kadir je podigao dlan prema njegovom licu. Na njemu je pisalo svjetlosnim slovima, "On je primio sedamdeset hiljada obećanja od Allaha da neće biti sa njim razočaran."

Kad je Šejh Hammed to vidio onda je rekao, "Ne može nikada biti prigovora čovjeku koji je blagoslovljen sa toliko obećanja od Allaha. Niko mu ne može prigovoriti. Allah blagosilja od Svojih robova koga On hoće."

Šejh Abdul-Kadir je običavao reći:

Nijedan od mojih sljedbenika neće umrijeti prije nego se pokaje. Oni će svi umrijeti kao odani Allahovi robovi. Svaki od mojih sljedbenika će spasiti sedam svoje griješne braće od paklene vatre. Ako bi na krajnjem zapadu privatni dijelovi tijela nekog od mojih sljedbenika slučajno bili otkriveni, mi bismo kad bi se nalazili na krajnjem istoku to pokrili prije nego što to iko drugi promjeti. Data mi je knjiga, knjiga toliko duga koliko pogled u daljinu dopire, koja sadrži imena svih mojih sljedbenika do Sudnjeg dana. Sa Allahovim blagoslovom mi ćemo ih sviju spasiti. Blagoslovljeni su oni koji me vide. Ja žudim za onima koji me neće vidjeti.

Svi oni koji su se vezali za njega su stalno bili smireni i radosni. Neko ga je upitao, "Mi znamo za stanja tvojih dobrih sljedbenika na Ahiretu. Ali šta je sa onim koji su loši?" On je odgovorio, "Dobri su predani meni, a ja sam predan spasavanju onih koji su loši."

Mlada djevojka koja je bila sljedbenik Šejha je živjela u Cejlonu. Jednog dana nju je na pustom mjestu napao neki nevaljac da je siluje. Bespomoćna, ona je povikala, "Spasi me moj Šejh Abdul-Kadire!" U tom momentu Šejh je obavljao abdest u Bagdadu. Prisutni su ga vidjeli da je zastao, ljutito zgrabio svoju nanulu, i bacio je u zrak. Oni nisu vidjeli nanulu da je spala na tlo. Ta nanula je pala na glavu tog siledžije u Cejlonu, i usmrtila ga. Prenosi se da je ta nanula još uvijek tamo, i da se čuva kao svetinja.

Sehl ibn Abdullah el-Tusteri prenosi da su jednog dana sljedbenici izgubili Šejha iz vida u Bagdadu. Svuda su ga tražili. Neko im je rekao da su ga vidjeli kako ide prema rijeci Tigris, i njegovi sljedbenici su tamo otrčali za njim. Kada su stigli na obalu rijeke, zatekli su ga u sred rijeke kako hoda po njenoj površini prema njima. Sve ribe iz rijeke su izlazile na površinu da ga pozdrave.

Bilo je vrijeme podnevne molitve. Ugledali su iznad sebe prostrani tepih zelene boje kako pokriva cijelo nebo. Na njemu je zlatnim i srebrenim slovima pisalo:

"Uistinu za Allahove prijatelje nema straha niti žalosti. (Sura Junus, 62) O porodico Poslanikova, Allahov mir i blagoslov neka je na vas. Uistinu je On hvale dostojan i veličanstven. (Sura Hud, 73)

Tepih je lebdio kao i Sulejmanov tepih, te se spustio na zemlju. Ljudi, nadahnuti, u šutnji i smireno su krenuli prema njemu. Šejh, u divnoj odori, stao je na taj tepih i tu predvodio podnevni namaz svojim sljedbenicima. Kada je podigao dlanove i rekao 'Allahu Ekber' cijelo nebo je odjeknulo istim riječima. Dok je učio u namazu meleki sedam nebesa su jednoglasno ponavljali njegovo učenje. Kada je rekao 'Elhamdulillah' iz njegovih usta je poteklo zeleno svjetlo koje je pokrilo cijelo nebo. Nakon namaza je podigao svoje ruke i pomolio se, 'O Gospodaru, tako ti mog pretka i tvog miljenika Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem, nemoj dopustiti da ijedan moj sljedbenik nemoj Sebi pozvati nijednog od njih dok im prethodno ne oprostiš njihove grijeha i ne upotpuniš njihov iman.' Svi su čuli jednoglasan 'Amin', koji su meleki izgovorili. Nakon toga su i oni svi rekli 'Amin'. Onda je svaki pojedinac je čuo glas iz svoje nutrine koji mu je rekao, 'Radujte se! Ja sam uslišio vaše molitve!'

Poslanik Muhammed, sallallahu 'alejhi ve sellem, kaže, ''Savršeni učitelj je kao poslanik svome narodu.' Uistinu, hadreti Abdul-Kadir je bio jedan od tih savršenih učitelja koji je otvorio ljudima kapije blaženstva na ovom svijetu i kapije Raja u vječnom svijetu.

Tek nakon što je Šejh Abdul-Kadir upokorio svog ego (nefs) i postao savršeni insan, i tek nakon nadahnuća od Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, on je preuzeo ulogu učitelja i uspostavio kontakt s ljudima. Takođe, tek nakon toga vremena je slijedeći sunnet Poslanika Muhammeda, sallallahu 'alejhi ve sellem, oženio četiri žene, od kojih je svaka bila primjer čestitosti i predanosti njemu. On je imao 49 djece, 27 sinova i 22 kćerke.

Jednog dana su kod njega došle njegove supruge i rekle, 'O vlasniče najboljeg karaktera, tvoj mali sin je umro, a mi nismo vidjele nijednu suzu u tvojim očima, niti si pokazao ijedan trag tuge ili brige. Zar nemaš osjećaja sažaljenja za onoga ko je dio tebe? Mi smo obhrvane tugom, a ti normalno obavljaš svoje poslove kao da se ništa nije dogodilo. Ti si naš poglavar, naš učitelj, naša nada za ovaj i vječni svijet, ali ako je tvoje srce tako tvrdo i ne posjeduje samilost, kako ćemo mi imati nadu da ćeš nas spasiti na Sudnjem danu?'

Šejh im reče, 'O moji dragi prijatelji, nemojte da mislite da je moje srce tvrdo. Ja se sažaljevam neodanog za njegovu neodanost, meni je žao pseta koje me ujeda i molim Allaha da prestane ujedati, ne zato što meni smeta njegovo ujedanje nego što će ga drugi ljudi početi gađati kamenjem. Zar vi ne znate da sam ja naslijedio samilost od onoga koga je Allah poslao kao milost svjetovima?'

Supruge su mu rekle, 'Doista, ako imaš milosti i sažaljenja na pseto koje te ujeda, kako onda ne pokazuješ nikakve emocije prema vlastitom sinu koji je oboren sabljom smrti?' Vi ste vidjeli svog sina u snu ovog svijeta, i izgubili ste ga u snu drugog svijeta. Allah kaže, ''Ovaj svijet je san!'' On je san za one koji spavaju a ja sam budan. Ja sam vidio svog sina dok je bio unutar kruga vremena. On je sada izišao iz toga kruga. Ja ga još uvijek vidim i on se samnom. On se igra oko mene isto kako se igrao i prije. Jer kada vidiš ono što je zbilja srčanim vidom, bilo ono u životu ili smrti, taj zbilja odnosno istina opstaje tj. ne nestaje.''

Jednog dana je Šejh sa nekim svojim sljedbenicima putovao pješke kroz pustinju. Bio je mjesec Ramadan i vrlo vruć dan u pustinji. On sam kaže: Bio sam vrlo umoran i žedan. Moji sljedbenici su hodali ispred mene. Iznenada se pojavio oblak iznad nas, kao suncobran zaklonivši nas od sunca. Ispred nas se pojavila fontana svježe vode i palmino dstablo povijeno težinom zrelih hurmi. Nposljjetku se pojavila svjetlosna sfera, sjajnija od sunca i u drugom pravcu od pozicije sunca. Iz nje je potekao glas. Rekao je, 'O narode Abdul-Kadira, ja sam vaš Gospodar! Jedite i pijte, jer sam ja vama dozvolio ono što sam drugima zabranio!' Moj narod, koji je bio ispred mene, je krenuo prema vodi i hurmi da se omrse. Ja sam im povikao da se zaustave, i podigavši glavu prema svjetloj sferi ja sam povikao, 'Utječem se Allahu od od prokletog Šejtana!'

Oblak, svjetlosna sfera, voda i hurma najednom nestadoše. Šejtan je stajao pred nama u svojoj svojoj ružnoći. On je upitao, 'Kako si znao da sam to ja?' Ja sam rekao Prokletniku koji je protjeran iz Allahove milosti, da se Allah ne obraća ljudima glasom koji se čuje ušima niti koji dolazi izvana. Pored toga, ja sam znao

da je Allahov zakon trajan i namijenjen svakome. On taj zakon ne mjenja, niti pretvara zabranjeno u dopušteno za Njegove miljenike.

Kada je to čuo, Šejtan je opet pokušao da zavede sa podizanjem gordosti. Rekao je, 'O Abdul-Kadire, ja sam prevario sedamdesetoricu od evlijanske elite sa ovom varkom. Tvoje znanje je toliko veliko, tvoja mudrost veća od poslanika!' Onda je upro prstom u moje sljedbenike i rekao, 'Zar je ova grupa budala sva tvoja sljedba? Cijeli svijet treba da tebe slijedi, jer si ti dobar kao i poslanik.'

Ja sam rekao, 'Utječem se mom Gospodaru, Koji sve čuje i sve zna, od tebe. Jer niti me je moje znanje, niti moja mudrost, spasila o tebe, nego samo milost mog Gospodara.'

On je sve vidio kako dolazi od Allaha, sve je radio za Allahovo zadovoljstvo, nije ništa pripisivao ništa stvorenom biću, uključujući i sebe tu. Radio je ono što je govorio. Kompliment ili kritika, dobitak ili gubitak, to je njemu bilo isto. Njegovo znanje je bilo sveobuhvatno a njegova mudrost vrhunska. On je smatrao da oni koji znaju a ne primjenjuju svoje znanje nisu ništa bolji od magaraca natovarenim knjigama.

Jedan od velikih Šejhova tog vremena, Šejh Muzafer Mensur ibn el-Mubarek el-Vasiti, prenosi:

Došao sam kod Šejh Abdul-Kadira sa nekoliko mojih studenata. Sa sobom sam nosio u ruci knjigu filosofije. On nas je pozdravio i pogledao u nas, te mi reče, 'Kakvog prljavog prijatelja držiš u svojoj ruci!' Idi i operi je!' Ja sam se zastrašio od njegovih ljutih riječi. On nije mogao znati sadržaj knjige, koju sam ja posebno volio i skoro memorisao.

U sebi sam vodio debatu da li da ustanem i negdje sakrijem knjigu pa da je na povratku pokupim. Kada sam odlučio to da uradim, on mi je uputio čudan pogled i ja sam postao nesposoban da se pomaknem. On mi je naredio da mu predam tu knjigu. Dok sam to činio otvorio sam je da je još jednom pogledam. U njoj sam vidio samo prazne bijele listove! Sve što je u njoj bilo zapisano je potpuno nestalo.

Ja sam mu predao knjigu. On ju je uzeo, prelistao, i dao mi je nazad, rekavši, 'Evo ti sad ''Mudrost Kur'ana'' od Ibn Darisa.' Ja sam je uzeo i otvorio, i doista knjiga filosofije se transformirala u Fadail Kur'an od Ibn Darisa, ispisana predivnom kaligrafijom. Onda mi je on rekao: 'Da li želiš da se tvoje srce pokaje

kad izgovoriš riječi teobe?' Ja sam odgovorio, 'Dakako da želim!' On mi je rekao, 'Ustani onda!' Kada sam ustajao, osjetio sam da je sve filozofsko znanje iz mene propalo u zemlju. Nijedna riječ nije preostala u mojoj memoriji.

Drugom prilikom veliki broj ljudi je sjedio pred Šejh Abdul-Kadirom, očekujući da im nešto govori. On je dugo sjedio u tišini bez ijedne riječi; džemat je takođe u tišini sjedio i čekao. Nakon nekog vremena čudna ekstaza ih je obuzela, kao da su bili ispražnjeni od svake misli i imaginacije. Onda su svi u jednom momentu pomislili, 'O čemu Šejh sada misli?'

Kako im se to pitanje pojavilo u mislima, hadreti Abdul-Kadir je progovorio, 'Upravo sad se transportirao jedan čovjek iz Mekke ovdje u Bagdad, pokajao se u mom prisustvu, i odletjeo nazad.'

Džemat je opet momentalno pomislio, 'Zbog čega bi se čovjek, koji u momentu može doletjeti iz Meke u Bagdad, trebao pokajati?'

Šejh im odgovori, 'Letjeti kroz zrak je jedna stvar, ali osjećati ljubav je nešto drugo. Ja sam ga poučio kako da voli.'

Abdullah Zejal prenosi:

Godine 560 po Hidžri ja sam bio kod Šejh Abdul-Kadirove medrese. Jednog dana sam ga vidio kako izlazi iz svoje kuće sa svojim štapom u ruci. Pomislio sam, 'Volio bih da mi pokaže neko čudo sa tim štapom!' On me je pogledao i nasmiješio se te zabode štap u pijesak. Momentalno se štap pretvori u stub blještave svjetlosti, koji se izdigao do neba osvjetljavajući sve oko sebe tokom jednog sahata. Onda je on dohvatio taj stub svjetlosti i on se povratio u lik štapa. Okrenuo se prema meni i rekao, 'O Zejale, jel to sve što si želio?'

Preko njega je više od pet hiljada Jevreja i Kršćana primilo Islam. Više od sto hiljada grubijana, hajduka, ubica, lopova, i bandita se preko njega pokajalo i predalo Islamu postavši nježni derviši. On je objasnio kako je postigao to blagoslovljeno stanje:

Dvadeset i pet godina ja sam lutao pustinjama Iraka. Spavao sam u ruševinama. U mjestu Šustar, u ruševnom zamku sam proveo jedanaest godina u samoći. Obećao sam svom Gospodaru da neću ni jesti ni piti dok ne postignem duhovnu savršenost. Nakon 40 dana došao mi je čovjek sa kriškom somuna i malo hrane stavio pred mene i nestao. Moje tijelo je zavapilo, ''Gladan sam, gladan sam!' ' Moj ego (nefs) je došapnuo, ''Ispunio si svoje obećanje. Što sad ne jedeš?' ' Ali ja nisam odustajao i nisam prekršio svoje obećanje Allahu.

Desilo se da je tada naišao učenjak Ebu Said el-Muharremi. On je čuo kako vapaje izgladnjelosti mog tijela, iako sam ja bio gluh za njih. Kada mi je prišao i vido me tako mršavog obratio mi se, 'Šta ja ovo čujem i vidim, O Abdul-Kadire?'

'Ne obraćaj pažnju na to moj ahbabu,' rekao sam ja. 'To je samo glas nepokornog i sirovog ega (hajvanske duše), dok je moja duša u smirena u naklonu svom Gospodaru i radosna.'

'Molim te dođi u moju medresu na Bab el-Azdž,' rekao je on. Ja mu nisam odgovorio, ali sa u sebi rekao, 'Ja neću napustiti ovo mjesto bez Božije naredbe.' Nedugo nakon tog događaja pojavio se Hidri rekao mi, 'Idi i pridruži se Ebu Saidu!'

Kad sam dobio naredbu, otišao sam kod Ebu Saida, i našao ga kako me čeka pred kapijom medrese. 'Molio sam te da dođeš,' reče on. Tada me je zaogrnuo derviškim ogrtačem i ja ga nikad više nisam napustio.

Četrdeset godina nisam nikada spavao po noći. Obavljao sam svoj sabahski namaz sa Jacijskim abdestom. Čitao sam Kur'an cijelu noć da me san ne savlada. Stajao sam na jednoj nozi s jednom rukom naslonjen na zid. Nisam mjenjao ovu poziciju dok ne proučim cijeli Kur'an.

Kad ne bih mogao sam da se oduprem snu, začuo bih glas iz sebe, koji bi mi protresao svaku ćeliju tijela. Rekao bi mi: 'O Abdul-Kadir, Ja te nisam stvorio da spavaš! Bio si ništa. Ja sam ti dao život. Pa dok si živ nećeš biti nesvjestan Nas.'

Jednog dana ga je neko upitao, 'O Abdul-Kadir, mi se molimo i odričemo svom nefsu njegove prohtjeve ali ne primamo tajna stanja i sposobnost da činimo čuda, kakva ti činiš?'

On im je odgovorio, 'Ja vidim da vi ne samo pokušavate da se takmičite samnom u djelima—smatrajući da radite ono što ja radim dok vi radite samo ono što vidite mene da radim—ali vi zamjerate Allahu što vam ne daruje iste nagrade! Allah je moj svjedok da ja nikada nisam jeo ili pio dok mi moj Gospodar nije rekao, ''Jedi i pij—duguješ to Meni za tijelo koje sam ti Ja darovao.''' Niti sam ja ikada uradio neku stvar prije nego mi je to moj gospodar naredio.'

Šejh Ali ibn Musafir prenosi:

Ja sam bio napolju na otvorenom prostoru među hiljadama ljudi okupljenih da ga slušaju. Dok je govorio, udarila je jaka kiša i neki ljudi su počeli napuštati skup. Nebo je bilo tamno sa teškim oblacima koji su obećavali obilnu kišu. Hadreti Abdul-Kadir je podigao svoju glavu i ruke u molitvi, 'O Gospodaru, ja pokušavam da približim ljude Tebi. Da li Ti pokušavaš da ih rastjeraš od mene?' Čim je to rekao, kiša je prestala padati na nas. Nijedna kap kiše nije pala na nas dok nije završio svoj govor, iako je van tog mjesta gdje smo bili okupljeni i dalje padala teška kiša.

Jahja ibn Džina el-Adib prenosi:

Šejh Abdul-Kadir je običavao ubaciti poeziju u svoja predavanja. Jednog dana on je govorio o duši i recitovao poemu,

'Moja duša, prije nego je nastala u domenu nepostojanja,
voljela je Tebe.
Ako bih ja napustio domen ljubavi, sad,
Da li bi me noge moje odnijele?'

Ja sam u sebi rekao, 'Da vidim koliko će danas poema recitirati.' Imao sam komad kanape kod sebe i za svaku poemu sam svezao jedan čvor. Ja sam sjedio podaleko od njega. Nije bilo moguće da me vidi jer sam to radio ispod svog ogrtača. On je pogledao pravo u mene i rekao, 'Ja pokušavam da odvezujem (otkrivam), a ti haman vezuješ!'

Njegov odani sluga Ebu Rida prenosi:

Jednog dana, dok je govorio, Šejh je zastao u sred rečenice i rekao, 'Ja neću nastaviti dok mi odmah ne dadnete sto zlatnika!' Užurbano su ljudi skupili sto zlatnika i predali ih u moje ruke. Svi su bili šokirani sa ovim, ne shvatajući šta se dešava, i zapanjeno gledajući u njega. Ja sam mu predao te zlatnike ali mi ih on odah vrati nazad i reče, 'Idi na greblje Šunnizijjah. Tamo ćeš naći jednog starca koji svira tamburu stanovnicima mezara. Dadni mu ovo zlato i dovedi ga ovdje meni.'

Ja sam tako i uradio i, kad sam stigao na greblje, vidio sam stvarno starca koji je svirao tamburu i pjevušio mezarlucima. Ja sam mu nazvao selam i predao mu vreću zlatnika. On je bio zaprepašćen, ispustio dugi krik i pao u nesvijest.

Kada je došao sebi ja sam ga odveo Šejhu Abdul-Kadiru, koji ga je pozvao kod sebe na mimber. Čovjek se uspeo na mimber sa tamburom obješenom na leđima. 'Prijatelju, ispričaj im svoju priču,' rekao je Šejh.

Tamburaš nam je ispričao kako je bio popularan pjevač u svojoj mladosti. Ipak kad je ostario niko ga više nije tražio niti želio slušati. Ožalošćen i napušten, on se tada zakleo da više neće nikada pjevati nikome osim umrlima. Kada je stigao na greblje i počeo svirati i pjevati grob do njega se raspukao! Iz njega je pomolio glavu umrli i rekao mu, 'Cijeli život si pjevao mrtvima. De bar jednom pjevaj Živom, Allahu. On će ti sigurno platiti više nego što si ikad naplatio—više nego što si se ikada i nadao da bi mogao zaraditi!' Kada je starac to vidio i čuo od straha je pao u nesvijest. Kada je došao sebi, on je počeo pjevati:

O moj Gospodaru, na dan našeg susreta ja Ti nemam šta donijeti osim preklinjanja na svojim usnama i nade u milost u mom srcu.

Svi će biti skupljeni sa nadom u Tvom prisustvu, teško meni ako ostanem praznih ruku!

Ako samo dobri budu dolazili na Tvoju kapiju, koga bi trebali griješni tražiti?

Gospodaru, kada ja dođem Tebi postuđen na Sudnjem Danu, zar me nećeš spasiti Vatre?

Ebu Rida nastavlja:

Dok je on to izgovarao ja sam mu prišao sa zlatnicima od mog gospodina, kao nagradu za njegove molećive stihove, i od toga je on opet pao u nesvijest.

Stari tamburaš, sa suzama u očima, se pokajao i razbio svoju tamburu. Šejh je rekao, 'Ako je ovo nagrada za iskrenost onome ko je proveo svoj život kao igru, kakva će biti onda nagrada Allahovom robu koji se trudio iskreno cijeli svoj život? Budite iskreni u svojim srcima, jer bez toga nećete se moći približiti svom Gospodaru ni jedan centimetar.'

Abdul-Samed ibn Humam je bio jedan od najbogatijih ljudi u Bagdadu. Dunjalučki, arogantni čovjek, toliko uznositi da je mislio da posjeduje cijeli svijet i ljude koji su radili za njega. On je smatrao da ih on kontroliše i da može sa njima raditi šta mu volja. On je bio materijalista u svakom pogledu, nije trpio Šejha nimalo i smatrao je da su njegova čuda lažna. On kaže:

Kao što znate, ja nikad nisam volio Šejha, bijavši dobrostojeći imao sam sve što mi je trebalo, međutim nisam nikad bio zadovoljan, sretan i smiren.

Jednog Petka, dok sam prolazio kraj njegove medrese, začuo sam ezan (poziv na molitvu). Rekao sam u sebi, 'hajde da svratim tu da vidim tog čovjeka s čijim čudima su svi ljudi impresirani. Klanjat ću ovdje danas džumu namaz u njegovoj džamiji.'

Džamija je bila pretrpana ljudima. Ja sam se progurao naprijed između ljudi i sjeo do samog mimbera (govornice). Šejh je otpočeo sa hutbom (savjetovanjem) i stvari koje je govorio su me naljutile.

Iznenada sam dobio veliki nagon da izvršim nuždu. Nisam vidio puta van džamije kuda bi se mogao izvući. Osjetio sam veliki strah da ću se unerediti tu usred džamije. Moj bijes na Šejha se još više razbukatao.

Tog trenutka on se smireno spustio sa mimbera i stao iznad mene. Dok je nastavio govoriti on me je zaogrnuo svojim ogrtačem (džubbetom). Odjednom sam se našao u predivnoj zelenoj dolini sa bistrim potokom koji je proticao kroz nju. Tu nije bilo nikoga. Ja sam izvršio nuždu i oprao se na tom potoku te potom obavio abdest. Kada sam odlučio da obavim podnevni namaz, odjednom sam se opet našao ispod Šejhovog ogrtača. On ga je skinuo sa mene te se vratio na mimber i nastavio govor.

Ja sam bio zapanjen. Ne samo da mi je stomak bio u stanju blaženstva nego i moje srce. Svo nezadovoljstvo, bijes i negativna osjećanja si nestala iz mene.

Nakon molitve ja sam napustio džamiju i otišao kući. Na putu sam uvidjeo sam izgubio ključ od svog sefa. Vratio sam se u džamiju i tražio ga, ali ga nigdje nisam mogao naći. Imao sam velikih problema da mi bravar bez ključa otvori sef.

Sljedećeg dana sam trebao krenuti na trgovački put. Tri dana putovanja od Bagdada mi smo prošli kroz jednu prelijepu dolinu. Kao da nas je neka nevidljiva sila povukla da skrenemo prema potoku koji je tu proticao. Kad sam ga ugledao odmah sam ga prepoznao jer je to bio isti onaj potok gdje sam se prije nekoliko dana čudesno našao i na njemu oprao. Opet sam se u njemu na istom mjestu oprao i tu našao ključ od svog sefa! Kada sam se vratio u Bagdad postao sam sljedbenik hadreti Šejh Abdul-Kadira.

Žena iz Bagdada, vrlo impresionirana sa popularnošću i bogastvom Šejha, odlučila je da dovede svoga sina da bude učenik Šejh Abdul-Kadira. Ona je dovela sina ispred njega i rekla, 'Predajem ti mog sina i odričem se sveg prava na njega, podigni ga i odgoji kao svoje vlastito dijete da i on postane kao ti.' Šejh je

prihvatio njenu ponudu i odmah ga počeo poučavati pobožnosti, asketizmu i odricanju niskih egoističnih želja.

Nakon nekog vremena ta majka je došla da posjeti svog sina te ga zatekla mršavog i blijedog kako jede koru hljeba. Ona je bila ljuta na Šejha i tražila da je primi. Kada je on primio ona ga je našla otmjeno odjevenog, u lijepo namještenoj sobi kako jede piletinu. 'Dok ti jedeš piletinu,' ukoravajući ga ona, 'moj jadni sin, koga sam ostavila tebi na povjerenje, izgleda kao kostur i jede suhu koru hljeba!'

Šejh je stavio svoj dlan na kosti piletine. 'U Ime Allaha Koji oživljava kosti iz prašine, ustani!' On je digao svoj dlan i pile koje je prije pojeo se ponovo povratilo u stanje kad je bilo živo. Skakutalo je po stolu i ponavljalo, 'Nema boga osim Allaha i Muhammed je Njegov Poslanik a Abdul-Kadir je Njegov Prijatelj.'

Šejh se okrenuo prema ženi i rekao, 'Kada tvoj sin bude mogao ovo uraditi, onda i on može jesti šta god želi.'

Jedne noći, u kasnijem dobu svog života, nekih pedesetak Bagdadskih lidera je bilo prisutno u njegovoj kući. Tu su bili i najveći Šejhovi tog vremena, među njima i Hafiz Ebul 'Izz 'Abdul Mugis ibn Harb. On prenosi:

Te noći Šejh je bio u stanju nadahnutosti. Biseri mudrosti su sipali iz njegovih usta. Svi smo bili u savršenom stanju blaženstva i mira, kakvo prije nismo nikada doživjeli. Jednog trena Šejh Abdul-Kadir je pokazao prstom prema svom stopalu i rekao, ''Ovo stopalo je iznad vratova svih evlija.' Čim je to izgovorio jedan od njegovih studenata, Šejh Ali ibn el-Hilli, se bacio prema njegovim stopalima. Uzeo je Šejhovo stopalo i stavio sebi na vrat. Onda smo i mi svi ostali tako uradili.

Jedan drugi Šejh, Ebu Said el-Kejlavi, koji je takođe tada bio prisutan kaže:

Kada je rekao, 'Ovo stopalo je iznad vratova svih evlija,' ja sam osjetio manifestacije Allahove istine u mom srcu. Vidio sam sve evlije svijeta kako stoje ispred njega, ispunili su sve obzorje. Oni koji su bili od ovoga svijeta oni su tu bili tjelesno, dok su oni od drugog svijeta bili su tu prisutni duhovno. Nebo je bilo ispunjeno melekima i drugim nevidljivim bićima. Grupa meleka se spustila i zagrnula Šejh Abdul-Kadira sa ogrtačem Poslanika -sallallahu 'alejhi ve sellem. Dok smo svi pali na sedždu nečujan glas je govorio, 'O Sultanu epohe, lideru vjere, O izvršitelju riječi Allaha Milostivog, nasljedniče Svete Knjige, zamjeniče Poslanikov, O ti koji naređuješ nebesima i zemlji, čije dove su prihvaćene, kada

on traži kišu ona i pada i presahla vimena daju mlijeko. O miljeniče štovani od svog stvaranja...'

Kada je Šejh izgovorio te riječi, vjernici tu i u cijelom svijetu su osjetili porast u svom znanju, mudrosti, božanskom svjetlu u srcima, i duhovnim stupnjevima.

Ovaj događaj je postao poznat širom Muslimanskog svijeta, svi su šejhovi i učitelji spustili svoja čela na tlo u poniznosti prihvatajući njegovo vođstvo. Griješnici su došli i pred njim se pokajali i postali čisti. Banditi, lopovi i ostali nesrećnici su došli i postali njegovi sljedbenici. On je postao centar, pol (Kutb).

313 evlija tog vremena, među njima 17 iz Mekke, 60 iz Iraka, 40 iz Irana, 20 iz Egipta, 30 iz Damaska, 11 iz Abesinije, 7 iz Cejlona, 27 sa Zapada, 47 iza nepristupačnih predjela iza Planine Kaf, 7 iz zemalja Jedžudža i Medžudža, 24 sa okeanskih ostrva, svi su oni čuli taj govor i spustili glave na tlo iz poštovanja prema Šejh Abdul-Kadiru.

Bio je jedan derviš koji je radio u kuhinji Šejh Abdul-Kadira tokom 40 godina, i sve je uradio da ga zadovolji. Kada je vidio da je šejh na sve strane svijeta postavio mnoge mlađe dervişe na uticajna mjesta poželio je da i njemu podari neku poziciju. Jednog dana mu je došao sa tim zahtijevom. On je već ulazio u pozne godine zašto da ne dobije neko uticajno mjesto da se skući. Dok je o tome pričao došla je grupa delegata iz Indije koji su tražili od Šejha da mi odredi upravnika. Šejh je pogledao u tog starog dervişa i upitao ga dali bi volio da se prihvati te pozicije i da li se osjeća kvalifikovanim za to. On je to jedva dočekao. Kada su delegati otišli, Šejh je rekao dervišu, 'Ako misliš da si kvalifikovan da svladaš u moje ime ja ću ti dati tu poziciju u Indiji. Međutim ja imam jedan uslov pod kojim ću ti to odobriti. Moraš mi obećati da ćeš od sve zarade na toj poziciji meni dati tačno polovinu.' Derviš je rado na to pristao.

Derviš je bio kuhar u Šejhovoј školi. Tog dana je pripremao kazan nekog deserta koji se morao konstantno mješati. Nakon razgovora sa Šejhom on se vratio u kuhinju i počeo mješati taj puding u kazanu. Nakon nekoliko vremena neko mu je rekao da delegati iz Indije kreću na put kući te da im se on kao njihov novi vladar pridruži. On je ostavio kazan i otišao.

Derviš je postao maharadža, za kratko se puno obogatio, imao puno palata, oženio se i dobio sina. U međuvremenu je potpuno zaboravio obećanje koje je dao Šejhu.

Jednog dana je dobio vijest da će Šejh doći da ga posjeti. On je pripremio cijelu pompu za prijem Šejha. Nakon velikog čašćenja i ceremonija dobrodošlice,

ostali su nasamo da popričaju. Šejh je napomenuo maharadžu na njihov dogovor u vezi podjele bogastva. Maharadža nije bio zadovoljan što ga je Šejh na to napomenuo ali je obećao da će sutra sve obračunati i podnijeti mu raport.

Međutim njegova ambicija i slast za bogastvom se vremenom uvećavala—tako kad je trebao da se pola od odrekne polovine svega on je zakazao i nije sve napisao u raportu nego samo neznatni dio svog posjeda. Kada je sutradan predao Šejhu spisak imovine, koju je navodno trebao predati Šejhu, on je to primio bez primjedbe. Onda je Šejh rekao da je čuo da on ima sina, što je on potvrdio te rekao da kada bi imao dvojicu jednog bi dao Šejhu. Šejh mu je rekao da dovede pred njega svoga sina. 'Mi ćemo ga uvijek dijeliti.' rekao je Šejh.

Kada je maharadža doveo sina Šejh je isukao kratku sablju i digavši je iznad glave dijeteta rekao, 'Prepolovit ćemo ga tačno napola.' Otac užasnut je isukao svoj nož i zabio ga sa obje ruke u Šejhovo srce. Kada je trepnuo našao se u Bagdadu kraj kazana sa pudingom koji je mijesao. Šejh ga je pogledao i rekao mu, 'Kao što vidiš ti nisi još spreman da vladaš u moje ime, nisi mi još sve predao, pa ni sebe.'

Šejh je sebe potpuno predao Allahu. Njegove noći su prolazile u obožavanju bez ili sa vrlo malo sna. On je provodio svoje dane kao istinski nasljednik Poslanika-sallallahu alejhi ve sellem- služeći čovječanstvo. Tri puta heftično je održavao predavanja hiljadama ljudi. Svako jutro i popodne je tumačio Kur'an, Hadis, teologiju, vjerezakon i tesavvuf. Poslije podne namaza je primao posjete i pojedinačno pomagao siromasima i bogatima u vezi specifičnih problema koje su imali. Pred akšam bi svaki dan bio na ulici i dijelio hljeb siromasima. Pošto je svaki dan postio jeo bi samo jednom nakon Akšam namaza, i ti nikada sam. Njegovi učenici bi stajali na kapiji škole i pitali prolaznike da li je iko gladan da se pridruže Šejhu na iftaru.

Šejh je preselio na Vječni svijet u Subotu 8 Rebiul Sani 561, odnosno 1166 godine kada je imao 91 godinu. Njegov mezar u medresi Bab el-Deredža je postao centar posjete i okupljanja sufija i muslimana iz cijelog svijeta.

Kada se razbolio od smrtne bolesti, njegov sin Abdul-Aziz je vidio da je njegovo tijelo u velikom bolu, te da je se svaki čas prevrtao s jedne na drugu stranu. On mu je rekao da se ne brine radi toga jer se on prevrće iz jednog u drugo znanje o Allahu.

Kada ga je njegov sin Abdul-Džebbar upitao da li ga boli on mu je rekao da ga boli svaki dio tijela osim njegova srca. U mom srcu nema bola jer je ono sa Allahom.

Njegov sin Abdul-Vehhab ha je upitao za zadnji savjet prije nego napusti ovaj svijet.

On mu je rekao, 'Boj se Allaha i nikoga drugog! Nadaj se od Allaha i samo se na Njega oslonjaj. Ne traži svoje potrebe ni od koga osim Allaha. Ujedini se s Njim! Ujedini se s Njim! Ujedini se s Njim!'

Prije nego će preseliti, pogledao je uokolo i rekao prisutnima, 'Drugi vama nevidljivi su došli u posjetu, pokažite im ljubaznost i napravite im mjesta. Ja sam jezgro bez čahure. Vi me vidite sa sobom, a ja sam već sa nekim drugim. Najbolje je da me napustite sada.'

Onda je rekao, 'O meleku smrti, ja te se ne plašim niti bilo koga drugog osim Onoga koji se samnom sprijateljio i prema meni blagodaran bio.'

U zadnjem trenu podigao je ruke i rekao, 'Nema boga osim Allaha i Muhammed je Allahov Poslanik! Slava Allahu, Uzvišenom, Živom, Njemu, Svemogućem, Koji savladava Svoje robove smrću!'

Onda je ispustio glasan krik i rekao, '**Allah, Allah, Allah!**' i njegova blagoslovljena duša je napustila njegovo tijelo. Neka Allah blagoslovi njegovu dušu i neka njegov duh se zauzme za ovoga siromaha (fakira) pisca ovih riječi, i sve one koji ih budu čitali. Amin!

Kraj uvoda

Napomena prevodioca na Bosanski:

Ja sam u prevođenju na naš jezik ponegdje komentarisao u ovakvim [] zagradama a pošto Engleski prevod nije imao arapske termine ja sam ih ubacivao tamo gdje sam smatrao prikladnim u ovakvim () zagradama. Pri prevođenju Kur'anskih ajeta koristio sam 14 Engleskih prevoda, uključujući riječ po riječ prevod sa Arapskog na Engleski, kao i naša dva prevoda od rahmetli Besima Korkuta i suvremenika Mlive. Međutim pošto sam putem studiranja fikhskih i sufijskih djela upoznat sa većinom relevantnih termina moji prevodi Kur'anskih

ajeta su unutar osnovne poruke drugih prevoda s tim da se ponegdje može primjetiti preciznije ili obuhvatnije značenje određenih ajeta. U vezi sa ovom temom upozoravam čitaoce da, koliko je meni poznato, samo Kur'an na Arapskom jeziku jeste Kur'an, a prevod Kur'ana na bilo koji drugi jezik nije ništa više do lično shvatanje i pronicanje svakog dotičnog prevodioca. Ako u mom prevođenju naidete na greške u prevodu Kur'anskih ajeta ili hadisa one su posigurno usljed moje slabosti i nedovoljna znanja te ja molim Allaha za oprost. Molim Allaha da iz ove knjige čitaocima daruje samo korist te da ih sačuva svake štetnosti. Amin!

Jasmin Zjajo (Ebu Irfan el-Bosnevi)

Uvod Autora knjige Sirr el-Esrar

Obraćanje Hadreti Abdul-Kadir Džilanije čitaocima ove njegove knjige:

Dragi prijatelju, tvoje srce je uglačano ogledalo. Moraš ga obrisati i otkloniti sa njega sloj prašine koji ga je prekrrio, jer je ono namjenjeno da reflektuje svjetlost Božanskih tajni.

Kada svjetlo Allaha, (Koji) *je svjetlost nebesa i zemlje*, počne da osvjetljava regione tvog srca, lampa tvog srca će se upaliti. Lampa tvog srca je *u staklu, staklo je kao blistava zvijezda...*Onda će u tom srcu, bljesnuti munja otkrovenja. Ova munja će izbijati iz oblaka grmljavine značenja (zbilja)...*niti od Istoka niti od Zapada, obasjane iz blagoslovljenog drveta masline...*i osvjetliti stablo otkrovenja, tako čisto, tako providno da *isijava svjetlost iako ga vatra ne dotiče*. Onda se lampa mudrosti (hikmeta) sama upali. Kako bi mogla da ne bude upaljena kada se u njoj pojavljuje svjetlost Allahovih tajni (esrar)?

Ako samo svjetlo Božanskih tajni ga osvjetljava, onda noćno nebo tajni biva obasjano hiljadama zvijezda...*i preko zvijezda vi nalazite put...*Nisu zvijezde te koje nas upućuju nego Božansko svjetlo, jer Allah je*ukrasio najniže nebo sa ljepotom u zvijezdama*.

Ako se lampa Božanskih tajni upali u tvojoj nutrini onda će resto samo doći, bilo odjednom ili malo po malo. Neke već poznajete, a neke ćemo vam mi spomenuti ovdje. Čitaj, slušaj, pokušaj da shvatiš. Tamno nebo neznanja će biti obasjano Božanskim prisustvom i mirom i ljepotom punog mjeseca, koji će se pojaviti iznad horizonta isijavajući *svjetlost nad svjetlošću*, trajno se dižući nebom prolazeći kroz određene stanice pošto je Allah, na njima postavio boravišta, dok ne zasija na zenitu neba, raspršivši tmine i nemarnost. Kunem se noću kada je tiha...tako mi veličanstvenog jutra...tvoja noć neznanja će ugledati svjetlost dana. Onda ćeš

omirisati spomen (zikr) i pokajati se u jutarnjim časovima...od neznanja i života koji su proveo u nemarnosti. Osluhnuti ćeš pjesme jutarnjih slavuja i razumjeti da ti kažu,

Oni su malo noću spavali, i u časovima

Rane zore molili za oprost...

Allah upućuje Svom svjetlu koga On hoće.

Onda ćeš vidjeti sa horizonta Božijeg Uma pojavu sunca nutarnjeg znanja. To je tvoje vlastito sunce, jer ti si *onaj koga Allah upućuje* i ko je *na pravom putu* a ne *onaj koga On ostavlja u grešci*. I ti ćeš razumjeti tajnu da

Nije dato suncu da pretekne mjesec, niti noć može preteći dan. Svako plovi u svojoj orbiti.

Najstrag, čvor će se razvezati preko parabola koje Allah predočava ljudima, a Allah zna sve stvari, i velovi će se podići i ljuštore smrviti, otkrivajući prefinjeno ispod grubog; istina će otkriti svoje lice.

Sve će ovo otpočeti kada se zrcalo tvoga srca očisti. Svjetlost božanskih tajni će se prostrijeti po njemu ako hoćeš i tražiš Njega, od Njega, sa Njim.

Tajna svih Tajni

Hadreti Abdul-Kadir Džilani

Predgovor

Sva hvala pripada Allahu, pošto je On dobročinitelj, svemu-milostivi i posebno-milostivi Gospodar, Koji u Svom Biću posjeduje svo znanje, i Koji je Stvoritelj svog znanja do u vječnost. Uzrok, razlog postojanja svega je u Njegovom postojanju. Sva hvala pripada Allahu, što nam je poslao Časni Kur'an koji u sebi nosi svoju svrhu objavljivanja, a svrha mu je da podsjeti ljude na Allaha; On ga je poslao vodiću koji vodi ljude na putu istine sa najmoćnijom od svih religija. Potpun mir i blagoslov neka je na Njegova miljenika i poslanika Muhammeda, kojeg nije poučavao čovjek, nego On. On je Njegov posljednji poslanik, posljednja halka u lancu poslanstva koji je poslan zabludjelom svijetu, najčasniji među Njegovim poslanicima, počašćen najčasnijom knjigom. Njegovo potomstvo su vodići onima koji traže, njegovi drugovi su odabrani od dobrih i plemenitih. Neka su obilni mir i blagoslovi na njihove duše.

Uistinu, najčasnija od svih vrijednih stvari, najuzvišenija, neprocjenjivi dragulj, najprofitabilnija roba kojom se trguje među ljudima, jeste znanje. Samo sa mudrošću (hikmah) mi možemo postići jedinstvo Allaha, Gospodara svih svjetova. Samo sa mudrošću mi možemo shvatiti i slijediti Njegove vjerovjesnike i Njegove poslanike, neka je na sve njih mir i blagoslov. Ljudi od znanja, mudri ljudi, su čisti Allahovi robovi, koje je On odabrao da prime božanske poruke. On ih je pretpostavio drugim ljudima putem milosti. On ih je njome obasuo. Oni su nasljednici Njegovih poslanika, njihovi namjesnici, koje Njegovi vjerovjesnici odaberu da upravljaju ljudima. Oni su povezani sa Njegovim poslanicima sa najfinijim osjetilima i najmudrijim umovima.

Allah Uzvišeni hvali posjednike mudrosti u Kur'anu:

'Mi smo ostavili u nasljedstvo Knjigu onima koje smo odabrali među Našim robovima; pa su neki od njih sebi nasilje počinili, neki su odabrali srednji put, a neki od njih su Allahovom dozvolom prvaci, a to je vrijednost velika.' (Sura Fatir, 32)

Onda ih naš vođa, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, hvali, kazavši, *'Posjednici mudrosti su nasljednici poslanika. Stanovnici nebesa ih vole, a na zemlji ih čak i ribe u moru do Sudnjeg Dana hvale.'* U drugom ajetu Kur'ana, Uzvišeni Allah hvali posjednike znanja, opisujući ih ovako:

'Ustinu od Njegovih robova posjednici znanja su strahopoštovanjem (ispunjeni).' (Sura Fatir, 28)

Naš vođa, Resulullah, kaže, *'Na Sudnjem Danu Allah će sakupiti sve ljude, onda će odvojiti mudre ljude od ostalih, i reći im: ''O ljudi znanja, Ja sam vam podario Moje znanje jer Ja vas znam. Ja vam nisam dao to znanje da bih vas ovog dana kaznio. Uđite u Moj Raj; Ja sam vam oprostio''.'*

Sva hvala pripada Allahu, Gospodaru svjetova, jer On je podario visoke stanice (mekame) Njegovim predanim robovima da ih zaštiti od grijeha i kazne. On je blagoslovio mudre Svojom blizinom.

Neki naši učenici su tražili da im pripremimo knjigu koja će im biti dovoljna. U skladu sa njihovim željom i potrebom, mi smo pripremili ovu kratku knjigu: neka izliječi i zadovolji i njih i druge. Mi smo imenovali ovu knjigu *Sirr el-esrar fi ma jahtedžu ilejhi el-ebrar*—'Tajna tajni kojoj su odabrani u potrebi (muhtadž).'

U ovom djelu zbilje (manije) unutar naše vjere i našeg puta su otkrivene.

Svako je njima potreban (muhtadž).

Mi ovo djelo prezentiramo u 24 poglavlja zato što u ima 24 slova u svetom svjedočenju Jedinstva tj. La ilahe illallah Muhammedun Resulullah (Nema boga osim Allaha; Muhammed je Allahov Poslanik), i zato što u danu i noći ima 24 sahata.

Na Početku Stvaranja (ibtida' el-halk)

Neka ti Allah podari uspjeh u djelima kojim je On zadovoljan i koje On odobrava.

Promišljaj, utisni na svoj um and shvati ono što ja kažem.

Allah Uzvišeni je prvo stvorio, od božanskog svjetla Njegove vlastite Ljepote, svjetlo Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. On je to izjavio u božijoj predaji (hadis kudsii) preko Poslanika:

'Stvorio sam duh Muhammeda od svjetla Moje Pojave (Vedžh).'

Ovo je izjavljeno i u riječima našeg meuvle, Allahova Vjerovjesnika, *'Allah je prvo stvorio moju duh. On je to prvo stvorio kao božansko svjetlo; 'Allah je prvo stvorio Pero (kalem);' 'Allah je prvo stvorio Intelekt (akl).'* Ono na što se svim ovim prvim stvorenim ukazuje jeste ono što se naziva zbilja Muhammeda (hakika Muhammediija), skrivena realnost Muhammeda. On je isto (kao i njegov Gospodar) nazvan mnogim lijepim imenima. On se tako naziva Nuur, Božije Svjetlo, jer je on očišćen od tame skrivene ispod Allahova atributa moći i srdžbe (dželal). Allah Uzvišeni kaže u Časnom Kur'anu:

'Došlo vam je od Allaha svjetlo i Knjiga jasna.' (Sura Maidah, 15)

On se naziva Univerzalni Intelekt (akl el-kull), zato što je on sve vidio i sve shvatio. On se naziva Perom (el-kalem), zato što on prostire mudrost i znanje, i on je ulio znanje u svijet slova.

Muhammedova duša je esencija svih bića, početak i zbilja sveukupnog Svijeta. On na to ukazuje sa svojim riječima, *'Ja sam od Allaha a vjernici su od mene.'* Allah Uzvišeni je stvorio sve duhove od njegova duha u svijetu prvobitnih stvorenih bića (Lahut), u najljepšim formama. **'Muhammed'** je ime čovječanstva u svijetu duhova (Lahut, 'alem el-ervah). On je izvor, zavičaj svake i svih stvari.

Hiljadu godina nakon što je stvorio svjetlo Muhammeda, Allah je stvorio Nebeski Prijestol (Arš) od svjetlosti Muhammedova oka. On je stvorio ostala stvorenja od Nebeskog Prijestolja. Onda je On poslao duhove da se spuste u najniže predjele stvaranja, u domen materijalnog svijeta, domen materije i tjelesa. *'Onda smo ga spustili u najniže nizine.'* (Sura Tin, 5) On je poslao to svjetlo odakle je stvoreno, iz Ultimativnog Domena (Lahut)—koji je domen pojave Allahove Esencije (Zatillah), jedinstva, apsolutnog bića--ka domenu božanskih Imena (Džeberut), pojavi božanskih atributa, domenu uzročne inteligencije Univerzalne Duše. Tu je on zaodjenuo duhove sa odorama svjetlosti. Ovdje se duhovi nazivaju 'kraljevskim duhovima' (ruhi sultani). Odjevene u svjetlost one se spuštaju u domen anđela (Melekut). Onda ih je zaodjenuo u blistave odore anđela, pa su tu nazvani 'duhovnim duhovima' (ruhi ruhani). Onda ih je on spustio u svijet materije (Mulk), vode, vatre, zemlje i etera, te su tu postale ljudskim dušama. Onda su od tog svijeta stvorena tjelesa od mesa.

'Od toga smo vas Mi stvorili i u to ćemo vas Mi vratiti, i iz toga ćemo vas izvesti po drugi put.' (Sura Ta-Ha, 55)

Nakon ovih stadija, Allah je naredio dušama da uđu u njihova tijela, i Njegovom voljom one su i ušle.

'I kada sam ga upotpunio i u njega od Mog Duha udahnuo.' (Sura Sad, 72)

Vrijeme je nastalo kada su se ove duše počele spajati sa tjelesima te zaboravile svoj Izvor i zavjet. One su zaboravile da ih je Allah upitao u svijetu duhova, 'Zar ja nisam vaš gospodar?' te da su one potvrdile, 'Uistinu!'

Zaboravile su svoje obećanje, zaboravile su svoj Izvor, zaboravile su put kojim se vraća zavičaju; ali Allah je milostiv, Izvor svake pomoći i selameta za Njegovo stvaranje. On je prema njima imao milosti, pa im je poslao Njegove božanske knjige i poslanike da ih podsjetite na njihovo porijeklo.

'I doista smo Mi poslali Musaa sa Našim porukama: Izvedi ljude iz tmine u svjetlo, i podsjeti ih na Allahove dane...' (Sura Ibrahim, 5)

Odnosno, 'Podsjeti duše na dane kada su bile u jedinstvu sa Allahom.'

Mnogi poslanici su dolazili na ovaj svijet, ispunili svoje obaveze, i vratili se svom Izvoru. Svrha svemu tome je da se ljudima prenese poruka i da bi se probudili iz zaborava. Ali oni ljudi koji su ga se sjećali, koji su se Njemu usmjerili, koji su željeli da se vrate svom korijenu, ljudi koji su se vratili svom korijenu su vremenom bivali sve malobrojniji.

Poslanici su nastavili dolaziti i božanska objava je pristizala sve dok se nije pojavio ogromni duh Muhammeda, zadnjeg poslanika, koji je spasio ljude od distrakcije. Uzvišeni Allah je poslao njega da otvori srčane oči nemarnicima. Njegova svrha je bila da ih probudi iz sna nesvjesnosti te da ih ujedini sa Vječnom Ljepotom, sa Uzrokom, sa Allahovim Bićem. Allah kaže u Kur'anu:

'Reci: Ovo je moj put. Ja vas pozivam Allahu sa srčanim vidom—ja i oni koji mene slijede...' (Sura Jusuf, 108)

da time ukaže na put našeg vođe Muhammeda.

Allahov Poslanik, da bi nam ukazao na naš cilj, kaže, *'Moji drugovi su kao zvijezde. Kojeg god budete slijedili, pronaći ćete pravi put.'*

Ovaj srčani vid dolazi od duha. Ovo oko se otvori u srcu srca onih Njemu bliskih, Allahovih prijatelja. Sve znanje ovoga materijalnog univerzuma neće pribaviti ovaj srčani vid: za njega treba znanje o skrivenim domenima, znanje koje previre iz Božanskog Uma:

'...kojeg smo poučili znanju iz Svog Božanskog Prisustva.' (Sura Kehf, 65)

Ono što je nužno čovjeku je da nađe osobu sa takvim uvidom, čije srce je otvoreno da bi mu podario nadahnuće (himmah). Takav učitelj koji objedinjuje znanje u jedno mora biti blizak Allahu i gledati u Ultimativni Domen ('alem el-lahut).

O djeco Ademova, braćo i sestre, probudite se, pokajte se, jer putem pokajanja vi ćete tražiti od svog Gospodara Njegovu mudrost. Trudite se i ustrajte! Allah vam naređuje:

'I pohitajte oprost svog Gospodara, i rajskim vrtovima prostranim koliko su nebesa i zemlja: koji su pripremljeni bogobojaznima (muttekiin).

Oni koji troše i u obilju i u oskudici, i oni koji savladavaju svoju srdžbu i praštaju ljudima. Allah voli dobročinitelje (muhsiniin)!' (Sura Ali Imran, 133-134)

Kreni putem, pridruži se duhovnoj karavani da se vratiš tvom Gospodaru. Uskoro će put postati neprohodan, i neće biti nijednog saputnika. Mi nismo došli na ovo mjesto, oronuli svijet da se odmaramo; nismo došli ovdje da jedemo, pijemo i olakšavamo se. Duh našeg meuvle, Hadreti Resulullaha, te posmatra. Njemu je

bolno da te vidi u takvom stanju. On je znao šta će doći kada je rekao, *'Moja bol je za moje voljene koji će doći u zadnjem vremenu (ahiri zeman).'*

Šta god nam pristigne dođe u jednoj od dvije forme, bilo kao pojavno ili skriveno: kao pojavno u vidu propisa religije ili kao skriveno u vidu mudrosti. Uzvišeni Allah nam naređuje da se uskladimo sa vanjskim svijetom putem propisa religije a unutarnje biće da uskladimo putem mudrosti. Kada se vanjsko i nutarnje ujedine, osoba pristigne na stupanj istine, kao što stablo voćke prvo pokaže listove, pa pupoljke, pa behar i krajnji rezultat je voćka.

'On je dao da dva mora struje—dotiču se: između njih je barijera koju probiti ne mogu.' (Sura Rahman, 20)

Dvoje moraju postati jedno. Istina se ne može postići samo putem opipljivog znanja osjetila, materijalnog svijeta. Osoba ne može tim putem doseći cilj, odnosno izvor, Biće. Istinskom znanju je nužno i religija i mudrost. Uzvišeni Allah kaže o robovanju (obožavanju):

'Nismo stvorili džinne i ljude osim za robovanje (obožavanje) (Hadreti Ibn Abbas r.a. tumači ovu riječ -lija 'buduun- 'za robovanje' kao -lija 'rifuun-odnosno 'za spoznaju')!' (Sura Zarijat, 56)

Drugim riječima, *'oni su stvoreni da bi Ga znali.'* Kada Ga neko ne zna, kako će Ga istinski hvaliti, tražiti Njegovu pomoć i robovati Mu?

Mudrost, koja je osobi nužna da bi Ga znala, može se postići jedino otkrivanjem tamnog zastora sa ogledala srca, te njegovog čišćenja i glancanja. Onda će skrivene riznice božanske ljepote moći da se odraze, reflektuju, u tajni čistog ogledala srca.

Uzvišeni Allah, govoreći preko Svog voljenog Poslanika, kaže: *'Bio sam skrivena riznica, pa sam volio da budem poznat, pa sam stvorio stvoreno.'* (Kuntu kanzun mahfijjah fe ahbebtu an u'rafe fe halektul halka.)

Konsekventno, božanska svrha u stvaranju čovjeka je da on postigne mudrost, da spozna odnosno zna svog Gospodara.

Postoje dva stupnja božanske mudrosti. Jedan stupanj je onaj kojim se znaju Allahovi atributi (siffat) i manifestacije (tedžellijat) a drugi stupanj je onaj kojim se zna Allahovo Biće. Poznavajući Allahova svojstva i pojave, fizički čovjek kuša (zeuvk) i ovaj i onaj svijet. Ali mudrost koja vodi znanju o Allahovom Biću, nalazi se u svetom duhu (ruuh el-kudus), nutrini čovjeka kojom poznaje misterije vječnog svijeta. Allah to potvrđuje kazavši: *'...i Mi smo ga (Isusa) osnažili svetim duhom (bi ruhil kudus)...'* (Sura Bekara, 87) Oni koji znaju Allahovo Biće nalaze tu snagu (za takvo znanje, spoznanje) u svetom duhu koji im je darovan.

Obadva ova znanja se postižu mudročću kojoj su nužna dva aspekta: nutarnja duhovna mudrost i vanjsko znanje pojavnih stvari. Osoba mora posjedovati obadva da bi postigla dobro. Hadreti Resulullah to objašnjava ovako: *'Znanje je dvojako. Jedno je na čovjekovom jeziku, koje je dokaz Allahova postojanja. Drugo je u čovjekovom srcu. Ono je nužno za ispunjenje naših nada.'*

Čovjek je prvenstveno u potrebi za religijskim znanjem. To je obrazovanje o poznavanju vanjskih manifestacija Allahova Bića, ispoljenih u svijetu atributa (siffat) i imena (esma). Kada se osoba upotpuni u ovome (znanju), onda nastupa vrijeme nutarnjeg obrazovanja o tajnama putem kojih ulazi u domene božanske mudrosti te tada spozna istinu (hakk). Na početku čovjek mora napustiti sve što nije u skladu sa vjerskim propisima. Zapravo, greške—mahane u ponašanju—se moraju eliminisati, kao što to sufije zahtijevaju. Da bi se ovo postiglo, osoba mora prakticirati stvari protiv želja svoga ega, stvari koje su ljudskim strastima

teško prihvatljive. Ali u ovim naporima osoba mora biti budna i pažljiva da to ne saznaju drugi. Osoba to treba raditi za Allaha, tražiti time samo Njegovo zadovoljstvo. Allah kaže:

'...pa ko god se nada povratku svome Gospodarom, neka radi dobra djela ne pridružujući nikoga svome Gospodaru u robovanju.' (Sura Kehf, 110)

Domen koji se opisuje kao domen mudrosti je prvostvoreni- Ultimativni Domen (alem el-lahut). Taj domen je porijeklo, kome osoba žudi da se vrati. U tom domenu je stvoren sveti duh. Ono što se podrazumjeva pod svetim duhom je zapravo duh čovjeka (insana). On je stvoren u najljepšoj formi.

Ta istina je usađena u središtu srca kao Allahov zalog (emanet), povjereno ti je na čuvanje. Postaje pojavnim istinskim pokajanjem i naporom da se nauči religija (Diin). Njegova ljepota zasija na spoljašnosti kada se trajno spominje Allah (zikrullah), ponavljajući svjedočenje jedinstva 'La ilahe illallah' (nema boga osim Allaha). Ispočetka osoba će ponavljati 'La ilahe illallah' jezikom, pa kada srce oživi onda će isto ponavljati u sebi svojim srcem.

Sufije se obraćaju duhovnim stanjima terminom tifi (beba), zato što se ta beba rodila, odrasta i odgaja u srcu. Srce, kao i majka, rađa, doji, hrani i odgaja dijete srca. Djeca se poučavaju ovosvjetskim znanostima, dok se dijete srca poučava nutarnjoj mudrosti. Kao što dijete nije još zaprljano ovosvjetskim grijesima, dijete srca je čisto, slobodno od nemarnosti, egoizma i sumnje. Čistoća djeteta se često pojavi kao fizička ljepota; u svijetu snova čistota djeteta srca se pojavljuje u likovima anđela. Osoba se nada ulasku u Raj kao nagradi za dobra djela, ali Rajski darovi na ovom svijetu dolaze preko ruku djeteta srca.

'U Vrtovima blaženstva...oko njih će biti djeca koja ne stare.' (Sura Vakiah, 12-17)

'I oko njih će biti njihovi dječaci, kao da su skriveni biseri.' (Sura Tur, 24)

Ovo su djeca srca, inspirisana stanja Sufija (ahval), nazvana 'djecom' usljed svoje ljepote i čistote. A i pored toga, što su to duhovna stanja ljepote i čistote, ona su oličenja u ljudskim tjelesima. Usljed njihove slatke i prefinjene prirode oni su djeca srca, a ipak ljudi koji mogu promjeniti izgled stvorenja jer su povezani sa Stvoriteljem. On je stvarni predstavnik čovječanstva. Po njemu materija ne postoji, niti on sebe smatra materijom. Nema perde (vela), nema prepreke, između njegovog bića i Allahovog Bića.

Naš vođa, Hadreti Resulullah, objašnjava ovo stanje: *'Ja imam vrijeme sa Allahom. U tom momentu ništa ne može biti između nas, niti Njemu najbliži anđel niti poslanik.'*

'*Poslanik*' koji ne može stati između našeg meuvle Poslanika i Allaha je zapravo materija odnosno privremeno postojanje samog Poslanika. Allahu najbliži anđel je zapravo božansko Svjetlo Muhammeda, prvo stvorenje. U tom nadahnutom stanju on je toliko blizu svom Gospodaru da niti njegovo materijalno postojanje niti njegova duša mogu stati između njih. Poslanik, objašnjavajući to stanje nadahnuća, kaže: *'Postoji Allahov Raj u kome nema niti palata, niti vrtova, niti rijeka od meda i mlijeka, Raj u kojem se posmatra samo Allahovo Lice.'* Allah ovo potvrđuje: *'(Neka) lica će tog dana blistati, posmatrajući njihovog Gospodara, (Sura el- Kijama, 22-23)* a Poslanik kaže: *'Tog Dana vi ćete vidjeti svog Gospodara jasno kao puni mjesec.'* Ali ovo stanje je takvo da, kada bi mu se primaklo bilo koje stvorenje, pa čak i anđel, njegovo materijalno biće bi izgorilo u prah.

Allah kaže preko Njegovog Poslanika:

'Kada bi rastavio zastore Mojih atributa (siffat) Moći koliko za tanku pukotinu, sve bi izgorilo u prah koliko Moje oko doseže.'

Arhanđel Džibril, koji je bio sa Poslanikom pri Uzdignuću (Miradž) na sedmo nebo, je rekao da kada bi napravio samo jedan korak naviše nestao bi u plamenu.

Poglavlje I

Čovjekov Povratak Originalnom Izvoru

Čovjek se razmatra sa dvije tačke gledišta: njegovog materijalnog bića i njegovog duhovnog bića. U pogledu materijalne pojave svako je manje više pojednak. Prema tome, u ovom pogledu, osoba može primjeniti na čovječanstvo općenita pravila. U svom duhovnom biću, skrivenom iza pojave, svaka osoba je drukčija. Stoga, posebna privatna pravila se primjenjuju na svakog pojedinca.

Čovjek, u skladu sa opštim pravilima, slijedeći određene korake se može vratiti svom korijenu. Da poduzme te korake, on slijedi očita uputstva naše vjere kao svog vodiča; slijedeći ih, on napreduje. Uspinjući se sa stupnja na stupanj, on se može uspeti do duhovnog puta, prelazeći u domen (alem) mudrosti. To je vrlo visok stupanj. Hadreti Poslanik hvali taj stupanj, kazavši: *'Postoji stupanj na kojem je sve skupljeno—a to je božanska mudrost.'*

Da bi se dospjelo na taj stupanj, osoba prvo mora da se otarasi lažnih pojava i dvoličnjaštva u pokazivanju svoje pobožnosti drugima. Nakon toga on mora sebi postaviti tri cilja. Ova tri cilja su zapravo tri raja (dženneta). Prvi se naziva Me'vaa—raj kuće sigurnosti. To je zemaljski raj. Drugi se naziva Na'iim—raj Allahove milosti na stvorenja, a to je raj u svijetu anđela. Treći se naziva Firdeus—nebeski raj. To je raj u svijetu (alem) jedinstva uzročnog uma, zavičaj duhova, božanskih Imena i atributa. To su nagrade, Allahove ljepote koje će materijalni čovjek kušati u svojim naporima kroz tri uzastopne faze znanja: napore u vjerskim propisima (šeri'ah); napore u lišavanju mnoštva u sebi, boreći se sa uzrokom koji izaziva mnoštvo u njemu, a to je ego (nefs), u svrhu dostizanja jedinstva i blizine svog Stvoritelju (tarikah); te najstrag, za napore da dospije do stupnja božanske mudrosti (marifah) gdje će spoznati svoga Gospodara.

Hadreti Poslanik na zaključku gore spomenute predaje, *'Postoji stupanj jedinstva svih stvari i to je božanska mudrost,'* kaže: *'Sa tim osoba saznaje istinu, koja u sebi sakuplja sve uzroke i cijelo dobro. Onda se osoba mora po toj istini vladati. Osoba takođe mora znati sve neistine i po tome djelovati, time što će ih sve napustiti.'* I on kaže, *'O Gospodaru, pokaži nam istinu i podari nam slijedenje iste, i pokaži nam neistinu i olakšaj nam lišavanja iste.'* I, *'Onaj koji poznaje sebe (ego, nefis) i suprotstavi se istinski svojim lošim prohtjevima, onda spozna svoga Gospodara, i slijedi Njegovo htijenje.'*

Ovo su opšta pravila koja se primjenjuju na materijalno biće čovjeka. Onda ima duhovno biće čovjeka, odnosno duhovni čovjek, koji se naziva čistim čovjekom (nefsi safijje). Njegov cilj je totalna bliskost sa Allahom. Jedini put ka tome kraju je znanje o istini (hakikah). U prvostvorenom svijetu apsolutnoga bića od jedinstva, to znanje se naziva Jedinstvo (teuvhid).

Osoba se može nadati da dospije na cilj ovoga puta tokom ovosvjetskog života. U tom stanju nema razlike između budnosti i spavanja, pošto pri spavanju duša može povremeno pobjeći svom zavičaju, svijetu duhova, i vratiti se sa vijestima (haberima). To nam je poznato kao istiniti san. Ovaj događaj može biti djelomičan, kao u slučaju snova; ali može biti i potpun, kao u slučaju Poslanikova uzdignuća (miradž). Allah to potvrđuje riječima:

'Allah uzima duše prilikom njihove smrti, i one koje ne umiru, prilikom spavanja. Onda On zadržava one kojima je došlo vrijeme smrti, a šalje nazad ostale do određenog roka (edžel). Doista su u tome znamenja onima koji promišljaju.' (Sura Zumer, 42)

Hadreti Poslanik ukazuje na to stanje, kazavši, *'Spavanje mudraca (hakim) je vrijednije od obožavanja (ibadet) neznalice (džahil)'* Mudraci su oni koji su postigli znanje o istini koje nema slova, niti glasova. Takvo znanje se prima kroz

trajno ponavljanje božanskog Imena Jedinstva sa tajnim jezikom. Mudraci su oni čija nutrina odnosno jezgro se pretvorilo u božansko svjetlo, putem svjetla jedinstva.

Allah govori preko Poslanika i kaže:

'Čovjek je Moja tajna a Ja sam njegova tajna. Nutarnje znanje od duhovnog bića (ilm el-batin) je tajna od Mojih tajni. Samo Ja spuštam to u srce Mog dobrog roba, i niko ne može znati njegovo stanje osim Mene.'

i:

'Ja sam onakav kako Me rob Moj zna. Kada Me traži i spominje Me, Ja sam s njim. Ako me spominje u sebi, Ja ga tražim sa Mojim Bićem. Ako Me spominje među dobrim društvom, Ja njega spomenem i potvrdim kao Mog dobrog roba u boljem društvu.'

U svemu što je upravo rečeno, jedini način da se zadovolji potreba osobe jeste meditacija—a to posredstvo (vesilet) saznavanja čovjek doista vrlo rijetko koristi. Iako je Hadreti Poslanik rekao, *'Momenat meditiranja je vrijedniji od godine obožavanja (ibadet).'* ili *'Momenat meditiranja je vrijedniji od sedamdeset godina obožavanja.'* ili *'Momenat meditiranja je vrijedniji od hiljadu godina obožavanja.'*

Vrijednost svakog djela je skrivena u biću istine. Djelo ili čin meditiranja se ovdje pojavljuje u tri kvalitativno različite vrijednosti:

Ko god meditira o jednoj situaciji i potraži joj uzrok pronade da svaki njen pojedinačni dio ima svoje vlastite dijelove, i saznaje da svaki od tih dijelova je uzrok mnoštvu drugih stvari. Ovo je meditacija koja je vrijedna godinu dana obožavanja.

Ko god meditira o svom obožavanju i potražuje im uzrok i razlog te to sazna, njegova meditacija vrijedi sedamdeset godina obožavanja.

Ko god meditira božansku mudrost sa jakom željom da spozna Allaha Uzvišenog, njegova meditacija je vrijedna hiljadu godina obožavanja, jer upravo to je istinsko znanje.

Istinsko znanje je stanje jedinstva (teuvhid). Mudri zaljubljenik se sastane sa svojim Voljenim. Od ovoga materijalnog svijeta, leteći sa duhovnim krilima on uzlijeće do svijeta postignuća, jer predani hodaju prema Raju dok mudri lete prema svijetu blizine sa Gospodarom.

Ašici imaju oči u svojim srcima.

Oni vide, dok ostali zure slijepi.

Takvi krila posjeduju, ne od krvi i mesa.

Uzlijeću prema anđelima, svog Gospodara da nađu!

Ovaj let se događa u nutrini mudrih. Oni prime čast da budu imenovani istinskim ljudima, miljenicima Allahovim, Njegovim ukućanima, Njegovim nevjestama. Hadreti Bejezid Bistami, da mu Allah tajnu posveti, kaže, *'Posjednici mudrosti su nevjeste Uzvišenog Allaha.'* Drugi takođe kažu da osobe koje su Allahu bliske postanu Njegove nevjeste.

Samo zaljubljeni posjednici nevjesta ih intimno poznaju. Ovi mudri robovi koji postanu Allahovi ukućani (ehlullah), iako prelijepi, su pokriveni likovima običnih ljudi. Allah govori preko Svog Poslanika, kazavši: *'Moji ukućani su skriveni ispod Mojih kupola. Niko ih ne može prepoznati osim Mene.'* Kupole ispod kojih Allah

krije Svoje prijatelje su neupadljivi, likovi običnih ljudi. Kad neko pogleda nevjestu pod velom, šta može vidjeti osim njenog vela?

Jahja ibn Mu'az Razi, da mu Allah tajnu posveti, kaže, *'Allahovi miljenici su Allahovi mirisi na ovom svijetu, ali samo istinski, iskreni vjernici imaju nos da ih namirišu (tj. da ih prepoznaju).'* Oni osjete taj miris; oni slijede taj miris. Taj miris, u njihovim srcima, izazove čežnju za njihovim Gospodarom. Svaki od njih na svoj način ubrza svoj korak, svoje napore, svoje obožavanje. Stupanj njegove čežnje, njegova želja i brzina kretanja su proporcionalni njegovoj lahkoći, rasterećenju od težine svoga ega. Jer što više osoba skine sa sebe grubosti ovoga svijeta, više osjeti toplinu Stvoritelja i bliže površini njegovo nutarnje biće izroni. Bliskost istini je u skladu sa količinom materijalizma osoba od sebe odbaci. Što više odbaci svoje mnoštvenosti osoba se više približi jednoj istini.

Allahov intimni prijatelj je onaj koji je sebe sveo na ništa. Tek onda on može da vidi postojanje Istine. U njemu nije preostala volja da bira. Nije preostalo 'ja' osim od jedinog postojanja, koje je Istina. Iako je svakojakih čuda poteklo kroz njega da mu potvrde stanje (bliskosti), on pak nema ništa sa njima. U njegovom stanju nema otkrivanja tajni, jer otkrivanje tajne božanstva je nevjerstvo (nevjernost).

U knjizi pod naslovom *Mirsad* piše, *'Svi ljudi kroz koje se pojave čuda (kerameti) su zastrti od i nezainteresovani za svoja stanja. Za njih, periodi kada se dešavaju čuda su kao periodi ženske mjesečnice. Allahovi intimni prijatelji moraju da proputuju kroz bar hiljadu stanica, a prva stanica je kapija čuda. Samo oni koji prođu bezbjedno kroz ovu stanicu mogu putovati kroz slijedeće stanice. Ako se upetljaju u prvu, nigdje neće stići.'*

Poglavlje II

Spuštanje Čovjeka na Najveću Nizinu

Uzvišeni Allah je stvorio sveti duh kao najsavršenije stvorenje u prvo-stvorenom svijetu apsolutnoga bitka od Njegova Bića; onda je On htio da ga pošalje u niže svijetove. Njegov razlog za to je da pouči sveti duh da traži puta nazad do istine na stupnju Sve-mogućeg, da traži prijašnju blizinu i intimnost sa Allahom. On je poslao svetog duha do stanice Njegovih poslanika i miljenika, ašika i prijatelja. Na njegovom putu Allah ga je poslao prvo kroz svijet Uzročnog Uma, jedinstva, Univerzalne Duše, svijet Njegovih božanskih Imena i atributa, odnosno jednom riječju kroz zbilju Muhammeda (hakikah muhammedijjah). Sveti duh je u sebi ponio sjeme jedinstva. Kada je prošao kroz ovaj spomenuti svijet zaodjenut je božanskim svjetlom i nazvao se 'sultanskom dušom'. Kada je prolazio kroz svijet anđela, koji je posrednik odnosno medijum snova, nazvan je 'pokretnom dušom'. Najstrag kada je stigao u ovaj svijet materije, zaodjenut je fizičkim tijelom koje je Allah stvorio da ga prihvati. Zaodjenut je grubom materijom da bi zaštitio ovaj svijet, jer kad bi materijalni svijet dobio direktan kontakt sa svetim duhom, on bi materijalni svijet u jednom bljesku spalio. U odnosu na ovaj svijet, postao je poznat kao život (hajjat), ljudska duša (nefs).

Razlog spuštanju svetog duha na najniži svijet jeste da bi potraživao put nazad do svog izvora i originalne Allahove blizine dok se nalazi u materijalnom tijelu: da siđe na ovaj grubi svijet, i da putem srca koje je unutar ovog leša, zasadi sjeme jedinstva i izraste stablo jedinstva. (Korijeni tog stabla će uvijek biti gdje su i bili; njegove grane ispunjavaju prazninu svemira, i tu za Allahovo zadovoljstvo, rađaju plodove jedinstva.) Onda je u zemlji srca sveti duh posijao sjeme vjere (dina) i htio da uzgoji stablo vjere, da bi mu rodilo plodove, od koji će ga svaki sve više približavati Allahu. [*Ebu Irfan: Ovo na jedan nadasve delikatan način upotpuni kružnicu Bitka.*]

Allah je napravio dušama tijela u koja će ući, i za ove duše, od kojih svaka ima zasebno ime, On je napravio mjesto u svakom tijelu. On je postavio ljudsku dušu (nefs) u prostoru između tijela i krvi. On je postavio sveti duh u središtu srca, gdje je stvorio prostor od fine materije u koji će čuvati tajnu (sirr) između Allaha i Njegovog roba. Ove duše se nalaze u različitim dijelovima tijela, sa različitim dužnostima i funkcijama; od kojih svaki kupuje i prodaje (daje i uzima) različitu robu, postiže razne koristi. Njihova interakcija im uvijek obilno donosi Allahove blagodati i blagoslove.

'Od onoga čime smo ih Mi snabdjeli, tajno i javno, nadajući se trgovini koja neće propasti.' (Sura Fatir, 29)

Pristoji svakom ljudskom biću da poznaje svoj posao unutar ovog univerzuma unutar vlastitog bitka, i shvati njegovu svrhu. On treba da shvati da ne može promijeniti ono što mu je dosuđeno kao ispravno za njega i obješeno oko vrata. A od onoga koji želi da promijeni ono dosuđeno, ko je svezan za ovaj svijet ambicijom prema njemu, Allah ga pita:

'Zar on ne zna kada se isprazne kaburovi, i što je u prsima postane pojavno?' (Sura Adijat, 9-10)

'Mi smo dali da svakom insanu njegova djela vise o vratu.' (Sura el-Isra, 13)

Poglavlje III

Počivališta Duša unutar Tijela

Mjesto ljudske duše, duše života, unutar tijela se nalazi u prsima. To mjesto je povezano sa osjetilima. Njen posao odnosno okupacija je vjera; njen posao je da slijedi Allahove propise. Sa tim propisima Allah drži pojavni odnosno vidljivi svijet u harmoniji i ustrojstvu. Ta duša, ispunjavajući zaduženja od Allaha, ne prisvaja sebi svoja djela, jer nije odvojena od Allaha. Njena djela su od Allaha: nema podvojenosti između 'ja' i Allaha u njenim aktivnostima i obožavanju (ibadetu).

'...Da se sretne sa svojim Gospodarom neka radi dobra djela i u obožavanju svoga Gospodara neka ne pridružuje mu nikoga.' (Sura Kehf, 110)

Allah je Jedan i On voli ono što je ujedinjeno i jedno. On želi da svo obožavanje i sva dobra djela, koja On smatra obožavanjem, da budu samo za Njega. Prema tome čovjek ne treba ni misliti o pohvali ili ukoru njegovih djela od strane drugih ljudi; niti njegova djela trebaju biti motivisana ličnim dunjalučkim interesima. Ona moraju biti isključivo za Allahovo zadovoljstvo. Nadahnuta stanja kao što je viđenje u ovom vidljivom svijetu dokaze Allahova postojanja, manifestaciju Njegovih atributa, jedinstvo unutar mnoštvenosti, istinu iza pojava—i bliskost svome Stvoritelju, su nagrade za ovakva nesebična dobra djela i obožavanje. Pa ipak sve te nagrade (stvari) pripadaju ovom materijalnom svijetu, od tla pod stopalima do u nebesa. Prema tome sva čuda takođe pripadaju ovom svijetu: hodanje po vodi, letenje po zraku, teleportacija na ogromne udaljenosti za vrlo kratko vrijeme, slušanje zvukova iz daleka, viđenje prizora na velikoj udaljenost, poznavanje misli (telepatija). Kao nagradu za takva nesebična dobra djela, čovjek može čak očekivati i nagradu na vječnom svijetu—Rajske palate, mladu poslugu, vječne djevice kao družice, mlijeko, med, vino i sve druge Rajske blagodati. Ipak sve su to blagodati prvog stupnja Raja, zemaljskog raja.

Mjesto 'pokretne duše' u tijelu je u srcu; njen posao je znanje o duhovnom putu. Ona se bavi sa prva četiri od Allahovih Lijepih Imena. Kao i u slučaju preostalih od dvanaest Imena, ova četiri Imena nemaju ni slova ni glasova—pa se stoga ne mogu ni izgovoriti.

Allah na to ukazuje ovim:

'Reci: Pozovi Allah ili pozovi Milostivi. Kojim god imenom Njega pozoveš, On ima Najljepša Imena.' (Sura El-Isra, 110)

'Allahova su Najljepša Imena, pa Ga prizivajte njima...' (Sura A'raf, 180)

Alahov vlastiti govor upućuje na posao kojim se čovjek treba primarno okupirati: da spozna božanska Imena. Ovo je znanje čovjekovog nutarnjeg bića. Ako osoba postigne takvo znanje, dosegnuće božansku mudrost. Tu je gdje se znanje Imena Jedinstva kompletira.

Naš vođa, Poslanik, kaže o božanskim Imenima, 'Uzvišeni Allah ima 99 Imena. Ko god ih nauči ide u Raj.' On takođe kaže, 'Znanje je jedno. Učeni ga učiniše hiljadom.' Ovo znači da Ime koje pripada Biću je samo jedno; ono se reflektuje kao hiljadu atributa u onima koji ga prime.

Dvanaest božanskih Imena su unutar porijekla Svjedočenja Jedinstva, La ilahe illallah, 'Nema boga osim Allaha'. Svako od njih je u jednom od dvanaest slova ovog Svjedočenja Jedinstva. Allah Uzvišeni je svakom slovu podario posebno Ime u razvoju srca. Svaki od četiri svijeta kroz koje srce prolazi ima tri različita Imena. Allah na taj način drži srca zaljubljenih čvrsto u ljubavi. On kaže:

'Allah će ustabiliti srca vjernika sa riječju postojanom i na ovom i na vječnom svijetu.' (Sura Ibrahim, 27)

Onda im On podari Svoju intimnost. On u njihovom srcu uspostavi stablo jedinstva, stablo čije korijenje ide sedam stupnjeva ispod nas a njegovo granje seže kroz sedam nebesa do božanskog Prijestola pa i više. Allah kaže:

'Zar ne vidiš kako Allah nudi primjer dobre riječi kao dobrog stabla, čije korijenje je jako i čije grane sežu visoko?' (Sura Ibrahim, 24)

Lokacija 'pokretne duše' je unutar života srca. Svijet anđela je trajno dostupan njenom pogledu. Može vidjeti Rajeve tog svijeta, njene stanovnike, njegovo svjetlo, i sve anđele u njemu. Govor 'pokretne duše' je govor nutarnjeg svijeta, bez riječi, bez zvuka (telepatija, misaoni govor). Njezine misli se trajno bave tajnama skrivenih značenja. Njeno mjesto na Ahiretu, nakon njenog povratka, je Raj po imenu Ne'im, bašta užitaka Allahove milosti.

Mjesto 'sultan-duše', gdje ona vlada, je u središtu srca, tj. srcu srca. Posao ove duše je božanska mudrost. Njen posao je da zna svo božansko znanje, koje je posrednik istinske pobožnosti recitovane na jeziku srca. Poslanik to objašnjava riječima, 'Znanje je od dvojako. Jedno je na čovjekovom jeziku, koje je potvrda Allahova postojanja. Drugo je u čovjekovom srcu. To je ono koje je nužno za realizaciju čovjekove svrhe (cilja).' Istinski korisno znanje je samo ono koje je unutar okvira aktivnosti srca. Kao što Poslanik kaže, 'Časni Kur'an ima vanjsko i nutarnje značenje.' Uzvišeni Allah je objavio Kur'an u deset levela skrivenog značenja. Svako naredno značenje je više korisno od onog prethodnog, zato što je bliže izvoru istine. Dvanaest Imena koja pripadaju Allahovom Biću (Zatillah), su kao dvanaest fontana koje su poskočile iz kamena kada ga je Musa udario sa štapom.

'I kad je Musa molio vodu za svoj narod, Mi rekosmo: Udari štapom svojim!
Odatle poteče dvanaest vrela. Svako pleme je znalo svoje vrelo.' (Sura Bekara,
60)

Vanjsko znanje o pojavama je kao kišnica, koja dođe i ode, dok je nutarnje
znanje kao fontana čiji izvor nikada ne presušuje.

Allah kaže:

'I znak im je zemlja kojoj Mi nakon smrti život dajemo i izbacujemo iz nje sjeme
koje oni jedu.' (Sura Ja-Sin, 33)

Allah je stvorio sjeme, sjeme na nebesima. To sjeme je postalo snaga životinje u
čovjeku. I on je stvorio sjeme u svijetu duša (alemi el-enfus): koje je izvor
snage, hrane duši. Sjeme se navodnjava sa izvora mudrosti. Kao što Poslanik kaže,
'Ako neko provede 40 dana u iskrenosti i čistoti, izvor mudrosti će poteći iz srca
na njegov jezik.'

Korist od 'sultan-duše' je ekstaza (džezba) i ljubav (ašk) koju osjeća dok
posmatra manifestaciju Allahove ljepote, milosti, i savršenosti.

Kao što Allah potvrđuje:

'Jedan žestoke moći ga je podučio,
Vlasnik ispravnosti, pa se uspostavio,
Dok je na najvišem horizontu bio.
Onda se primakao i još bliže spustio,

Na daljinu dva luka ili još bliže...

Pa je On otkrio Njegovom robu ono što je otkrio.

Srce (spoznajna snaga srca) nije poreklo ono što je vidilo. (Sura Nedžm, 5-11)

Poslanik objašnjava ovo stanje na drukčiji način: 'Vjernik je vjerniku ogledalo.' U ovoj izjavi, prvi 'vjernik' je ogledalo srca savršenog vjernika, a drugi 'vjernik', koji se ogleda u srcu prvog vjernika, je lično Uzvišeni Allah. Allah imenuje Sebe kao 'Vjernik' u Kur'anu:

'On je Allah osim kojeg nema drugog boga...Vjernik, Zaštitnik svega.' (Sura Hašr, 23)

Zavičaj 'sultan-duše' na vječnom svijetu je džennet el-Firdeus—nebeski raj.

Stanica na kojoj sveti duh 'ruh el-kudus' vlada je tajno mjesto u srcu koje je Allah napravio samo za Sebe gdje je On pohranio Svoju tajnu (sirr) na čuvanje (emanet).

Ovo je opisano Allahovim riječima preko Hadreti Poslanika: 'Čovjek je Moja tajna a Ja sam njegova tajna (sirr).' Njegova okupacija je istina koja se postiže stizanjem u jedinstvo (tevhid); to je njegov posao. On svodi mnoštvenost na jednost svjesno ponavljajući ime jedinstva na jeziku božanske tajne. To nije zvučni vanjski govor odnosno jezik.

'I ako vi kažete nešto glasno (tedžher), doista On zna poznaje i tajnu (sirr) i najskrivenije (el-ahfa).' (Sura Ta-Ha, 7)

Samo Allah čuje jezik svetog duha, i samo On poznaje njegovo stanje.

Korist ovog (levela) duše odnosno duha jeste vizija prvo-nastalog stvaranja. Ono što vidi je Allahova ljepota (Džemal). Njemu pripada tajna vizija. Viđenje i slušanje postaju jedno. Nema u tome nikakva poređenja niti primjera, nema sličnosti ničemu onome što vidi. Vidi Allahove attribute moći i žestine (Dželal) zajedno sa Njegovim atributima ljepote i milosti (Džemal).

Kada čovjek dostigne svoj cilj, svoj originalni zavičaj, tada se njegov ovosvjetski um, koji ga je do tada vodio, susretne sa Uzročnim Umom i potčini Mu se: njegovo srce je u strahopoštovanju, njegov jezik je svezan. On nema snage niti moći da nekome donese vijest o tom stanju, jer to viđenje Allaha je nemoguće opisati i poimati, jer jednostavno On nema nikakve sličnosti sa bilo čim, pa čak ni u pojmovnom smislu.

Kada ono, što se ovdje spomenulo, dospije do ušiju onih koji znaju, neka prvo pokušaju da shvate (ustanove) stupanj vlastitog znanja. Neka posvete svu pažnju istinskoj zbilji svih stvari koje poznaju prije nego podignu svoje oči daljnim horizontima, prije nego budu tražili nove visoravni, da bi postigli znanje o božanskoj providenciji. Neka ne pobijaju ovo što smo rekli, naprotiv neka traže mudrost da pronađu jedinstvo (tevhid), jednoću (Bitka). To je esencijalno (presudno).

[Ebu Irfan: Oni, koji su upoznati sa naukom Ihsana, odnosno Irfana, bolje poznatom kao Sufizam, mogu primjetiti da Sejjid Abdul-Kadir k.s. jasno izlaže vlastito duhovno iskustvo i vrhunsku spoznaju jedinstva. On je, Allah mu tajnu posvetio, preselio na bolji svijet 561 g. po Hidžri, a te iste godine je rođen na Magribu u Španiji drugi velikan ove nauke Ihsana, po imenu Muhammed Ibn Arebi ili popularno poznat kao Šejhul ekber. Ova dva velikana govore jedno te isto po pitanju najviše spoznaje. Sejjid Abdul-Kadir k.s. je pir svih pirova, lider svih Allahovih prijatelja, dobro znajući tendencije ljudkog uma, ili radije razuma, upozorava sve one koji su učeni, da ne negiraju ove njegove riječi nego da stanu

tu i ustanove kako stvari doista jesu. Ibn Arebi k.s. je mnogo osuđivan i optuživan i potvaran zbog svojih duhovnih teza i knjiga koje je pod duhovnom inspiracijom napisao. Začudno je da su svi, koji su posjedovali imalo Islamske učenosti, priznali njegovu čistotu i ispravnost duhovnog puta, a dosta ih se okomilo na Ibn Arebija k.s., koji je po ovom pitanju najviše spoznaje rekao potpuno istu stvar, samo što ju je u svojim djelima obrazložio u detalje. Ono što je prešućeno ogromno je, jer ta misao kod većine ljudi ne može se pojmiti, s obzirom da *"većina ljudi ne zna"* (Rum, 6), kao što i: *"Većina ljudi ne vjeruje"* (Hud, 17), a na znanju se bazira shvatanje i poimanje, shodno riječima Uzvišenog: *"Ne shvataju"* (A'raf, 179), *"Ne razumiju"* (Enfal, 22). Ovaj Allahov ovisnik je, Njegovom neizmjernom dobrotom i milošću, doživio ovo što ova dva velikana ovdje spominju, iako je tada bio zaprepašćen i zapanjen sa tom vizijom. Strahovao je od zamke i zablude pa je sam sebi to zanijekao, osjećao se nedostojnim takvog stupnja, na samom početku duhovnog puta, a kojem se sretnici nadaju na kraju duhovnog puta. Kod nas je nastupilo prvo ono, što uobičajeno, drugima nastupa kao zadnje. O tome svemu ne mogu reći ispravnije od ovoga, *'Allah čini šta hoće, ali većina ljudi ne zna.'* (Jusuf, 21) Svrha ovog komentara je da ukažem kako Šejh Ibn Arebi i Sejjid Abdul-Kadir, povodom ovog stupnja spoznaje, koja dolazi na stanici svetog duha, govore jedno te isto. Mi smo to lično doživjeli i ne tvrdimo ništa drukčije o tom predmetu, govorimo iz ličnog iskustva tako da se zna da je to moguće i danas, desi se onome kome Allah ukaže neizmjernu dobrotu i milost. Takvo nešto se ne može zaraditi trudom i dobrim djelima, mi samo znamo da smo u tom periodu života bili potpuno zaljubljeni i okupirani samo Njim. *'To je Allahova milost prema nama i ostalim ljudima, ali većina ljudi nije zahvalna. (Jusuf, 38) Mi se utječemo Allahu od svake nepristojnosti i neposluha, 'a doista je insan stvoren slabim.'* (en-Nisa, 28)]

Poglavlje IV

O Znanju

Znanje o vanjštini stvari koje su sobom evidentne, odnosno pojavne, se dijeli na dvanaest oblasti, a i znanje o nutarnjim zbiljama se takođe dijeli na dvanaest oblasti. Ove oblasti znanja su podijeljene između običnih ljudi i Allahove elite, po njihovim pojedinačnim kapacitetima odnosno potencijalima.

Za naše svrhe mi ove znanosti dijelimo na četiri oblasti.

Prva oblast se tiče vjerskih propisa u vezi dužnosti i interakcija vezanih za stvari i aktivnosti ovoga svijeta.

Druga oblast će tiče nutarnjeg značenja i razloga ovih propisa, i naziva se pojmovna znanost o stvarima koje nisu pojavne, odnosno sobom evidentne, mistične znanosti.

Treća oblast se tiče skrivene duhovne esencije, koja se naziva mudrost (hikmah).

Četvrta oblast se tiče nutarnje esencije ove duhovne esencije, koja je istina (el-hakk).

Savršeni čovjek (insan el-kamil) mora spoznati ove četiri oblasti i pronaći puteve koji vode njima.

Naš vođa Poslanik, je rekao, 'Vjera (Diin) je stablo: misticizam su njegove grane, mudrost mu je kora, istina mu je plod. Kur'an Časni sa svojim komentarima, objašnjenjima, tumačenjima i analogijama, sve to sadrži.'

U knjizi el-Medžma, termini *tefsir* (komentar), i *te'vil* (tumačenje putem analogije), ovako se definišu: *'Komentar na Kur'an je pojašnjavanje i obrazlaganje za obične ljude, dok je tumačenje Kur'ana putem analogije*

pojašnjavanje nutarnjih značenja putem nadahnutih promišljanja istinskih vjernika. Takva tumačenja su za Allahove posebne robove koji su čvrsto uspostavljeni, trajni u svom duhovnom stanju i dobro utemeljeni u znanju koje im omogućuje formiranje istinskog stajališta. Kao što je palmino drvo korijenima duboko u zemlji, tako su njihova stopala čvrsto u materijalnom svijetu; i kao što su palmine grane visoko prema nebu, njihova srca i umovi su uzdignuta do nebeskog znanja.'

Allahovom milošću ova stabilna ustrajnost bez sumnji se nalazi u središtu njihovih srca. Srce koje je čvrsto u ovom stanju je kao drugi (potvrdni) dio Svedočenja Jedinstva, *La ilahe illallah*- 'Nema boga osim Allaha' -*illallah* 'samo Allah', to je finalna potvrda jedinstva.

'On je onaj koji ti je spustio Knjigu; neke njene rečenice (ajat) su jasne --one su osnova Knjige--a druge su alegorične. Onda oni u čijim srcima je perversnost slijede one koje su alegorične, tražeći smutnju, i tražeći da dadnu (svoje vlastito) tumačenje. A niko ne zna njihovo tumačenje osim Allaha i onih koji su čvrsto ukorijenjeni (duboki) u znanju (er-raasihun). Oni kažu: Mi vjerujemo u to, to je sve od našeg Gospodara. A neće se niko dosjetiti (jezzekkeru) osim posjednika shvatanja (ulul elbab).'' (Sura Ali Imran, 7)

Autor velikog komentara na Kur'an kaže o ovom ajetu slijedeće: *'Kad bi se kapija ovog ajeta otvorila, sve kapije nutarnjeg tajnog svijeta bi se takođe otvorile'*.

Istinski rob Allahov je zadužen da ispuni Allahove naredbe i da se ustegne od onoga što On zabranjuje. On je takođe zadužen da se suprostavi svom egu i niskim prohtjevima svoga tijela. Osnovna suprotstavljenost ega (nefs) u vjeri, jeste u formi imaginacije i iluzije (vehm) koja se protivi realnosti. Na stupnju misticizma (tarikata), lukavi ego (nefs) ohrabruje osobu da slijedi i drži se pretpostavki koje su samo blizu istine, čak i da slijedi predskazanja i izjave, prijašnjih Allahovih prijatelja, koje su već pomućene te da takođe slijedi lažne učitelje i ideje. Na stupnju mudrosti, ego (nefs) pokušava da navede osobu da

sebi ustvrdi stupanj Allahova prijatelja, ša čak i božanstvenost—najgori grijeh je pridružiti sebe (nefs) Allahu (tj. to je najgori vid širka).

Allah kaže:

'Vidje li ti onoga što uze za boga svoju strast (heva)...' (Sura el-Furkan, 43)

Ali stupanj istine je drukčiji. Niti ego (nefs) a niti Sotona (šejtan) imaju pristupa tu—čak ni anđeli (melaika) ne mogu tu pristupiti. Sve osim Allaha bi na tom stupnju momentalno izgorilo, kako se spominje kada je hadreti Džibril rekao Poslaniku, *'Ako bi ja napravio korak dalje, izgorio bih u prah.'*

Istinski rob Allahov je oslobođen suprotstavljanja svog ega i Sotone, jer je on zaštićen iskrenošću i čistoćom.

'Reče (Sotona): Tako mi Tvoje Uzvišenosti ja ću ih sigurno sve zavesti. Osim Tvojih iskrenih čistih robova.' (Sura Saad, 82-83)

Čovjek ne može dostići istinu dok ne postane čist, jer njegovi materijalni atributi ga neće napustiti dok se u njemu ne manifestuje esencija (zat). To je prava iskrenost. Njegovo neznanje (umišljeno znanje) će ga napustiti tek kada primi znanje o Allahovom Biću (Zatillah). To se ne može postići obrazovanjem; tome samo Allah, bez posrednika, poučava. Kada je učitelj sam Allah lično, On daruje od Sebe znanje, kao što je On darovao znanje hadreti Hidru. Onda čovjek, sa svjesnošću onoga šta je primio, dosegne stupanj božije mudrosti, gdje zna svog Gospodara te obožava Onoga Koga zna.

Onaj ko dosegne ovaj stupanj ima viziju svetog duha i uspije da vidi Allahova Miljenika Muhammeda. On sa njim popriča o svemu od početka do kraja, i svi drugi poslanici mu dadnu radosnu vijest o obećanom susretu sa Voljenim. Allah opisuje ovo stanje ili stupanj:

'Ko god se pokorava Allahu i Poslaniku, oni su u društvu onih kojima je Allah darovao blagodati od poslanika (nebijjiin), istinitih (siddikiin), osvjedočenih (šuhedaa) i dobrih (salihiiin). Divno li su oni društvo.' (Sura en-Nisa, 69)

Onaj ko u svom biću ne nađe ovo znanje neće postići mudrost pa čak kad bi pročitao milion knjiga. Korist od sticanja znanja o vanjskim pojavnim stvarima je možda postizanje Raja: tamo sve što se vidi su svjetlosne forme manifestacije Božijih atributa. Nema veze koliko savršeno je njegovo znanje o pojavnom i pojmovnom, ono neće omogućiti osobi da uđe u mjesto svetosti, Allahove bliskosti, jer osoba mora letjeti do tog mjesta, a da bi osoba letjela mora imati dva krila. Istinski rob Allahov je onaj ko odleti do tog svetog mjesta sa krilima vanjskog i nutarnjeg znanja, ne zastajući na putu, ne dopuštajući da ga nešto smetne i odvrati od cilja. Allah preko Svog Poslanika, kaže:

'Moj robe, ako želiš da uđeš u svetost Moje intimne blizine, ne obraćaj pažnju niti na materijalni niti duhovni svijet anđela, pa čak ni na više svijetove gdje možeš primiti Moje božanske attribute.'

Ovaj materijalni svijet je kušnja, sotona, za učene (alim). Svijet anđela je kušnja za mudrace (hakim), a svijet božanskih atributa je kušnja za gnostike (arife). Ko god se zabavi ovim kušnjama biva blokiran od poziva samilosti ka Allahovom Biću (Zatillah).

Ako podlegnu ovim kušnjama, oni stanu, ne napreduju, ne dižu se u visinu. Iako im je prvobitni cilj bio blizina Stvoritelja, oni tamo više ne mogu pristići. Oni su odvrćeni; oni su ostali samo sa jednim krilom.

Onaj ko postane svjestan istine (el-hakk) primi takve blagodati, takve darove od Allaha kakve ljudsko oko nije vidjelo, niti je ljudsko uho tako nešto čulo, niti je ljudsko srce takvo što poznavalo. To je Raj intimnosti. Nema tu niti palata od

dragulja, niti vječno čednih družica. Neka čovjek zna svoju vrijednost pa neka ne želi niti traži ono što mu ne priliči!

Hadreti Alija, Allah njime zadovoljan bio, kaže: *'Neka Allah blagoslovi onoga ko zna svoju vrijednost, ko zna svoje granice, ko pazi svoj jezik, ko ne potroši ovaj život u besposlici.'*

Osoba koja zna mora biti svjesna da dijete duha (ruuh) koje se rodilo u srcu (kalb) jeste značenje istinske čovječnosti: to je istinsko ljudsko biće (insan). On treba podučavati dijete srca tako što će konstatno biti svjestan jedinstva (tevhid)—napuštajući ovaj materijalni svijet mnoštvenosti, tragajući za duhovnim svijetom, svijetom misterija, tamo gdje nema ništa drugo do Allahovo Biće. U stvarnosti (hakikah) nema drugog mjesta osim toga mjesta, koje nema kraja, nema početka. Dijete srca leti iznad te beskrajne ravni osmatrajući ono što niko prije nije vidio, niko nije o tome mogao reći, niti to opisati. To je mjesto onih koji su sebe ostavili i sa svojim Gospodarom našli jedinstvo, koji su posmatrali ono što su vidjeli sa istim okom kojim Gospodar posmatra, okom jedinstva. Kada ugledaju ljepotu i veličanstvo svoga Gospodara ništa od njih samih ne preostane. Ako neko gleda u sunce ne može nešto drugo vidjeti, niti može vidjeti sebe. Kad se manifestira Allahova Ljepota, šta bi onda moglo preostati od sebe? Ništa!

Isa (Isus) je rekao, *'Osoba se mora dva puta roditi da stigne do svijeta anđela, kao što se ptice dva puta rode.'* To je rođenje značenja (manije) od djela, rođenje duha od tijela. Ta mogućnost je u čovjeku (insanu). To je misterija, tajna (sirr) čovjeka. Rođeno je od odnosa između znanja o vjerskim propisima i znanja iz svjesnosti istine, kao što su sva djeca rođena od sjedinjenja dvije kapi vode.

'Uistinu smo Mi stvorili čovjeka od kapi fluida, da bi ga iskušali. Pa mu Mi darujemo sluh i vid.' (Sura Insan, 2)

Kada značenje (manija) postane manifestovana u bitku, onda je lahko proći plićakom do okeana stvorenog (halk) i uroniti u dubinu Allahovi odredbi (bahri emr). Svi materijalni svjetovi su samo kap u okeana duhovnog svijeta. Tek nakon što se sve ovo shvati, duhovna moć i svjetlost misterija božanske naravi, prave istine, počne strujati u svijet bez riječi i glasova.

Poglavlje V

O Pokajanju i Poučavanju Putem Riječi

Određeni stupnjevi i stanice u čovjekovom duhovnom razvoju bili su spomenuti: neka se zna da su svi oni primarno postignuti pokajanjem (tevbom, vraćanjem Allahu). Način pokajanja se može naučiti samo od onoga ko zna kako se Allahu pokaje (vraća) a koji je i sam pokajan (povraćen). Istinsko i potpuno pokajanje je prvi korak.

"Kada su nevjernici u srcima imali odbojnost, odbojnost iz neznanja (džahilijjeta), Allah je Poslaniku i vjernicima spustio smiraj (sekinet) i riječ bogobojaznosti (takve, pokajanja) koja je njima priličila, koje su bili vrijedniji, a Allah je svake stvari Znalac." (Sura el-Feth, 26)

Stanje bogobojaznosti (takve) ima isto značenje kao i La ilahe illallah: nema boga, nema ništa—samo Allah. Za posjednika znanja po ovom pitanju postoji bojazan od gubljenja Njega, gubljenja Njegove naklonosti, Njegove ljubavi, Njegove milosti; on se boji i stidi da nešto pogriješi ispred Njegova pogleda i boji se Njegove kazne. Ako osoba nije takva onda treba pronaći nekoga ko jeste takav da od njega primi takvu bojazan od Allaha (takvu).

Izvor iz koje se ova riječ prima se treba izbistriti i očistiti od svega mimo Allaha, i ko god tu riječ prima mora posjedovati sposobnost da razlučuje riječi onoga čije srce je čisto i običnog čovjeka. Osoba takođe mora biti svjesna načina na koji se riječ izgovara, jer riječi koje zvuče isto mogu imati potpuno drukčija značenja. Nemoguće da jedna te ista riječ ima isto značenje kada dolazi iz čistog izvora i kada dolazi odnekud drugo.

Srce se proživi samo kad primi sjeme jedinstva (tevhida) od živog srca, jer je takvo sjeme zdravo, živo sjeme. Sveta riječ La ilahe illallah spomenuta na dva mjesta u Kur'anu dokaz je tome:

"Doista su oni bili oholi kada im se reklo, 'nema boga osim Allaha,' te su rekli, 'zar da odustanemo od bogova naših?'" (Sura es-Saffat, 35-36)

Ovo je stanje običnih ljudi, za koje vanjske pojave, pa čak i njihovo vlastito tjelesno postojanje, su bogovi.

"Pa znaj da nema boga osim Allaha, i traži oprost za svoj grijeh i za vjernike i vjernice, Allah zna vaš kretanje i mirovanje." (Sura Muhammed, 19)

Ove riječi su uputa za one čiste vjernike koji se boje Allaha.

Hadreti Alija je pitao Poslanika da ga uputi na najlakši, najvrijedniji, najbrži metod sticanja spasa. Naš Poslanik je čekao na Džibrila da mu donese odgovor od Božanskog Izvora. On je došao i rekao Poslaniku da kaže **'La ilahe'** okrenuvši svoje lice na desnu stranu i da kaže **'illallah'** okrenuvši lice na lijevu stranu, prema svom čistom srcu. On je to ponovio tri puta i onda je Poslanik to isto ponovio tri puta te je onda tome poučio hadreti Aliju da i on to ponovi tri puta. Nešto kasnije je poučio takvom svjedočenju jedinstva i druge svoje Drugove. Ipak Hadreti Alija je to prvi zatražio pa je prvi tu pouku (talkin) i primio.

Onda jednog dana, kada su se tek vratili iz velike bitke, Poslanik je rekao svojim drugovima, *'Mi smo stigli iz male bitke da vodimo veliki rat.'*, ukazujući na borbu protiv vlastitog ega, što je značenje svjedočanstva jedinstva. *'Vaš najveći neprijatelj je ispod vaših rebara.'*, rekao je on.

Božanska ljubav neće zaživjeti u vama dok vaš neprijatelj, pohote tijela, ne umre i ne ostavi vas.

Prvo se moraš očistiti od ega koji nagovara na sve zlo (nefsi emare): onda ćeš dobiti djelomičnu svijest, kritiku—ali to nije dovoljno. Moraš preći prego tog levela do stupnja gdje će ti se otkriti istina, istina o dobru i zlu. Tada ćeš prestati raditi zlo i raditi ono što je dobro; tako će se tvoje biće očistiti. Suprotstavljajući se tijelu, moraš se boriti protiv životinjskih poriva—proždrljivosti, pretjeranog spavanja, besposlice—svih karakteristika divlje zvijeri u tebi: negativnosti, bijesa, svađe, agresije. Onda trebaš na tome da se otarasiš loših navika svog ega: arogancije, ponosa, zavisti, osvetoljubivosti, pohlepe i svih drugih belaja i bolesti tijela i srca. Samo oni koji uspiju da se očiste svih ovih stvari su istinski pokajnici, očišćeni i čisti.

"Allah voli one koji se kaju i voli one koji se čiste." (Sura el-Bekara, 222)

U svom pokajanju osoba mora biti pažljiva da njeno pokajanje ne bude apstraktno i uopšteno, tako da ne padne pod Allahovu izjavu, *Nema veze koliko se kaju, nisu se istinski pokajali, i njihovo pokajanje se ne prima.* Ovo se odnosi na one koji samo formalno izgovaraju riječi pokajanja, ali niti znaju veličinu svog grijeha, niti su se zakleli da neće više griješiti, niti su poduzeli korake prema napuštanju grijeha. To je obično pokajanje, koje ne prodire u uzroke grijeha. To kao da ljudi pokušavaju da se otarase trave sijekuci je iznad zemlje umjesto da joj iskopaju korijen. Tako se prema njoj odnoseći oni joj samo pospješuju rast. Onaj ko se pokaje znajući uzrok svom grijehu sa želeći da ga ukloni, prione na iskopavanje korijena te otrovne biljke. Kada se biljka iz korijena iskopa, ona se sasuši, i ponovo se ne vrati. Alatka kojom se iskopa korijen korova, uzroka grijeha, jeste duhovna pouka koju osoba primi od istinskog učitelja. Osoba mora očistiti zemlju od korova prije nego počne saditi voćnjak.

"I nudimo ljudima ove parabole da bi promislili." (Sura el-Hašr, 21)

"On je Onaj koji prihvata pokajanje od Svojih robova i oprašta grijeh, i On zna sve što radite." (Sura eš-Šura, 25)

"I ko god se pokaje i uzvjeruje i radi dobra djela, Allah će pretvoriti njegova loša djela u dobra, a Allah je Oprostiv Samilostan." (Sura el-Furkan, 70)

Znaj da je znak istinskog pokajanja za grijeh takav da se taj grijeh nikad više ne ponovi.

Postoje dvije vrste pokajanja, pokajanje običnog čovjeka i pokajanje čistog vjernika. Obični čovjek se nada da iziđe iz grešnosti u pobožnost putem spominjanja Allaha i ulaganja ozbiljnog truda, napuštajući prohtjeve i komfor puteni strasti te prisiljavanjem ega na tegobe. On mora napustiti egoističnu buntovnost protiv Allahovih propisa i dospjeti u pokornost. To je njegovo pokajanje, koje ga može izvesti iz paklene vatre u Raj.

Čisti vjernici, istinski robovi Allaha, u potpuno drukčijem stanju. Oni su na stupnju božanske mudrosti, koji je itekako viši od najboljeg stupnja običnog čovjeka. Zapravo, za njih nema stepenika kojima se trebaju penjati: oni su pristigli u Allahovu blizinu. Oni su napustili užitke ovog svijeta i kušaju blagodati duhovnog svijeta—ukus Allahove intimnosti, užitak gledanja Njegova Bića sa okom istinskog ubjeđenja (hakkal jekin).

Percepcija običnog čovjeka jeste ovaj obični svijet, i njihov užitak je u kušanju materijalnih koristi od materijalnog postojanja. I kako je samo postojanje materijalnog čovjeka i materijalnog svijeta falično, tako su i najbolje koristi i užitci tog svijeta falični. Kako velika izreka kaže, 'Tvoje postojanje je toliki grijeh da su svi drugi grijesi spram toga neznatni.' Mudri ljudi su često govorili da najbolja djela običnih ljudi u poređenju sa Allahu bliskim robovima nisu bolja od greški onih Allahu bliskih robova. Tako sa namjerom da nas pouče traženju

oprosti za skrivene greške u djelima koja inače smatramo pobožnim, naš Poslanik koji je bio bezgriješan, je tražio oprost stotinu puta dnevno. Uzvišeni Allah mu je rekao da *traži oprost za sebe i vjernike i vjernice*. (Sura Muhammed, 19) On je poslao čistog Poslanika kao primjer kako se treba pokajati—moleći Allah da poništi ego, ličnost, individualnost, sveukupnost sebe, da mu oduzme vlastito postojanje.

To je istinsko pokajanje.

Pokajanje znači brisanje svega mimo Allahova Bića, te da se želi vratiti Njemu, vratiti se zavičaju Njegove intimnosti, da se gleda Božije Lice. Naš Poslanik, Miljenik Allahov, opisuje takve pokajnike, kazavši: *'Ima takvih robova čija su tijela ovdje ali su im srca kod Allahova Prijestola.'* Njihova srca su na devetom nebu, ispod Prijestola (Arša), zato što je vizija Božanskog Bića nemoguća ispod tog svijeta.

Ovdje se mogu vidjeti samo manifestacije Njegovih božanskih atributa, refleksije na čistim zrcalima čistih srca: kao što hadreti Omer reče, *'Moje srce je vidjelo Gospodara sa svjetlom Gospodara'*. Čisto srce je zrcalo gdje se ogleda Allahova ljepota, milost i savršenstvo. Drugi naziv dat ovom stanju je 'otkrovenje', osmatranje božanskih atributa.

Da se dostigne to stanje, da se očisti i sjaji to srce, osobi treba zreo učitelj, koji je u jedinstvu sa Allahom, i koji je cijenjen od prošlih i suvremenika. Taj učitelj (*muršid el-mukemmil*) mora biti od onih koji je dostigao Allahovu intimnost i koji je vraćen na ovaj svijet da usavrši one koji su toga vrijedni, ali koji još imaju nedostatke.

Na svom ponovnom spuštanju na ovaj niži svijet ti Allahovi intimni prijatelji moraju putovati tragom Poslanika i slijediti njegov primjer, iako je njihova funkcija različita od Poslaničke funkcije. Dok su poslanici slati da spase i obične ljude i čiste vjernike, ovi učitelji nisu poslani da poučavaju svakoga, nego samo

odabrani broj ljudi. Dok je Poslanicama data potpuna neovisnost u izvršavanju njihovih dužnosti, ovi sveti učitelji nisu neovisni, nego moraju slijediti put i primjer Poslanika.

Kaže se da duhovni učitelj koji proglasi sebe neovisnim o Poslaniku želi da se poistovjeti sa Poslanikom, što će ga odvesti u krivovjerstvo i nevjerstvo. Kada je naš Poslanik rekao da su njegovi mudri drugovi kao poslanici Sinova Israila (benu israil), on je time mislio na nešto drukčije od ove neovisnosti—jer su poslanici nakon hadreti Musaa svi slijedili njegov vjerozakon. Oni nisu donosili nove propise vjere. Oni su slijedili ste propise kao i hadreti Musa. Kao i oni, mudri ljudi među sljedbenicima hadreti Muhammeda, čija funkcija je da poučavaju nekolicinu odabranih čistih Allahovih robova, slijedi mudrost hadreti Poslanika, predstavljajući naredbe i zabrane na drukčiji način, otvoren i jasan, pokazujući svojim učenicima dobra djela vlastitim primjenjivanjem pobožnih djela u različitim vremenima i okolnostima. Oni ohrabruju svoje učenike ukazujući im na radost i ljepotu slijedenja principa vjere. Njihov cilj je pomognu svojim učenicima da očiste svoja srca, koja su mjesta na kojima se gradi spomenik mudrosti.

U svemu ovome oni slijede učenike hadreti Poslanika poznatih kao 'drugovi vunene odjeće' (ashabul suffa), koji su napustili sve ovosvjetske aktivnosti da bi stajali na kapiji hadreti Poslanika te da bi mu bili bizu. Ti učenici su davali vijesti (habere) kako su ih primali, direktno sa usta hadreti Poslanika. U njihovoj blizini sa hadreti Poslanikom oni su dostigli takve stupnjeve da su mogli govoriti o misterijama hadreti Poslanikovog uzdignuća (miradž) i prije nego je on to otkrio svojim Drugovima.

Ti čisti učitelji su posjedovali blizinu sličnu blizini koju je hadreti Poslanik imao sa svojim Gospodarom: slično povjerenje i čuvanje božanskog znanja koje im je darovano. Oni su nosioci dijela proslanstva, i njihovo nutarnje biće je bezbjedno pod zaštitom hadreti Poslanika lično.

Svaki posjednik znanja nije u takvom stanju. Oni koji su dostigli taj stupanj bliži su hadreti Poslaniku nego svojim sinovima i porodici, oni su kao duhovni sinovi hadreti Poslanika čija srodnost i bliskost njemu je intezivnija od svake krvne srodnosti. Oni su istinski nasljednici hadreti Poslanika. Istinski sin posjeduje očevu esenciju i tajnu kako u vanjštini tako i u nutrini. Hadreti Poslanik objašnjava ovu tajnu kao *'...posebno znanje kao skrivena riznica koju jedino poznavao Allahova Bića mogu pronaći. Pa ipak kada se misterija otkrije, niko ko je svjestan i iskren ne može je zaniijekati.'*

To znanje je povjereno našem Poslaniku u noći Noćnog Putovanja (miradž), uzdignuća njegovom Gospodaru. Ta misterija je bila skrivena u njemu iza trideset hiljada velova. On nije otkrio tu tajnu nikome osim svojim najbližim učenicima. Usljed promocije i blagoslovljenosti (berekah) ove tajne, Islam će vladati sve do zadnjeg dana svjetova.

Skriveno znanje je to koje vodi osobu toj tajni. Ovosvjetske znanosti, umjetnosti i vještine su kao ljuštura tog nutarnjeg znanja, a opet oni koji posjeduju to svjetsko znanje se mogu nadati da će jednog dana postići ono što je skriveno u ljušturi. Neki od ovih učenjaka posjeduju samo onoliko znanja koje im je stroga dužnost dok drugi postaju stručnjaci i povjerenici koji čuvaju to znanje od zaborava. Drugi pak pozivaju Allahu sa lijepim savjetom. Neki od njih slijede put hadreti Poslanika i dođu do hadreti Alije, koji je kapija znanja kroz koju prolaze oni koji su pozvani božanskim pozivom.

'Pozivaj putu svog Gospodara sa mudročću i lijepim savjetom, i raspravljaj sa njima na najljepši način.' (Sura en-Nahl, 125)

Ono što oni smjeraju u svojim riječima je isto to. Spoljašnja razlika je samo u detaljima i načinu izražavanja. Zapravo, postoje tri značenja koja se pojavljuju kao tri različita znanja—kada se sprovedu ona se stapaju u tradiciju (sunnet) hadreti Poslanika. Znanje se dijeli u troje, jer nijedan pojedinac ne može nositi teret potpunog znanja, niti se može po njemu vladati.

Prvi dio Kur'anskog ajeta *'Pozivaj putu svog Gospodara sa mudročću'*, odnosi se na božansku mudrost, esenciju i početak svega. Njegov posjednik mora, kao i hadreti Poslanik, vladati se po njemu. Ona se daruje samo istinskom i hrabrom čovjeku, duhovnom junaku koji će braniti svoju poziciju i boriti se da sačuva to znanje. Naš Poslanik opisuje takvog junaka ovako: *'Predan napor (himmət) istinskog čovjeka može uzdrmati planinu.'*—'planina' se ovdje odnosi na tvrdoću pojedinih srca. Molbe ovakvih ljudi se prihvaćaju. Kada oni nešto zažele, to se događa; kada oni požele da nečega ne bude, ono nestane, ispari.

'On daruje mudrost (hikmah) kome On hoće, pa kome je darovana mudrost doista prima nemjerljivo dobro.' (Sura el-Bekara, 269)

Drugi dio znanja pomenutog u ajetu kao *'lijep savjet'* se odnosi na poznavanje pojavnog. To je kora nutarnje mudrosti. Posjednik tog znanja poučava dobru i dobrim djelima i zabranjuje ljudima zlo koje im je Allah zabranio. Hadreti Poslanik ih hvali. Posjednik znanja savjetuje ljubazno i sa nježnošću, dok neznalica (džahil) poučava neljubazno i sa bijesom.

Treći dio znanja se tiče reguliranja ovosvjetskog ljudskog života odnosno aktivnosti. To je ljuska preko vjerskog znanja, koje je opet oklop oko božanske mudrosti. [Ebu Irfan: jaje ima tri sloja: ljuska, bjelance i žumanjak.] To znanje je suđeno onima koji vladaju ljudima na ovom svijetu: čovjekova pravda nad čovjekom, čovjekova vlast nad čovjekom.

Posljednji dio Kur'anskog ajeta koji je gore spomenut zapravo opisuje njihovu funkciju: *i raspravljaj sa njima na najljepši način.* Takvi ljudi su manifestacija (tedžellijat) Allahovog atributa *el-Kahhar*, Upokoritelj. Njihova funkcija je održavanje ustrojstva među ljudima u skladu sa Božanskim Zakonom, kao što ljuska štiti bjelance—dok spoljašnje znanje, koje je bjelance, štiti nutarnje znanje, koje je sjeme odnosno žumanjak.

Hadreti Poslanik savjetuje, *'Često posjećuj mudre ljude, pokoravaj se pravednim vladarima. Allah Mudri oživljava mrtva srca sa mudrošću kao što On oživljava zamrlu zemlju sa kišom.'* Hadreti Poslanik takođe kaže, *'Mudrost je izgubljeni imetak vjernika. On ga pokupi gdje god ga nađe.'*

Čak i riječi iz usta običnih ljudi su spuštene sa Sačuvane Ploče (leuvhi mahfuuz) gdje se nalaze određenja svih stvari od početka do kraja. Ta pomno čuvana Ploča se nalazi u svijetu Uzročnog Uma, iako se riječi izgovaraju proporcionalno pojedinačnom levelu govornika. Riječi onih koji su postigli level istine su direktno iz tog svijeta, iz svijeta Allahove intimnosti. Tu nema posredništva.

Znaj da će se sve vratiti svom izvoru. Srce, esencija (zaat), se mora probuditi, oživiti, da pronade put nazad do svog božanskog izvora. Mora čuti poziv. Osoba mora pronaći onoga preko koga će čuti taj poziv, istinskog učitelja. To je osobi obaveznost (fard). Hadreti Poslanik kaže, *'Znanje ('ilm) je obaveza (fard) svakom Muslimanu, mušku i žensku.'* To znanje ('ilm) je zadnji stupanj znanja, odnosno božanska mudrost, tj. znanje koje će odvesti osobu njenom izvoru, Istini. Ostalo znanje je potrebno samo u onolikoj mjeri koliko je korisno. Uprkos ovome, insan je radi egoizma većinom ambiciozan samo za sticanje ovosvjetskog znanja. Allah je zadovoljan sa onima koji napuste ambiciju za ovosvjetskim počastima i pozicijama, jer te ovosvjetske koristi sprečavaju osobu da putuje prema Njemu.

'Reci: Ja ne tražim od vas nikakvu nagradu za ovo osim da volite (el-meveddeh) moje bližnje (kurbaa).'' (Sura eš-Šura, 23)

Prema predaji (hadisu), značenje riječi *'bližnje'* se odnosi na blizinu Istini.

Poglavlje VI

O Islamskom Misticizmu i Sufijama

Termin '*sufi*' je izveden iz Arapske riječi '*saf*', 'čisto'. Razlog što se Sufije ovako nazivaju je zbog toga što je njihov nutarnji svijet očišćen i prosvjetljen sa svjetlom mudrosti, jedinstva i jednote.

Drugo značenje koje se veže za ovaj termin je da su oni duhovno povezani sa trajnim drugovima hadreti Poslanika koji su bili poznati kao 'drugovi vunene odjeće'.

Oni su mogli nositi i normalnu odjeću od vune (*suuf*) kada su bili početnici, i provesti život u pokrpljenoj odjeći.

Pošto je njihova spoljašnost bila bijedna i ponizna, tako je bio i njihov ovosvjetski život. Oni su bili oskudnog jedenja, pijenja i drugih ovosvjetskih užitaka. U knjizi *el-Medžma* se kaže, '*Ono što priliči pobožnim asketama jeste najprostiji i najponizniji način odijevanja i življenja.*' Iako oni izgledaju materijalistima neprijatni i odbojni, njihova mudrost je manifestovana nježnošću i prefinjenim ponašanjem, što ih čini privlačnim i lijepim posjednicima znanja. U stvarnosti oni su uzor čovječanstvu. Oni slijede božanske propise. Oni su, u očima Gospodara, u prvom redu čovječanstva; u očima onih koji tragaju za svojim Gospodarom oni izgledaju prelijepo uprkos svojoj bijednoj spoljašnosti. Oni se moraju izdvojiti i biti izdvojeni i oni svim moraju biti upravo takvi, jer su oni svi na stupnju jedinstva i jednote te kao takvi moraju izgledati jednako.

U Arapskom jeziku riječ *tesavvuf*, Islamski misticizam, se sastoji od suglasnika, **t**, **s**, **w** i **f**. Prvo slovo, **t**, predstavlja *teuvbu*, pokajanje. To je prvi korak na

duhovnom putovanju. To ide u dva koraka, jedan korak napolju a jedan korak unutar. Spoljni korak pokajanja se odnosi na riječi, djela i osjećanja: da se život oslobodi grijeha, i usmjeri ka pokornosti; da se udalji od buntovnosti i konflikta, i poprimi predanost i harmonija. Nutarnji korak pokajanja pravi srce. On se očituje oslobađanjem srca od materijalističkih želja i afirmacijom odlučne želje za božanskim.

Pokajanje-bitu svjestan pogrešnog i napuštanje istog, bitu svjestan ispravnosti te poprimanje iste—primakne osobu drugom koraku.

Drugi stepenik jeste stanje mira i radosti, *safaa*. Slovo 's' je simbol tog stanja. Na ovom stepeniku također imaju dva koraka: prvi je prema čistoći u srcu a drugi prema njegovom tajnom centru.

Mir u srcu dolazi od srca oslobođenog brige. Briga je izazvana od tereta svega materijalnog—hrane, pića, spavanja, isprazna govora. Sve ovo, kao gravitacija zemlje, vuče duhovno srce nadolje, i ono se umara od odupiranja tome. Osim toga postoje sveze—želje, imetak, ljubav prema porodici i djeci—koje vežu duhovno srce za zemlju i ne dopuštaju mu da se vine u duhovni svijet.

Put ka oslobađanju srca, čišćenja, jeste spominjanje Allaha (zikrullah). Na početku ovo spominjanje (zikr) se može raditi samo napolju, ponavljajući Njegova božanska Imena, izgovarajući ih glasno tako da ih ti i oni oko tebe možete čuti i sjećati se. Kako sjećanje (zikr) na Njega bude postajalo trajno, ono će se spustiti u srce i postati nutarnje, nečujno (hafi). Allah kaže:

"Vjernici su oni kojima, kada se Allah spomene, srca se potresu (vedžilet), i kada oni (vide i) čuju Njegove manifestacije (ajatuhu) vjerovanje im poveća. (Sura Enfal, 2)

'*Drhtaj*' znači strahopoštovanje, strah, i ljubav prema Allahu. Sa ovim sjećanjem i ponavljanjem Allahovih Imena srce se probudi iz usnulosti nemara, očisti se, i zasija. Onda se forme i likovi iz skrivenog duhovnog svijeta reflektuju u takvom srcu. Hadreti Poslanik kaže, '*Učeni ljudi spoljašnost studiraju svojim umovima, dok se mudri ljudi bave čišćenjem i glačanjem svojih srca.*'

Mir u centru srca se postiže čišćenjem srca od svake stvari pripremajući ga da primi Allahovo Biće, koje ulazi u srce koje se tada uljepšalo ljubavlju prema božanskom. Sredstvo ovog čišćenja je trajno nutarnje sjećanje i ponavljanje tajnim jezikom srca božanskog Svjedočenja Jedinstva *La ilahe illallah* - 'nema boga osim Allaha'. Kada su srce i njegovo jezgro odnosno centar u stanju mira i radosti, tada je drugi stadij, simboliziran slovom 's' kompletiran.

Treće slovo, 'w', predstavlja *vilaajet*, a to je stanje svetosti zaljubljenika i prijatelja Allahovih. Ovo stanje ovisi o nutarnjoj čistoti. Allah spominje Svoje prijatelje u Časnom Kur'anu:

"Upamti, za Allahove prijatelje (evlijaallah) nema straha niti žalosti.

Za njih su radosne vijesti (bušra) u ovom životu a i na vječnom svijetu..." (Sura Junus, 62, 64)

Osoba u ovom stanju svetosti je potpuno svjesna, u ljubavi i povezanosti sa Allahom. Kao rezultat toga ona je okićena najljepšim karakterom, moralom i manirima. To je božanski dar koji im je podaren. Naš vođa hadreti Poslanik kaže, 'Pridržavajte se božanskih morala i vjerujte u skladu sa njima'. Na tom stadiju svjesni čovjek (muhsin) otrese sa sebe materijalističke, privremene karakteristike i pojavljuje je zaogrnut božanskim atributima. Allah kaže preko Njegovog poslanika:

"Kada zavolim Mog roba Ja postanem njegov vid, njegov sluh, njegov jezik, njegove ruke i njegova stopala. On vidi kroz Mene, on čuje kroz Mene, on govori u Moje ime, njegove ruke postaju Moje i on hoda Samnom."

Očiste sebe od svega i drže samo Allahovo Biće u sebi (srcu) , jer:

"Reci: Došla je Istina i laž je propala. Uistinu laž je osuđena na propast." (Sura el-Isra, 81)

Kada Istina dođe i laži nestane, stadij *vilajeta* je kompletiran.

Četvrto slovo, 'f', predstavlja *fena*, poništenje sebe, stanje nepostojanja. Lažno 'ja' (ego), nestaje i ispari se kada u biće osobe uđu božanski atributi, i kada mnoštvo ovosvjetskih atributa ličnosti nestane, njihovo mjesto se popuni samo s jednim atributom, jedinstva.

Ustvari, istina je uvijek prisutna. Niti nestaje niti slabi. Ono što se desi je da je vjernik shvati i postane jedno sa onim što ga je stvorilo. Bijavši sa Njim, vjernik prima Njegovo zadovoljstvo: privremeno biće pronade svoju istinsku egzistenciju spoznavši vječnu tajnu. *'Sve će nestati osim Njegova Lica...'* (Sura Kasas, 88)

Put spoznaje Njegove istine je kroz Njegovo zadovoljstvo, kroz Njegovu saglasnost. Kada radiš za Njegovo zadovoljstvo koja stiču Njegovo odobravanje tako se približavaš Njegovoj istini, Njegovom Biću.

Tada sve drugo nestane osim Jednog Koji je zadovoljan i onoga sa kim je On zadovoljan, u jedinstvu. Dobra djela su majka koja rodi dijete istine: svjestan život istinskog ljudskog bića. *'Dobre riječi i dobra djela se dižu Allahu. (Sura Fatir, 10)* Ako osoba radi ili postoji za bilo šta drugo mimo Allaha, ona pridružuje partnere Allahu, postavljajući sebe ili druge na poziciju Allaha—neoprostiv

grieh koji će prije ili kasnije uništiti osobu. Ali kada je ličnost i sebičnost poništena, osoba dostigne stupanj jedinstva sa Allahom. Stupanj jedinstva je u Allahovoj blizini. Allah objašnjava ovo mjesto ovako:

"Uistinu bogobojazni će biti...na sjedištu istine, u prisustvu Vladara Svemogućeg." (Sura el-Kamer, 54-55)

To mjesto je mjesto esencijalne istine, istine svih istina, mjesto jedinstva i jednote. To mjesto je rezervirano, za poslanike, za one koje Allah voli, za Njegove prijatelje, Allah je sa onim koji su istiniti. Kada se stvoreno postojanje ujedini sa vječnim postojanjem, ne može se pojmiti kao odvojeno postojanje. Kada se sve zemaljske veze pokidaju i osoba je sa Allahom, sa božanskom istinom, osoba poprimi vječnu čistotu, koja se nikad više ne može zaprljati, i postane jedan od drugova Rajske vrtove, u kojima će vječno boraviti. (Sura el-'Araf, 42)

Oni su: *'Oni koji vjeruju i rade dobro,'* (Sura el-'Araf, 42)

Ipak, *'Mi nikoga ne opterećujemo više nego što može ponijeti.'* (Sura el-'Araf, 42)

Ali osobi treba veliko strpljenje. *'A Allah je sa onima koji strpljivo ustrajavaju.'* (Sura Enfal, 66)

Poglavlje VII

O Sjećanju na Allaha (Zikrullah)

Uzvišeni Allah lično pokaže put onima koji žele da se Njega sjećaju (zikrullah). 'Sjeti se Allaha kako te je On uputio...' (Sura el-Bekara, 198) To znači da se sjetiš da te je tvoj Stvoritelj doveo do određenog stupnja svijesti i vjere i da Ga se možeš sjećati samo u skladu sa tom sposobnošću. Naš vođa hadreti Poslanik kaže, 'Najbolje sjećanje na Allaha je ono što izgovaram ja i svi prijašnji poslanici. To sjećanje je u božanskoj frazi *La ilahe illallah*—''nema boga osim Allaha''.

Postoje različiti stupnjevi sjećanja i svaki od njih ima različit metod. Neki se ispoljavaju čujno glasom, neki osjećaju u nutrini, nečujno, iz centra srca. Na početku osoba treba da ispolji riječima ono što recituje. Onda će se sjećanje (zikr) iz faze u fazu proširiti po cijelom biću—spuštivši se sa jezika u srce (*kalb*), onda sa srca na duh (*ruuh*); onda sa duha na tajnu (*sirr*), onda sa tajne na skriveno (*hafi*); onda sa skrivenog do najskrivenijeg (*ahfa*). Koliko duboko će sjećanje prodrijeti, stupanj koji će dostići, zavisi isključivo od toga koliko Allah iz Svoje dobrote uputi osobu.

Sjećanje izgovoreno jezikom (*džehri, lisan*) potvrđuje da srce nije zaboravilo Allaha. Nutarnje nečujno sjećanje jeste pokret emocija. Sjećanje srca (*kalb*) jeste u osjećanju manifestacije Allahovog veličanstva i ljepote u sebi, dok je sjećanje duha (*ruuh*) kroz obasjanost svjetlošću koja isijava iz Allahove moći i ljepote. Sjećanje tajne (*sirr*) jeste putem doživljavanja ekstaze (*džezba*) pri osmatranju božanskih tajni (*el-esrar*). Sjećanje skrivenog (*hafi*) dovede osobu do: *sjedišta istine u prisustvu Vladara Svemogućeg. (Sura el-Kamer, 55)* Sjećanje na finalnom levelu naziva se *hafi el-ahfa*—''najskrivenije u skrivenom''—te ono dovodi osobu u stanje poništenja (*fena fi Allah*) i ujedinjavanja sa istinom (*el-hakk*). Uistinu niko osim Allaha ne zna stanje te

osobe koja dospije u domen koji sadrži sveukupno znanje o svemu, i gdje je kraj svemu. *'Doista On zna tajnu (sirr) i ono još skrivenije (ahfa).'* (Sura Ta-Ha, 7)

[Ebu Irfan: Odavde sve izvire i tu ultimativno sve i nestaje. Pod to 'sve' podrazumjevaju se Imena, Atributi i Stvoreno. *'Inna lillahi ve inna ilejhi radži'un.-Mi smo za Allaha i mi se Njemu vraćamo.'* (Sura el-Bekara, 156) Zapazite ovdje da ovaj ajet koristi u ovoj Kur'anskoj izjavi božansko Ime '**Allah**' odnosno Ime Božijeg Bića (**Zat**). Dosjetite se, Allah vam se smilovao.

Ovo se ne kosi sa našom teologijom (akidom), a ja ću vam reći zašto. Upravo zato što sve stvoreno postoji samo pojmovno kao i vaš san. Iako je vaš san vama vrlo stvaran i emocionalan doživljaj, on nije realan tj. u biti je to ipak samo san odnosno doživljaj na pojmovnom levelu svijesti. A za ovaj cijeli svijet i život na njemu, Učitelj svih učitelja, Allahov najznaniji rob, hadreti Muhammed Mustafa, je rekao da je ovaj život san a kada neko umre ovdje probudi se tamo. Šta će vam bolja aluzija od sna i svih njegovih čari i košmara, da bi shvatili kako doista niko i ništa realno ne postoji, odnosno nema bitka (vudžud), osim Jednog Jedinog Allaha! Prema tome kada se govori u sufijskoj terminologiji o ujedinjavanju i sastajanju s Allahom, misli se na pojmovno pristizanje robove svijesti do samog Allahova Bića, nakon toga dolazi do brisanja (mehva) i onoga što se naziva 'fenaom' odnosno nestajanjem. Nestajanje vlastitog bitka je prividno, a u zbilji nije ga nikad ni bilo. Prema tome tu se otkriva ono stanje o kojem predaja kaže kako je Allah prije stvaranja bio Sam pa onda stvorio, a hadreti Alija je na to dodao 'a On je i sada isti kao i prije stvaranja'.

Nažalost nastala je cijela debata i gungula oko ovog nestajanja (fena) i ujedinjavanja (ittihada) sa Allahom, a uistinu nema niko i ništa osim Allaha, i to je najviše i najdublje značenje kelime La ilahe illallah. Svako nestajanje i ujedinjavanje se dešava samo u domenu svijesti odnosno pojmovno. Pa neka svako pazi šta govori i kako ovaj neopisivi duhovni samit tumači. **Allah je Allah, i Allaha potpuno poznaje samo Allah!**

Insan kada svjedoči ovaj susret sa Allahom na ovom levelu duhovnog uzdignuća uopšte ne vidi sebe jer On vidi istinu odnosno da nema njega nego samo On. I to viđenje nije sobom, jer je to nemoguće, to je viđenje Njime, odnosno On sam Sebe gleda, a to gledanje, na Njemu poznat način, ostaje u svijesti stvorenog pojmovnoga bića. Ma kad to doživite sve će vam biti jasno. Ovo sam

prokomentarisao da pomognem suzbijanju smutnje i prepirke među muslimanima radi neshvaćanja tog duhovnog fenomena.

Greške po ovom pitanju, koje sam primjetio u našem vremenu, svode se na one od laika i one od učenih ali ne savršenih. Laici koji, radi vlastite lijenosti i nemarnosti, slijedeći nefsanske želje promoviraju skidanje odgovornosti za svoje grijehе primivši samo racionalno ove istine o nestvarnosti stvorenog bitka pa se tako odmetnuše od pokornosti vjerskim zaduženjima. Svakom od njih poručujem neka znaju da iako košmar nije realan, odnosno nema stvarnog bitka, ipak ga oni doživljavaju vrlo bolno i mučno. Drugi svijet Ahiret, odnosno svijet koji je stvoren da traje vječno, ima svoj ultimativni košmar i on se u Kur'anu naziva Džehennem (Pakao). Znajte da tamo neće biti smrti a niti padanja u nesvijest kojim bi mogli da uteknete od tog nezamisliva bola i strahote. Opametite se radi vlastitog dobra i ne kockajte se sa istinom koja vam je od Allaha objavljena.

Učeni ali nesavršeni, još uvijek razumom rukovođeni, neka se prođu pobijanja jednog autoriteta drugim autoritetom, jer su to doista prefinjene klopke od prokletog i zakletog dušmana Iblisa (Sotone). Niko od savršenih ljudi nije pripisao stvaranju, odnosno stvorenom, stvarni bitak (vudžud) jer samo Allah ima realni Bitak (Vudžud). Problem današnjice, a bojim se i prošlih generacija, bio je u nedovoljnosti životnog vijeka na ovom svijetu da se detaljno prostudiraju ogromna djela savršenih ljudi koji su dosegli ovaj stupanj brisanja odnosno *fena fi Allah*. Površno čitanje Kur'ana, Hadisa vodi u zabludu. Allah navodi razne primjere kroz Časni Kur'an i ukazuje da samo oni koji smireno i detaljno promišljaju o Objavi naći će znanje, uputu, mudrost i spas.

Nažalost, postala je praksa današnjice da se, ajeti i hadisi te izjave velikana u njihovim remek djelima, prvo čitaju, pa razumijevaju a onda i propagiraju a sve izvan konteksta u kojem je spomenuto izjavljeno. Takav pristup nije po uzoru na **'Uči u ime Gospodara!'** i neće uroditi uspjehom u spoznaji istine nego će naprotiv odvesti u tmine raznoraznih zabluda po skoro svakom pitanju. Ne kaže se džaba u našem narodu **'strpljen spašen'**. Za spoznaju istine najviše od svega treba **sabura** odnosno **ustrajanja u strpljenju**. A ja vam kažem da Allahovo ime **Es-Sabuur** nije slučajno na zadnjem odnosno na 99tom mjestu, pa vi uzmite pouku iz toga.

Većinu visokih duhovnih istina ljudski razum ne može pojmiti pa stoga ni prihvatiti kao validnim. Sjetite se samo Kur'anske pouke o tom problemu u slučaju hadreti Hidra i hadreti Musaa! Sve je ovo sadržano u Kur'anu ali malo ko vidi i shvata. Razum te istine prihvati tek nakon što mu se kroz duhovno, pojmovno putovanje, dokaže koliko je nemoćan i umišljen u svom stavu prema realnosti i Allahu. Kada se preda i pokori kroz put sučeljavanja sa onim što ne razumije onda mu se od najvišeg osjetila silazno spusti objašnjenje preko srca te mu tek onda biva jasno i shvatljivo. Drukčije ne može pa kad bi živio i analizirao do u vječnost. **Ne može i tačka!**

Pa vi poštovani učenjaci znajte da dok god ne postignete savršenstvo i stupanj brisanja, fena fi Allah, bićete podložni razumskim slabostima i time pogrešnim shvatanjima i tumačenjima Kur'ana, Hadisa i svega drugoga bilo ono od vjerskog ili svjetskog znanja. Nemojte reći ja podržavam Imam Rabbanija ali ne podržavam Ibn Arebija. Nemojte tako, jer Imam Rabbani je postigao savršenstvo, i kada je kritikovao Ibn Arebijeve riječi on je to radio sa namjerom da odbije laike i nemarnike od slijeđenja onog znanja, koje za laike na njihovom stupnju nesvjesti o Istini, odnosno o Allahu, nije nimalo korisno nego naprotiv kobno.

Nama je Allah iz neizmjerne Milosti darovao da vidimo ono o čemu su oni govorili i hvalili i kudili. Imam Rabbani kaže za Ibn Arebiju da je Allahov prijatelj kojim je Allah vrlo zadovoljan pa kako se onda možete pozivati na Imam Rabbanija i kuditi Ibn Arebiju. Šejh Mensur el-Halladž je rekao javno da je on Istina (Enel Hakk), pa i pored toga Imam Rabbani kaže da ne bi dopustio njegovo pogubljenje radi te njegove naizgled krivovjerne izjave. Vidite li sad šta vam govorim?! Ibn Arebi nije za sebe takve stvari izjavljivao jer je bio stabilniji u svom duhovnom putu.

Kada čitate Kur'an vidite kako Allah naizgled kudi neke postupke Njegovih poslanika a vjerovanje (akida) i Sunnija i Šija je da su svi Allahovi poslanici posjednici nevinosti (ismeta). Pa ko se tu onda kudi? Pa kudimo se mi, sljedbenici, a Objava odnosno Božanski govor dolazi preko poslanika pa nam se pričinja da se oni kude. Tako i Imam Rabbani kudi Ibn Arebiju a zapravo kudi laike koji se za svoja bulažnjenja i lutanja opozivaju na pisane riječi Ibn Arebije, Halladža ili neke druge Allahove prijatelje. Da nam se Allah svima smiluje i oprostí prijašnje loše misli i riječi prema Njegovim poslanicima i prijateljima. Tako mi Allaha oni su

imali ljudsku dimenziju kao i mi ali oni nipošto nisu kao mi kao što ni dijamant nije kao obični kamen iako obadva dijele ime kamen, ipak dijamant spada u drago kamenje a ono obično se mrvlji, baca, štuta, pa čak se i izmet sa njim nekada čistio itd., pa vi shvatite razliku Allah vam se smilovao.

Zato trudite se svi da se što više približite Allahu i ultimativnoj spoznaji Allaha putem slijeđenja hadreti Poslanika, jer niko neovisno o njegovom stupnju znanja i pobožnosti nema pristupa Allahu osim kroz hadreti Muhammeda Mustafu makar on toga u svoj svojoj 'učevnosti' i ne bio svjestan. Užitek i bol onoga svijeta je nemjerljivo i neuporedivo intezivniji od užitka i bola na ovom svijetu, pa zato bježite od onoga što vodi bolu a trčite za onim što vodi užitku. Jer onaj drugi svijet, Ahiret, je stvoren da postoji zauvijek. I potpuna je i nepobitna istina ono što Allah govori o patnji i uživanju na onom svijetu, nije to nikakva alegorija podložna tumačenju lijernih i nemarnih neznalica. A Allah govori istinu i upućuje na pravi put.]

Kada osoba prođe kroz ove stadije sjećanja (zikra), različito stanje duha (ruuh), kao da je drugi duh (ruuh), se rodi u osobi. Taj duh je čistiji i prefinjeniji do bilo kojeg drugog duha. To je dijete srca, dijete istine. Dok je u formi sjemena, ovo dijete poziva i privlači osobu da traži i nađe istinu; a nakon rođenja će bodriti osobu da traži Uzvišeno Allahovo Biće (Zatillah). Činjenica je pak da se ovaj novi duh nazvan djetetom srca, pa i njegovo sjeme i potencijal, ne nalaze u svakoj osobi. To se nađe jedino u čistim vjernicima: *'On postavi duh (ruuh) sa odredbom (emrih) u srca onima od robova kojima On hoće.'* (Sura Gafir, 15)

Duh se šalje iz domena Svemogućeg i postavlja se u kosmosu vidljivih svjetova gdje se atributi Stvoritelja manifestuju u stvaranju, ali u realnosti on pripada svijetu ili domenu Istine. On (ruuh) ne pridaje pažnju ničemu do Allahovom Biću (Zatillah). Naš vođa Poslanik objašnjava: 'Ovaj svijet (dunjaluk) je nepoželjan i zabranjen onome ko želi onaj svijet. Onaj svijet (ahiret) je neželjan onih koji žele ovaj svijet, i neće im biti darovan. Ali za duše koje traže Allahovo Biće, niti ovaj niti onaj svijet imaju ikakve privlačnosti.' Ovakva duša je dijete istine. Ona je ta koja će u osobi tražiti, naći i bivati sa svojim Gospodarom.

Pored i povrh svega što radiš, materijalni aspekt tvog bića mora slijediti pravi put. A to je jedino moguće pridržavanjem i slijeđenjem propisa vjere. Da bi to mogao ispunjavati insan mora biti svjestan, da se sjeća -- odnosno zikri Allaha, noću i danju, u nutrini i vanjštini, neprestano. Za one koji vide istinu, sjećanje na Allaha je obligatno (fard). Kao što Allah kaže:

'Sjećaju se Allaha stojeći, sjedeći i ležeći. (Sura en-Nisa, 103)

'...oni koji se sjećaju Allaha stojeći, sjedeći i na svojim stranama ležeći, i koji meditiraju o stvaranju nebesa i zemlje. Naš Gospodaru, Ti nisi ovo bez svrhe stvorio! Slava neka je Tebi...' (Sura Ali Imran, 190)

Poglavlje VIII

Nužni Uslovi Za Sjećanje Na Allaha (Zikrullah)

Jedan od uslova da se pripremi za sjećanje (zikr), jeste da osoba bude u stanju tjelesne čistoće (tj. da ima abdest); da očisti tijelo i svoju nutrinu. Na početku, uslov za efektivnost sjećanja (zikra) jeste da se riječi sjećanja ili fraze ponavljaju glasno—Svjedočenje Jedinstva, ili Allahovi atributi. Kada se ove riječi ponavljaju, osoba treba da svu svoju snagu usmjeri ka održavanju svijesti (o Onome koga i kako se spominje). Na takav način srce čuje i bude obasjano svjetlom Onoga ko se spominje. Ono prima energiju i postane živo—ne samo živo u ovom svijetu, nego vječno živo i na ahiretu (vječnom svijetu). Allah Uzvišeni opisuje vječni život: *'Oni tamo ne kušaju smrt, osim prve smrti...'* (Sura Duhan, 56)

Naš vođa Poslanik opisujući stanje vjernika koji dosegne istinu putem sjećanja, kaže, *'Vjernici ne umiru. Oni se samo presele iz privremenog u vječni život'*. I oni rade tamo što su radili i ovdje. Kao što on kaže, *'Poslanici i Allahu bliski robovi nastave svoje obožavanje u svojim grobovima kao što su to radili u svojim ovosvjetskim kućama.'* Obožavanje koje on spominje je nutarnja molitva Allahu, a ne pet vakata namaza koji su obligatni na ovom svijetu, sa svojim sagibanjem i padanjem ničice. Nutarnja nečujna molitva je jedna od principijelnih kvaliteta koja identifikuje istinskog vjernika.

Mudrost ne postiže čovjek, nego je ona Allahov dar čovjeku. Nakon što je uzdignut na taj stupanj, mudrac postane upoznat sa Allahovim tajnama. Allah dopusti pristup Njegovim tajnama samo onome čije srce je živo i svjesno te okupirano sjećanjem na Njega, te ako to živo srce ima želju da primi istinu. Kao što naš vođa Poslanik kaže, *'Moje oči spavaju, ali moje srce je vječno budno.'*

Važnost želje za postizanjem mudrosti i istine objašnjeno je riječima hadreti Poslanika, *'Ako osoba želi da nauči te se potrudi i studira, ali umre prije nego što postigne svoj cilj, Allah mu odredi dva anđela koji će ga poučavati božanskoj mudrosti sve do Sudnjeg Dana. Ta osoba će biti proživljena iz groba (tj. berzeha) kao posjednik mudrosti koji je dostigao istinu.'* Dva anđela koja se spominju su naš Poslanik i svjetlo ljubavi i svetosti koje povezuje osobu sa Allahom. Važnost namjere i želje se nadalje spominje Poslanikovim riječima: *'Mnogi koji žele da znaju umiru bez znanja, ali se prožive iz groba (tj. berzeha) na Sudnji Dan kao mudraci; a mnogi učenjaci će tog Dana biti proživljeni lišeni, izgubivši sve, i potpune neznalice.'* Oni ljudi koji su ponosni svojim znanjem (npr. Iblis, Sotona), oni koji traže znanje u svrhu postizanja materijalnog svijeta i grijeha, upozoravaju se:

'Uživali ste dobrote dunjalučkog života, ali danas će te biti isplaćeni kaznom poniženja, zbog toga što ste se po zemlji bez ikakva prava oholili i nepokornošću inatili.' (Sura el-Ahkaf, 20)

Hadreti Poslanik kaže: 'Djela su sa namjerom (el 'amalu bil nijjah). Želja i namjera vjernika je bolja i vrijednija u Allahovim očima od njegovog djela. Namjera nevjernika je gora od njegova djela. Kod Allaha, dobra namjera vjernika je vrijednija od najboljeg djela nevjernika.' Namjera (nijjet) je osnova djela. Naš Poslanik kaže, *'Dobro je graditi dobro djelo na dobroj temelju (namjeri), a grijeh je djelo izgrađeno na lošim namjerama.'*

'Ko god želi usjev na vječnom svijetu (ahiretu) Mi mu povećamo usjev, a ko god želi usjev ovoga svijeta (dunjaluka) Mi mu to darujemo ali na vječnom svijetu on nema udjela.' (Sura eš-Šura, 20)

Najbolji izbor je da osoba nađe sebi istinskog duhovnog učitelja (muršid) koji će joj oživiti srce. Ovo će ti osigurati vječni život na ahiretu. Ovo je hitnost; mora se odmah uraditi prije nego istekne vrijeme ovoga života. Ovaj svijet je njiva onome svijetu. Onaj ko ne posije ovdje neće tamo naći usjeva. Pa posijte

subjektivna sjemena za dobar život ovoga svijeta i objektivna sjemena koja će dati dobar usjev na vječnom svijetu.

Poglavlje IX

O Viziji Allaha: Dolazak Na Stupanj Posmatranja

Manifestacije Allahova Bića

Vizija Allaha ima dvije vrste: viđenje manifestacije Allahovog atributa Savršene Ljepote direktno na vječnom svijetu, i viđenje manifestacije božanskih atributa reflektirani na čistom zrcalu čistoga srca, u ovom životu, na ovom svijetu. U takvom slučaju vizija se pojavljuje kao manifestacija svjetla koje zrači iz Allahove Savršene Ljepote i vidi se vidom esencije srca.

Allah opisuje ovu viziju vidom srca ovdje: *'Srce (fuadu) nije poreklo ono što je vidjelo.'* (Sura Nedžm, 11)

O viđenju manifestacije božanskog (tedželli ilahijjah) kroz posrednika hadreti Poslanik kaže: *'Vjernik je zrcalo vjerniku.'* Pod prvospomenutom *'vjerniku'*, koji je zrcalo, podrazumjeva se čisto srce vjernika, dok drugospomenuti *'vjernik'* koji posmatra Svoj odraz se odnosi na Uzvišenog Allaha. Ko god stigne na stupanj manifestacije Allahovih atributa dok je još na ovom svijetu posigurno će vidjeti Allahove Biće (Zatillah) bez forme i lika na vječnom svijetu (ahiretu).

Stvarnost ovoga je potvrđena od mnogi Allahovih miljenika i zaljubljenika. Hadreti Omer je rekao, *'Moje srce je vidjelo mog Gospodara sa svjetlom mog Gospodara.'* A hadreti Alija je rekao, *'Ja se neću moliti Allahu dok Ga ne ugledam.'* Obojica su onda morali vidjeti manifestaciju Allahovih božanskih atributa. Ako neko ugleda svjetlost sunca kako prodire kroz prozor i kaže, *'Ja vidim sunce!'* on istinu govori.

Allah daje najljepši opis manifestacije Njegovih atributa:

"Allah je svjetlost nebesa i zemlje. Primjer Njegova svjetla je kao niša u kojoj je lampa, lampa u staklu, staklo kao da je briljantna zvijezda upaljena sa blagoslovljena stabla, masline niti od Istoka niti od Zapada, čije ulje je blisko—osvijetljeno, iako ga plamen skoro ne dotiče; svjetlost nad svjetlošću! Allah upućuje Svome svjetlu koga On hoće." (Sura en-Nuur, 35)

Niša se odnosi na srce predanog vjernika. Lampa koja obasjava nišu jeste esencija srca, dok je svjetlo koje ona odašilje božanska tajna, sultanska-duša. Staklo je providno i ne zaustavlja svjetlo, nego ga štiti i dopušta mu zračenje u svakom smjeru, te je zbog toga uspoređeno sa zvijezdom. Izvor svjetlosti je božansko stablo. To stablo je stanje jedinstva (teuhid) koje širi grane i korijenje, uspostavljajući principe vjere (diin), komunicirajući bez ikakvog posredništva jezikom čistote.

Baš u tom vidu komunikacije je naš vođa Poslanik primio objavu Kur'ana. Zapravo, anđel Džibril je donio Kur'anske objave tek nakon što su one već bile primljene putem ove objave—radi naše koristi, tj. da bi ih mi mogli čuti na ljudskom jeziku. To dolaženje je takođe ukazalo na one koji su dvoličnjaci (munafikun) i one koji su nevjernici (kafirun) dajući im situaciju da zaniječu, jer nisu htjeli da vjeruju u anđele (melaika).

Dokaz da se Kur'an objavio direktno hadreti Poslaniku se nalazi baš u samom Kur'anu:

"I doista si ti primio Kur'an iz prisustva Mudrog Sveznanog." (Sura En-Neml, 6)

Pošto je hadreti Poslanik primio Objavu prije nego mu je anđel Džibril donio, svaki put kada bi mu hadreti Džibril dostavljao časne ajete, hadreti Poslanik bi

ih pronašao u svom srcu i recitirao ih prije nego bi mu ih Džibril dostavio. To je razlog za objavu ovog ajeta:

"I ne žuri da recituješ Kur'an prije nego ti se njegovo dostavljanje ne kompletira." (Sura Ta-Ha, 114)

Ova situacija se pojašnjava činjenicom da kada je hadreti Džibril putovao sa hadreti Poslanikom u noći uzdignuća (miradž), došao je do sedmog neba i nije mogao dalje, rekavši, *'Ako napravim jedan korak dalje sav ću izgorjeti.'*, on je ostavio hadreti Poslanika da sam nastavi put dalje.

Allah opisuje sveto maslinovo stablo, stablo jedinstva (teuvhid), kako nije ni od Istoka ni od Zapada. Drugim riječima, niti ima početka niti kraja, i svjetlo kojem je ono izvor niti izlazi niti zalazi. Ono je oduvijek u prošlosti i zauvijek u budućnosti. I Allahovo Biće i Allahovi atributi su vječnog postojanja, jer su Njegovi atributi svjetlo manifestacije Njegova Bića (Zatillah). A i manifestacija Njegova Bića i manifestacija Njegovih atributa su ovisni o Njegovom Biću (Zatillah).

Istinsko obožavanje (robovanje) je moguće samo kad se velovi koji pokrivaju srce uklone te u njemu zasjaji vječno svjetlo. Tek onda je srce obasjano božanskim svjetlom. Tek nakon toga duša može da vidi istinu kroz tu nebesku nišu.

Svrha stvaranja ovog univerzuma jeste otkrivanje, da se vidi skrivena riznica. Allah govori preko Njegovog Poslanika: *"Bio sam skrivena riznica, zavolio sam da budem upoznat. Pa sam stvorio stvaranje (halk)."* Time se kaže, da će se On znati u ovom materijalnom univerzumu putem manifestiranja Njegovih atributa u stvorenom. Međutim da bi se vidjelo Njegovo Biće to je ostavljeno za vječni

svijet (ahiret). Tamo, viđenje Allaha će biti direktno, kako On hoće, i oko (vid) djeteta srca je taj koji će Njega gledati.

"Tog Dana (neka) lica će blještati, gledajući u svog Gospodara." (Sura el-Kijama, 22-23)

Naš vođa Poslanik kaže, *'Ja sam vidio mog Gospodara u formi (suret) predivnog dječaka.'* Možda je ovo manifestacija djeteta srca. Slika (suret) je ogledalo. Postane sredstvo, učinivši vidljivim ono što je nevidljivo. Allahova zbilja odnosno istina (hakk) je čista od bilo kakve slike, forme ili oblika. Slika je ogledalo, iako ono što se vidi nije ni ogledalo a ni onaj ko gleda u ogledalo. Promisli (meditiraj) o tome i pokušaj da shvatiš, jer je to esencija (zat) domena tajni (el-esrar).

Pa ipak sve se to dešava u ovom svijetu manifestacije atributa. U domenu Esencije (Zatillah) svako posredovanje nestane, spali se u prah. Osobe u domenu Esencije tu ne postoje, ali osjećaju samo Esenciju i ništa više. Kako je dobro hadreti Poslanik objasnio kada je rekao, *'Znao sam mog Gospodara mojim Gospodarom'*. U Njegovom Svjetlu, sa Njegovim Svjetlom! Istina (zbilja) čovjeka je tajna tog svjetla, kao što i Allah preko hadreti Poslanika kaže, *'Čovjek je Moja tajna i Ja sam njegova tajna'*.

Pozicija Poslanika Muhammeda, čije svjetlo je Allahovo prvo stvorenje, se opisuje njegovim vlastitim riječima: *'Ja sam od Allaha a vjernici su od mene.'* Allah, preko Njegovog Poslanika, kaže, *'Ja sam stvorio svjetlo Muhammeda od svjetla Moga vlastitog bitka (vudžud).'* Značenje Allahova vlastitog bitka se odnosi na Njegovu Esenciju (Zatillah) manifestovanu preko atributa Svemilosni. To je On izjavio preko hadreti Poslanika, rekavši, *'Moja milost nadmašuje Moju srdžbu'*. Allahovo voljeni Poslanik jeste svjetlo Istine (el-Hakk), jer Allah kaže, *'Mi te nismo poslali osim kao milost svjetovima.'* (Sura el-Enbija, 107) i

"Uistinu Naš Poslanik vam je došao, obznanjujući vam dosta toga što ste sakrili od Knjige a i prelazeći preko dosta toga.

Doista, došlo vam je od Allaha svjetlo..." (Sura el-Maida, 15)

Važnost Allahova voljenoga Poslanika je očigledna u Njegovim riječima njemu, 'Da nije radi tebe, Ja ne bih stvarao stvoreno (halk)'. [Ebu Irfan: ' 'leuv laa Muhammadan maa halaktuk.' ' (Bilježi el-Hakim u svom *Mustedreku*, kao *sahih*]

Poglavlje X

Velovi Svjetlosti i Tame

Allah kaže: *'Ko god je slijep na ovom svijetu, on će biti slijep i na drugom svijetu.'* (Sura el-Isra, 72) Nije to slijepilo očiju u glavi nego slijepilo očiju srca koje će lišiti osobe da vidi svjetlo vječnog svijeta. Kao što Allah kaže: *'Doista nisu njihove oči slijepa, nego srca koja su u njihovim prsima.'* (Sura el-Hadždž, 46) Jedini razlog što srce postane slijepo jeste nemarnost (gaflah), koja učini da osoba zaboravi Allaha i svoju funkciju, svoju svrhu, svoje obećanje Njemu, dok je u ovome svijetu. Osnovni uzrok nemarnosti odnosno zaboravu jeste neznanje o realnosti božanskih zakona i ustrojstva. Ono što osobu drži u ovom stanju neznanja jeste tama koja je potpuno pokrije izvana i kompletno okupira njeno unutarnje biće. Neka od svojstava ove tame su arogancija, ponos, zavist, škrtost, osvetoljubivost, laganje, ogovaranje i mnogo drugih pogubnih osobina. Upravo su ove pogubne osobine te koje reduciraju Allahovo najbolje stvorenje do najvećih nizina.

Da bi se osoba otarasila ovakvih pogubnih osobina mora se očistiti i uglačati zrcalo srca. Čišćenje se obavlja sticanjem znanja, primjenjivanjem znanja, naporom i junaštvom, borbom protiv vlastitog ega iznutra i s vana, lišavanjem sebe mnoštvenosti bića, postizujući jedinstvo. Ova borba će ustrajati dok srce ne oživi svjetlom jedinstva—i sa tim svjetlom jedinstva, oko srca će vidjeti realnost Allahovih atributa napolju i u sebi.

Tek onda ćete se sjetiti istinskog zavičaja iz kojeg ste došli ovdje. Onda će te zadobiti čežnju i želju da se vratite svom istinskom zavičaju, i kada vrijeme dođe, s pomoću Svemilosnog, čisti duh u tebi će otići da Mu se pridruži.

Kada se velovi tame podignu, svjetlo zauzme njihovo mjesto, i osoba tada duhovnim vidom progleda. Ona prepoznaje ono što vidi sa svjetlom Imena božanskih atributa. Onda osoba bude preplavljena svjetlom i sama postane svjetlo. Ova svjetla su ipak još uvijek velovi koji zastiru osobu od svjetla božanske Esencije (Zatillah), ali vrijeme dođe pa se i ti velovi svjetla podignu, ostavljajući samo svjetlo božanske Esencije.

Srce ima dva oka, jedno manje, i drugo veće. Sa manjim okom osoba može vidjeti manifestaciju Allahovih atributa i Imena. Ovaj vid potraje kroz cjelokupnu duhovnu evoluciju. Većim okom osoba vidi samo ono što postane vidljivim od svjetla jedinstva i jednote. Kad osoba stigne u domen Allahove intimnosti, ultimativni domen manifestacije Allahove Esencije, tek tada može vidjeti jedinstvo Apsolutnoga.

U cilju postizanja ovih stupnjeva svijesti na ovoj zemlji i ovom životu, osoba se mora očistiti od materijalnih atributa, koji su egoistični i egotistični. Razdaljina koju moraš preći u svom uzdizanju preko ovih stupnjeva ovisi o udaljenosti koju si napravio između sebe i svog ega.

Tvoje postizanje željenog cilja nije kao materijalna stvar kada pristigne na materijalno mjesto. Niti je kao znanje koje vodi onome što je postalo poznato, niti kao razum koji postigne racionalno, niti kao imaginacija koja se sastane sa onim što želi. Cilj koji želiš postići jeste realizacija ispražnjenosti od svega osim Allahove Esencije. Ovo postignuće je postanak. Nema tu razdaljine, niti bliskosti niti udaljenosti, niti pristizanja, niti mjere, niti direkcije, niti dimenzije.

On je Veličanstven, sva hvala pripada Njemu, On je Najmilostiviji. On postane vidljiv u onome što On sakrije od tebe. On manifestira Sebe stavljanjem velova između Njega i tebe. Njegova poznatost se krije u Njegovoj nepoznatosti.

Ako neko od vas dosegne to svjetlo, o kojem govorimo u ovoj knjizi, dok je još na ovom svijetu, neka svodi račun knjige svojih djela. Sam pod svjetlom možeš vidjeti šta si uradio, šta radiš; obavi svoj obračun, popravi ga. Ti ćeš morati čitati tu knjigu ispred svog Gospodara na Sudnjem Danu. To je neumitno. Tada nećeš imati šanse da nešto ispraviš. Ako to središ ovdje, dok još imaš vremena, ti ćeš onda biti od spašenih. U suprotnom bol i propast te čeka i na ovom i na vječnom svijetu. Ovaj život će završiti. Postoji patnja u zagrobnom svijetu, ima Sudnji Dan, imaju terzije koje će mjeriti i najsitnije loše i najmanje dobro djelo. Onda ima ispit na mostu, tanjem od dlake a oštrijim od sablje, na čijem kraju se nalazi Raj, ispod kojeg je Paklena vatra i mnoge muke dugo vremena, kad ovaj kratki život završi.

Poglavlje XI

Radost Poslušnog i Mizerija Buntovnog

Trebaš znati da su svi ljudi podijeljeni u dvije glavne kategorije: kategorija smirenih ljudi, zadovoljnih i sretnih, koji rade dobra djela u stanju pokornosti Allahu; i onih koji su u stanju nemira, sumnje i mizerije u svojoj buntovnosti prema Allahovim propisima. Obadve osobine, i poslušnosti i buntovnost, prisutne su svakom ljudskom biću. Ako čistoća, iskrenost i dobro dominiraju u osobi, tada se njene sebične osobine transformiraju u pobožna stanja i dobra strana savlada buntovnu stranu. Na drugoj strani, ako osoba slijedi niske strasti i svoj ego, tada njegova buntovna strana zavлада nad dobrom stranom i osoba postane buntovnik. Ako su ove dvije suprotne strane jednako zastupljene, nadati je se da će dobra strana prevagnuti, kao što je i obećano: *'Onaj ko uradi dobro imat će desetorostruku nagradu...'* (Sura el-En'am, 160) I ako Allah hoće može i više od toga nagraditi.

Međutim ona osoba kod koje je dobro i zlo podjednako mora proći strahotu iskušenja Sudnjeg Dana, dok one osobe kod kojih su sebične osobine transformirane u nesebične, niske želje u duhovne aspiracije, one neće imati takva iskušenja, niti će morati prolaziti kroz obračun. One će ući u Raj bez prolaska kroz strahote Sudnjeg Dana.

'Onda će onaj čije dobro prevagne imati život uživanja i zadovoljstva.' (Sura el-Kari'ah, 6-7)

Za onoga čiji grijesi su veći od dobrih djela dobit će proporcionalnu kaznu, nakon čega će biti oslobođen iz paklene vatre i, ako ima vjere, uveden u Raj.

Poslušnost i buntovnost znače dobro i zlo. One su prisutne u svakoj osobi, iako ne bivaju stabilne. Dobro se može preokrenuti u zlo i zlo u dobro, kao što naš Poslanik kaže: *'Kako onaj u kome dominira dobro pronađe spasenje, smiraj i radost, tako onaj u kome dominira buntovnost postane zao, pa ako prizna svoje greške i pokaje se te promjeni svoje ponašanje njegova buntovnost će biti transformirana u poslušnost i pobožnost.'*

Uistinu je određeno da i dobro i zlo, i srećan život vjernika i mizeran život buntovnika, budu stanja sa kojima se ljudi rađaju na ovom svijetu. Obadva stanja su skrivena u potencijalu unutar ljudskog bića. Naš Poslanik, kaže: *'Onaj ko je dovoljno sretan već je u majčinoj materici sretan, a onaj ko je prezreni grješnik već je takav u majčinoj materici.'* To je tako kako je, i niko nema pravo da o tome diskutuje. Slučaj sudbine nije za diskusije, jer ako se neko upusti u diskusiju sudbine to će ga odvesti u krivovjerstvo i nevjerstvo.

Štaviše, niko ne može koristiti sudbinu (predodređenje) kao ispriku da odustane od truda, od dobrog djelovanja. Osoba ne smije reći, 'Ako je moja sudbina da budem od dobrih, zašto da se trudim u dobrom djelovanju kada sam već blagoslovljen?' ili, 'Ako mi je predodređeno da budem od loših, kakva mi je korist od naprezanja u dobrom djelovanju?' Očigledno je da takvo mišljenje nije ispravno. Nije ispravno reći, 'Ako je moje stanje već fiksirano u početku svega, kakvoj koristi ili šteti da se nadam od sadašnjeg naprezanja?' Najbolji primjer koji nam je darovan je u slučaju prvog čovjeka i poslanika, hadreti Adema sa prokletim Sotonom. Sotona je prebacio krivicu za svoju bunt na predodređenje (sudbinu) te time postao nevjernik i prognanik iz milosti i blizine Gospodara. Hadreti Adem je priznao svoju krivicu. Prihvatajući odgovornost za svoj zabranjeni postupak, on je tražio oprost, primio Allahovu milost, i bio je spašen.

Obavezno je svim vjernicima i svim Muslimanima da se ustegnu od razumjevanja uzroka odvijanja sudbine. Ko god to ne učini neće sebi ništa pribaviti osim sumnje i zbunjenosti. Time čak može izgubiti i vjeru. Vjernik mora vjerovati u Allahovu apsolutnu mudrost. Sve što osoba vidi u sebi da se dešava i u svijetu oko nje sigurno ima uzrok, ali taj uzrok se ne može razumjeti ljudskom logikom

(razumom), jer se to odvija po božanskoj mudrosti. Na ovom svijetu kada se susretneš sa blasfemijom, dvoličnošću, ili bilo kojim drugim zlom, nemoj dopustiti da ti to uzdrma vjerovanje. Znaj da je Allah u Svojoj apsolutnoj mudrosti svemu izvor, i da On čini ono što izgleda kao negativno da ispolji Svoju bezgraničnu moć. Manifestacija takve neodoljive moći može nekome izgledati nepodnošljiva, i prema tome negativna, ali u tome je ogromna misterija koju osim našeg Poslanika niko ne može znati.

Ima jedna priča o nekom mudracu koji se molio Gospodaru, rekavši, *'O Bože, sve si Ti preodredio. Moja sudbina je Tvoja, volja je Tvoja, mudrost koju si Ti usadio u mene je Tvoje stvaranje!'*

Dok je tako govorio, začuo je glas bez zvuka, bez riječi, duboko iz svoje nutrine, koji mu je rekao, *'O Moj robe, sve što si spomenuo pripada Jednom i Jedinom. To ne pripada robu.'*

Vjernik reče, *'O moj Gospodaru, ja sam sebe tiranisao, u zabludi sam, griješio sam!'*

Nakon tog ispovjedanja on je opet začuo isti glas iz sebe: *'I Ja sam ti se smilovao, obrisao tvoje mahane, i oprostio tvoje grijehe.'*

Neka oni koji imaju vjere znaju i budi zahvalni jer, sve dobro koje se kod njih nađe, nije njihovo nego je Njegovo dobro ispoljeno kroz njih. Uspjeh dolazi od Stvoritelja. Kada griješe, neka znaju da njihove pogreške i grijesi pripadaju njima, da bi se radi istih mogli pokajali. Greška odnosno grijeh potiče od neopravdanih ambicija njihovih ega. Ako ovo shvatite i provedete, onda ste od onih koje Allah ovako spominje:

'Oni koji, kada urade nešto loše, ili zulum dušama svojim učine, pa se Allaha sjetе i oprostа za grijehe zatraže—а ko to može osim Allaha grijehe oprostiti?—i nisu

uporni u grijehu znajući da je grijeh, takvima je nagrada oprost od njihova Gospodara i vrtovi ispod kojih će rijeke teći—vječno boravište... (Sura Ali Imran, 135)

Bolje je vjerniku da odabere da je on sam izvor svojih grešaka odnosno problema. To će ga spasiti od nevjerstva. Uistinu je to bolje od pripisivanja vlastitih grešaka i mahana Svemoćnom, Onom koji je sve stvorio.

Kada je naš Poslanik rekao, *'Već se zna u majčinoj materici ko je nesretnik ili sretnik, 'on je pod 'majčinom maternicom' podrazumjevaio četiri elementa koji daju porod svim materijalnim silama i osjetilima. Dva od ova četiri elementa su zemlja i voda, koji su odgovorni za rast vjere i znanja, pružanje života živućim, i pojavljuju se u srcu kao poniznost, jer zemlja je ponizna. Druga dva elementa su vatra i eter (zrak). Oni su suprotni zemlji i vodi. Oni pale, uništavaju, ubijaju. Božansko je ono što ih ujedinjuje u jednom biću. Kako voda i vatra koegzistiraju? Kako su svjetlo i tama sadržani u oblacima?*

'On je Onaj koji vam pokaže munju, izazivajući vam bojazan i nadu; On je Onaj koji uzdiže oblake bremenite kišom.

I grmljavina slavi Njega i anđeli takođe, sa strahopoštovanjem. On baca gromoglasne munje i njima pogađa koga hoće... (Sura er-Rad, 12-13)

Jednog dana neko je upitao Jahja ibn Muaza el-Razija, *'Kako si spoznao Allaha?'* On je odgovorio, *'Ujedinjavanjem suprotnosti.'*

Ove 'suprotnosti' se odnose, i neophodne su za, shvatanje Allahovih atributa. Suočivši se sa božanskom istinom, čovjek postaje zrcalo u kojem se reflektuju svi atributi istine, pa i atributi Moći (Dželalet). Čovjek sadrži u sebi kompletan kosmos; zbog toga se on naziva ujediniteljem mnoštva, mikrokosmos. Allah ga je stvorio sa Svoje dvije ruke, Njegovom rukom ljepote (Džemalet) i Njegovom

rukom neodoljive, moći i žestine (Dželalet). Prema tome, čovjek je zrcalo koje reflektuje obadvoje, kako ono što je grubo i zbijeno, tako i ono što je fino i prefinjeno.

Dočim su sva božanska imena manifestirana u čovjeku, druga stvorenja imaju samo jednu stranu (ruku). Allah je stvorio prokletog Sotonu i njegovo potomstvo od Njegovog atributa neodoljive srdžbe. On je stvorio anđele od Njegovog atributa milosti. Kvalitete svetosti i neprestano obožavanja su sadržani u anđelima, dok Sotona i njegovo potomstvo, stvoreni od neodoljive srdžbe, imaju kvalitetu tiranije. Zbog toga je Sotona (Iblis) pokazao aroganciju i, kada mu je Allah naredio da padne ničice pred Ademom, odbio poslušati.

Pošto čovjek u sebi sadrži i visoke i niske karakteristike kosmosa, i pošto je Allah odabrao Njegove poslanike i prijatelje između ljudi, ovi poslanici nisu bez greške. Poslanici kada prime misiju poslanstva su nevini odnosno onesposobljeni od činjenja velikih grijeha, ali mali grijesi i greške se mogu manifestirati u njima. Evlije (Allahovi prijatelji), s druge strane, nisu onesposobljeni da griješe. Međutim kaže se da kada velija (Allahov prijatelj) dosegne intimnu blizinu sa Allahom postavši savršen (kamil), on tada uđe pod okrilje Allahove osobite zaštite od činjenja velikih grijeha.

Šakik el-Balhi, kaže: *'Postoji pet znakova pobožnosti: blagost i mehko srce, plakanje pri kajanju, asketizam i odbojnost prema materijalizmu, neambicioznost u ovom svijetu i savjesnost. Postoji takođe pet znakova pokvarenosti: okrutno srce, oči koje nikada ne plaču, ljubav prema materijalnom svijetu, ambicioznost u dunjaluku, lišenost savjesti i stida.'*

Hadreti Poslanik pripisuje četiri kvalitete pobožnjaku: *'On je pouzdan i čuva povjerenje. Ispuni dato obećanje. Istinit je i nikada ne laže. Nije grub u diskusiji niti vrijeđa srca.'* On takođe spominje četiri kvalitete pokvarenjaka: *'Nepouzdan je i ne vodi brige o povjerenim mu stvarima. Krši data obećanja. Laže. Svađa se i psuje dok diskutuje i vrijeđa srca.'* Štaviše, griješnik je nesposoban da oprostí greške svojim prijateljima. To je znak nevjerstva, isto kao što je i oprostivost

najveći znak vjernika, jer Allah Uzvišeni je naredio hadreti Poslaniku: *'Drži se opraštanja, naređuj dobro, i napusti neznalice.'* (Sura el-'Araf, 199)

Naredba, *'Drži se opraštanja,'* nije samo za našeg Poslanika. Ona se odnosi na svakoga, posigurno na vjernike u hadreti Muhammeda. Ako kralj naredi svom guverneru da nešto uradi, pridržavanje te naredbe je obavezno na sve one kojima guverner vlada, iako je naredba došla samo do njega.

U naredbi *'drži se opraštanja,'* riječ *'drži'* znači *'neka ti postane navika, usvojena priroda, dio tebe.'* Ko god ima oprostivi karakter, primi jedno od Allahovih Imena, ime Oprostivi. Allah obećava, ako osoba oprost i pomiri se, njegova nagrada je kod Allaha...(Sura eš-Šura, 40)

Znaj da se poslušnost okrene u buntovnost, i buntovnost u poslušnost, ne same po sebi, nego kroz uticaje i lično ponašanje i napor. Kao što hadreti Poslanik kaže: *'Sva djeca se rode u prirodnoj poslušnosti (fitri), međutim njihovi roditelji ih kasnije učine Jevrejima, Kršćanima ili Vatropoklonicima.'* Svako ima potencijal da bude dobar i loš. Prema tome pogrešno je osuditi nešto ili nekoga kao potpuno dobro ili zlo. Ispravno je misliti da ako neko ima više dobra od zla, da je od dobričina, i ako je ima više zla od dobra da je od loših.

Top ne znači da osoba postigne Raj bez dobrih djela, niti znači da završi u Paklu bez zlih djela. Takvo mišljenje je protivno principima Islama. Allah je obećao Raj onim Njegovim vjernim robovima koji rade dobra djela, i upozorio je buntovnike, nevjerne grijешnike koji sebe Njemu pridružuju u autoritetu sa bolnom kaznom u Paklu. On je rekao:

'Ko god radi dobro, to je za njega, ko god radi zlo, to je protiv njega. Onda će te se vašem Gospodaru vratiti.' (Sura el-Džasija, 16)

*'Ovoga dana svako je nagrađen kako je zaradio. Nema nepravde ovoga dana!
Doista je Allah brz u obračunu.'* (Sura Mu-min, 17)

'Čovjek nema ništa osim onoga što sam zavrijedi.' (Sura en-Nedžm, 39)

'I kakvo god dobro pošaljete ispred sebe, naći ćete ga kod Allaha.' (Sura el-Bekara, 110)

Poglavlje XII

Derviši (Sufije)

Postoji grupa ljudi koji se nazivaju Sufije. Četiri interpretacije su date za ovaj termin. Neki vide, gledajući u njihovu vanjštinu, da su odjeveni u vunenu garderobu. Na Arapskom riječ za vunu je *suuf*, i oni ih radi toga nazivaju Sufije. Drugi, primjetivši njihov život lišen brige oko materijalnog svijeta, i njihove opuštenosti i smirenosti, što se na Arapskom naziva *safaa*, nazivaju ih Sufijama na toj osnovi. Opet drugi, gledajući duboko, u njihova srca, koja su očišćena od svega osim Allahove Esencije (Zatillah). Upravo zbog te čistoće srca, na Arapskom termin *saafi*, oni ih nazvaše Sufijama. Oni koji ih znaju nazivaju ih Sufijama zbog njihove blizine Allahu i stoga što će u prvom redu, na Arapskom termin *saff*, stajati ispred Allaha na Sudnjem Danu.

Postoje četiri domena, svijeta. Prvi svijet je od materije, zemlje, vode, vatre i etera (zraka). Drugi svijet je svijet duhovnih bića, anđela, džinna, snova, smrti (berzeh), osam Rajskih sfera Allahove nagrade, sedam Paklenih sfera Allahove pravde. Treći svijet je svijet Riječi, Lijepih Imena i Allahovih atributa, i Skrivene Ploče (Leuvhil Mahfuz) koja je izvor svih Allahovih poslanica (risalat). Četvrti svijet je domen Allahove čiste Esencije, domen neopisiv jer na tom stupnju nema riječi, imena, atributa ili sličnosti. Niko ga ne zna osim Allaha.

Takođe postoje četiri vrste znanja. Prvo znanje je o Allahovim propisima, i zanima se spoljašnjim aspektom života na ovom svijetu. Drugo je mistično znanje, nutarnje znanje uzroka i efekta. Treće znanje je o duhu (ruuh) , samospoznaja, i kroz nju, znanje o božanskom. Najstrag, ima znanje o istini (el-hakk).

Duše su takođe četiri vrste: materijalna duša, prosvjetljena duša, sultan-duša i božanska duša.

Pojave, manifestacije (tedželli) Stvoritelja, su takođe od četiri vrste. Prva vrsta manifestacija jesu forme, oblici i boje, kao Njegova umjetnost. Druga vrsta manifestacija su akcije i interakcije, u stvarima koje se dešavaju. Treća vrsta su Njegova manifestacija u atributima, kvalitetama, karakteristikama stvari. Najstrag ima manifestacija Njegove Esencije.

Intelekt, odnosno razumska moć, takođe ima četiri vrste: inteligencija koja se bavi situacijama ovoga života; inteligencija koja razmatra drugi svijet; inteligencija duše, duhovne mudrosti; i najstrag totalni Uzročni Um.

Predmeti, koje smo ovdje diskutirali, su takođe četiri: četiri vrste znanja, četiri duše, četiri manifestacije i četiri intelekta. Neke osobe ostanu na prvom levelu znanja, duše, manifestacije i intelekta. Oni su stanovnici prvog Raja nazvanog 'kućom sigurnosti i mira', tj. zemaljski Raj. Oni koji dosegnu drugi stupanj znanja, duše, manifestacije i intelekta pripadaju višem levelu Raja, bašti užitka Allahove milosti prema Njegovim stvorenjima, tj. u anđeoskom Raju. Oni koji dosegnu treći stupanj znanja, duše, manifestacije i mudrosti nalaze se u trećem levelu Raja, tj. u Raju božanskih Imena i atributa u domenu jedinstva.

Ipak oni koji se vežu za nagrade Allahove, čak ako su one i u Raju, ne mogu dosegnuti istinsku realnost unutar sebe i stvari oko sebe. Ljudi mudrosti koji tragaju za istinom, oni koji su postigli istinsko stanje derviša, stanje totalne potrebe—ne potrebe za nečim mimo Allaha, nego potrebe samo za Allahom—napuštaju sve i traže ništa nego istinu (el-hakk). Oni pronauđu ono što su tražili i stupe u domen istine, domen najveće blizine Allahu, i žive nizašta drugo osim za Allahovu Esenciju (Zatillah).

Ovi obitavaju u božanskoj naredbi, 'Uzmite utočište u Allahu', i slijede savjet hadreti Poslanika, '*Obadva svijeta su zabranjena onima koji traže samo Allaha*'. Naš Poslanik ne kaže ovdje da su oba svijeta zabranjena (haram). On govori

onima koji traže najviši cilj, odnosno Allahovu Esenciju, da zabrane svojoj strasti i egu ono što je inače dozvoljeno u oba svijeta.

Tragač za istinom rezonuje ovako: ovaj svijet je stvoreni bitak; mi smo takođe stvorena bića, znači oboje smo u potrebi za Stvoriteljem, ili Vlasnikom. Kako će onaj u potrebi tražiti svoju potrebu od onoga ko je i sam u potrebi? Kakva opcija preostaje stvorenim bićima osim da traže Stvoritelja?

Allah govori kroz usta Njegovog Poslanika, *'Moja ljubav, Moje postojanje je njihova ljubav za Mene'*.

Naš Poslanik kaže, *'Moje stanje totalne ovisnosti, moje siromaštvo, je moj ponos.'* Totalna ovisnost i ljubav za Allahom su osnova stanja derviša u njegovoj potrazi. Stanje siromaštva (fakra) koje je Poslanikov ponos nije lišenost materijalnog svijeta. Naprotiv to je odbojnost srca prema svemu osim želji za Allahovom Esencijom. To je lišenost svih dobara—ne samo onih na ovom svijetu nego i onih obećanih na drugom svijetu—ostajući u totalnom siromaštvu i nužno potreban svog Gospodara.

To je stanje poniranja u ništavilo, nestajanja u Allahovoj Esenciji. To je izbacivanje iz bića svega onoga što je za to biće i izbacivanja iz srca svega osim ljubavi prema Njemu. Tada takvo srce postane vrijedno primanja onoga što je Allah obećao, *'Ja ne mogu stati u Moja nebesa niti Moje zemlje, ali mogu stati u srce Mog predanog roba'*.

Predani rob je onaj ko iz svog srca isključi sve osim Njega. Kada se srce tako očisti, Allah ga uveća i u njega se smjesti. Hadreti Bejazid el-Bistami, opisuje veličinu takvog srca, kazavši, *'Kad bi se sve što postoji na i oko Allahova Prijestola, tog najvećeg od Allahovih stvorenja, postavilo u kutak srca savršena roba, on ga ne bi ni osjetio.'*

Takvi su Allahovi miljenici. Voli ih i budi uz njih, jer oni iskreno vole biće sa onima koje vole i na drugom svijetu. Znak te ljubavi je da se žudi za njihovim društvom, želja za njihovim govorom, i sa njihovim viđenjem i slušanjem žudi se za Allahom Uzvišenim.

Allah govori preko jezika Njegovog Poslanika, *'Osjećam žudnju predanih, pobožnih, istinski robova, prema Meni, a i Ja takođe žudim za njima.'*

Ovi zaljubljenici u Allaha izgledaju drugačiji od drugih, i njihovo djelovanje je drugačije od drugih. Na početku, kada su početnici, njihovo djelovanje izgleda balansirano između dobra i zla. Kada uznapreduju i dosegnu sredinu njihovo djelovanje je ispunjeno korisnošću. U svakom slučaju dobro koje se pojavi preko njih nije puko slijedenje Allahovih propisa, nego to dobro u sebi sadrži ljepotu i sjaj svjetla značenja unutar pojave.

Izgledaju kao da su zaogrnuti odjećom svjetlosti raznolikih boja koja iz njih zrači proporcionalno stupnju koji su dosegli.

Kada zauzdaju svoj ego i suzbiju tiraniju niskih strasti sa blagoslovom božanske fraze *La ilahe illallah*—nema boga osim Allaha—i dosegnu stanje svijesti u kojem jasno razaznaju dobro i zlo, te kude zlo i streme dobru, svjetlost plave boje neba tada iz njih zrači.

Kada, iz tog stanja, uz pomoć inspiracije, od Allaha odaberu dobro i napuste zlo, svjetlost crvene boje ih obavije.

Sa blagoslovom (berekah) Imena Allaha, Hu, to Ime koje može opisati samo Istina, oni dosegnu stupanj koji je očišćen od svih štetnih atributa i loših djela te zadobiju stanje mira i harmonije. Tada iz njih zrači svjetlost zelene boje.

Kada se cjelokupan ego i njegove želje, kada se sva lična volja napusti putem blagoslova Imena Hakk, Istina, te kada potpuno podvrgnu vlastitu volju Allahovoj volji i budu zadovoljni svime što dolazi od Allaha, boja njihove svjetlosti postane bijela.

Ovo su opisi derviša od njihovih početnih do srednjih stupnjeva. Međutim onaj ko dostigne limite ovoga puta nema niti forme niti oblika a niti boje. On postane kao zraka sunca. Zraka sunca je bezbojna. Njeno svjetlo ne predstavlja nijednu boju. Derviš koji je postigao najviši stupanj nema bića da njime reflektira svjetlost ili boju. Ako išta, njegova boja bi bila crna, koja upija svu svjetlost. Ovo je stanje nestanka (fena).

Za druge koji ga posmatraju, on je bezbojan, tamna pojava postane veo preko svjetla mudrosti (hikmah) koje posjeduje, isto kao što je noć veo sunčanosti. Allah kaže da je On:

'Učinio noć pokrivačem, i učinio dan posredstvom nafake.' (Sura Neba, 10-11)

Za one koji su dosegli esenciju uma i znanja, postoji znak u ovom ajetu.

One osobe koje se približe istini u životu na ovom svijetu osjećaju se kao zatvorenici u podzemnim tamnicama. Oni provedu život u bolu i mizeriji. Oni podnesu ogromne patnje, pritisak okolnosti, u svijetu totalne tame. Hadreti Poslanik kaže, 'Ovaj svijet je tamnica za vjernika'. Kao što on ukazuje, belaji prvo pogađaju poslanike, onda one koji su najbliži Allahu, onda u silaznoj skali na

one koji pokušavaju da se približe Njemu. Prema tome prikladno je dervišu da nosi crnu odjeću i da omota crni turban, jer je to odjeća onoga koji se opredjelio za patnju ovoga puta.

U stvarnosti, crna boja je odgovarajuća za one koji treba da su u stanju žalosti za izgubljenom ljudskošću i njihovim mogućnostima. Mnogi ljudi nemarnošću izgube taj veliki dar, prikladan jedino ljudskoj vrsti, bivanja svjesno, sposobnosti da se vidi istina, tako svojim vlastitim rukama ubivši njihov vječni život. Gaseći žudnju božanske ljubavi u svojim srcima, odvojivši se od svetog duha (ruhul kudas), oni izgube sposobnost da se vrate svom izvoru, uzroku. Iako to oni ne znaju, oni su ti koji trpe najveću patnju od svih. Kad bi bili svjesni da su izgubili sve koristi drugog svijeta, vječni život, oni bi doista nosili crninu odnosno odjeću žalosti. Udovica koja izgubi muža bude u stanju žalosti četiri mjeseca i deset dana. Ovo je žaljenje za gubitkom onoga što pripada ovom svijetu. Žalost za onoga koji je izgubio vječni život bi naravski trebala da traje vječno.

Naš hadreti Poslanik je rekao, *'Iskreni su uvijek na ivici velike opasnosti.'* Kako dobro ovaj opis pristoji nekome ko trajno mora hodati na prstima iz velike opreznosti. Ali ovo je stanje derviša koji je napustio svoje biće i našao se u domenu brisanja (mehv, fena). Njegova neimaština ovoga svijeta koji iza sebe ostavio i totalna potreba za Allahom je ogromna, i on svijeta kao velika ljepota iznad čovječanstva.

Naš Poslanik kaže, *'Siromaštvo (fakr) je potamnijelo lice na oba svijeta'*. On hoće reći da onaj ko je svojevolumno odabrao da bude siromah na ovom svijetu, izgubivši se za svijet, on ne reflektuje nijednu boju ovoga svijeta, nego samo apsorbira svjetlost božanske istine. Tamnilo njegova lica je kao mladež koji dodatno ističe ljepotu njegova lica.

Oni koji su dospjeli u viđenje istine, nakon što ugledaju ljepotu istine, ne traže da vide išta drugo. Oni ne mogu gledati sa ljubavlju i žudnjom ništa više. Za njih Allah postane jedini Voljeni, jedino postojanje. To je njihovo stanje na oba

svijeta. To je jedina njihova svrha. Najstrag postanu Muškarci, a Allah je stvorio Čovjeka da Njega spozna, da dosegne Njegovu Esenciju (Zaat).

Pristoji svakom čovjeku da traži i sazna razlog svoga stvaranja te da osjeti značenje tog razloga, kao i dužnosti kojih dopadnu na ovom i drugom svijetu, tako da ne potroše svoje živote uzalud, da se ne bi zauvijek kajali na drugom svijetu—obavijeni, utopljeni u čežnji koju će napokon shvatiti u vječnom žaljenju.

Poglavlje XIII

O Čišćenju Duše (tezkija nefis)

Pročišćavanje (tezkija) je čišćenje sebe (nefis). Postoje dvije vrste čišćenja. Prvo, spoljašnje, naređeno je propisima vjere i sprovodi se pranjem tijela sa čistom vodom. Drugo, unutarnje čišćenje, se postiže prepoznavanjem nečistoće u sebi (nefis), svjesnošću vlastitih grijeha i iskrenim pokajanjem za njih. Ovo unutarnje čišćenje zahtijeva putovanje duhovnim putem (suluk) i duhovnog učitelja (muršid).

Prema vjerskim propisima, osoba postane nečista i gubi ritualnu čistotu (abdest) kada iz tijela poteku određene materijalne tvari kao što su, izmet, mokraća, povraćanje, gnoj, krv, sperma, itd. To zahtijeva obnavljanje ritualne čistoće (abdest). U slučaju ispuštanja sperme i menstrualne krvi, potpuno kupanje (gusul) je neophodno. U preostalim situacijama operu se šake, ruke do iznad laktova, lice i stopala (*prim prev: drugim riječima uzme se abdest po pravilima mezheba dotične osobe*). Povodom obnavljanja abdesta naš Poslanik je rekao: *'Svaki put kada se obnovi abdest Allah obnovi svjetlo vjerovanja Njegova roba čije svjetlo vjerovanja (imana) dobije veći sjaj i ljepotu,'* i, *'Obnavljanje postojećeg abdesta je svjetlost na svjetlost (nur ala nur).'*

Unutarnja čistoća se takođe može izgubiti, čak štaviše češće nego spoljašnja, lošim karakterom, niskim ponašanjem, štetnim postupcima i atributima kao što su gordost, laganje, ogovaranje, oblagivanje, zavist i bijes. Svjesni i nesvjesni postupci čovjekovih osjetila prljaju duh osobe: usta koja jedu zabranjenu hranu, usne koje lažu, psuju i proklinju, uho koje sluša ogovaranje i oblagivanje, ruka koja udara, stopalo koje slijedi tiranina (zalima). Preljuba, koja je takođe grijeh, nije grijeh ograničen lijeganjem; kao što je hadreti Poslanik kazao, *'Oči takođe čine preljubu.'*

Kada se unutarnja čistota tako uprlja i unutarnji abdest pokvari, onda je neophodno unutarnje pranje iskrenim pokajanjem, koje se obavlja priznavanjem grijeha, te bolnim pokajanjem popraćenim suzama (one su voda koja ispire unutarnju prljavštinu), odlukom da se nikada više takav grijeh ne počini, željom da se napuste svi grijesi, traženjem Allahova oprost, i molitvom da ga On spriječi od ponavljanja takvog grijeha.

Moliti se, znači prezentirati se ispred svog Gospodara. Biti u stanju abdesta, u očišćenom stanju, jeste nužni preduslov za molitvu (namaz, salat). Mudri ljudi znaju da spoljašnja čistoća nije dovoljan preduslov za ispravan namaz, jer Allah gleda duboko u njihova srca, koje se mora oprati iskrenim pokajanjem. Tek onda je molitva odnosno namaz prihvatljiv. Allah kaže:

'Ovo je ono što vam je obećano—svakome ko se okrenuo (Allahu) iskrenim pokajanjem, ko se sačuvao.' (Sura Kaf, 32)

Čišćenje tijela i spoljašnji abdest kako je vjerom propisan je takođe vezan za vrijeme, pa tako spavanje poništava abdest. Ta čistoća je vezana za dan i noć ovoga svijeta. Čistoća unutarnjeg svijeta, abdest nevidljivog bića, nije ograničen vremenom, ona je za cijeli život—ne samo za ovaj prolazni ovosvjetski život, nego takođe za vječni život drugoga svijeta (ahiret).

Poglavlje XIV

O Značenju Ritualnog i Nutarnjeg Obožavanja

Pet puta dnevno, u određeno vrijeme, naređen je namaz (molitva) za svakog zrelog i sposobnog Muslimana. To je Allahova naredba *'Čuvajte molitvu, (posebno) srednju molitvu...'* (Sura el-Bekare, 238) Ritualno obožavanje odnosno robovanje se sastoji od stajanja, recitiranja Kur'ana, sagibanja, klanjanja, sjedenja i glasnog ponavljanja određenih molitvi. Ove kretnje i aktivnosti dijelova tijela, recitiranja molitvi i slušanja istih upošljavanjem osjetila, jesu molitva materijalnog bića. Zato što su ove aktivnosti materijalnog bića mnoge te se ponavljaju više puta u svakoj od pet dnevnih molitvi, prvi dio Allahove naredbe, *'Čuvajte molitve, ' jeste u množini.*

Drugi dio Allahove naredbe, *'(posebno) srednju molitvu'*, odnosi se na molitvu srca, jer je srce u sredini, u centru bića. Svrha tog obožavanja jeste postizanje smiraja u srcu. Srce je u sredini između desno i lijevo, između ispred i iza, između gore i dole, između poslušnosti i buntovnosti. Srce je centar, tačka ravnoteže, medij. Naš vođa Poslanik kaže, *'Srca Ademovih potomaka su između dva prsta Svemilosnog. On ih okreće kuda god On hoće.'* Dva Allahova prsta predstavljaju Njegove attribute neodoljive moći i žestine (dželalet) i ljubavne i delikatne ljepote samilosti (džemalet).

Istinsko obožavanje, odnosno robovanje, jeste obožavanje srca. Ako je nečije srce lišeno istinskog obožavanja, ritualna molitva materijalnog bića je u haosu. Kada je ovo slušaj, smiraj materijalnog bića čijem postizanju se osoba nada od svoje molitve ne bude realiziran. Zato je hadreti Poslanik rekao, *'Ritualno obožavanje je moguće samo sa smirenim srcem.'*

Molitva je molba stvorenog Stvoritelju. To je susret između roba i Gospodara. Mjesto tog susreta jeste srce. Ako je srce zatvoreno, nesvjesno, ili mrtvo, onda je takvo i značenje obožavanja. Nikakva korist ne dolazi materijalnom biću od takve molitve. Zato što je srce esencija tijela; sve ostalo je ovisno o njemu. Kao što hadreti Poslanik kaže, *'Ima komad mesa u čovjeku—kada je u dobrom stanju, cijelo biće napreduje, a kada je u lošem stanju, cijelo biće se raspadne. Pazite, taj komad mesa je srce.'*

Molitva propisana vjerom se mora obavljati u određeno vrijeme. Tokom dana i noći ima pet takvih određenih vremena za molitvu. Najbolji metod da se obave jeste u džamijama, u džematu, usmjerivši se prema svetom gradu Mekke, slijedeći vođu (imama) bez dvoličnosti, bez pokazivanja pred drugima, i bez uobrazilje.

Vrijeme unutarnjeg obožavanja je bezvremensko i beskrajno, trajno u ovome i drugom životu. Džamija za ovo obožavanje jeste srce. Džemat su unutarnja osjetila, koja se sjećaju i recituju Imena jedinstva Allahova na jeziku nutarnjeg svijeta. Vođa ove nutarnje molitve jeste neodoljiva želja. Direkcija ove nutarnje molitve jeste Allahovo jedinstvo—koje je svugdje—i Njegova vječna priroda i Njegova ljepota.

Istinsko srce je ono koje može takvu molitvu obaviti. Ovakvo srce niti spava niti umire. Ovakvo srce i duša su trajno u obožavanju, i biće sa ovakvim srcem, bilo da je budno ili spava, jeste trajno u robovanju. Unutarnje obožavanje srca je njegov cijeli život. Nema više zvuka recitiranja niti stajanja, sagibanja, klanjanja ili sjedenja. Njegov vodič, lider njegove molitve, jeste hadreti Poslanik lično. On govori sa Allahom Uzvišenim, recitiranjem, *'Tebi robujemo, i od Tebe pomoć tražimo.'* (Sura el-Fatiha, 4) Ove božanske riječi se tumače kao stanje savršenog čovjeka, koji prođe kroz ništavilo, izgubljen za materijalne stvari, te uđe u jedinstvo. Takvo savršeno srce primi ogromne blagoslove od božanskog. Jedan od tih blagoslova je spomenuo naš vođa Poslanik, 'Poslanici i Allahovi miljenici nastavljaju sa svojim obožavanjem u njihovim mezarima (berzehu) kao

što su obožavali i u svojim kućama na ovom svijetu.' Drugim riječima, vječni život srca nastavlja sa svojim molitvama Allahu Uzvišenom.

Kada se ritualno obožavanje materijalnog bića i nutarnje obožavanje srca ujedine, molitva je potpuna. To je savršeno obožavanje, i njegova nagrada je ogromna. Dovodi osobu duhovno u Allahovu blizinu, i tjelesno do najvećih mogućnosti. U svijetu pojava osoba postaje predani Allahov rob. U nutrini osoba postaje mudracem koji je postigao istinsko znanje o Allahu. Ako se ritualno obožavanje ne ujedini sa nutarnjim obožavanjem srca, onda je nepotpuno. Njegova nagrada je samo napredak u rangu. Međutim neće osobu nimalo približiti domenu božanskog.

Poglavlje XV

O Čišćenju Savršenog Čovjeka, Izoliranog i Lišenog Ovosvjetskih Briga

Razlog ovog čišćenja je u dvije svrhe: jedna je da se pristupi božanskim atributima, a druga da se pristupi domenu Esencije (Zatillah).

Čišćenje radi pristupa božanskim atributima zahtijeva naučavanje koje će osobu uputiti u procesu čišćenja zrcala srca od životinjskih i ljudskih slika (suret) ponavljanjem božanskih Imena. Zikr odnosno sjećanje postaje ključ, šifra za otvaranje srčanog oka. Samo kad se to oko otvori osoba može da vidi istinske Allahove attribute. Tada to oko ugleda odraz božanske milosti, blagodati, ljepote i nježnosti na očišćenom zrcalu srca. Allahov Poslanik kaže, *'Vjernik gleda Allahovim svjetlom'*, i, *'Vjernik je zrcalo vjerniku'*. On takođe kaže, *'Učen čovjek stvara slike (zamišlja) dok mudar čovjek glanca zrcalo na kojem se odrazi istina.'* Kada je zrcalo srca potpuno očišćeno glačanjem sa trajnim ponavljanjem božanskih Imena, osoba dobije pristup i znanje o božanskim atributima. Svjedočenje ovog viđenja (mušaheda) je moguća samo u zrcalu srca.

Čišćenje radi dosezanja Esencije je putem trajnog ponavljanja Konfesije Jedinstva (La ilahe illallah). Postoje tri Imena Jedinstva, zadnja tri od dvanaest božanskih Imena. Ona su:

La ilahe illallah - Nema boga osim Allaha

Allah - Lično Božije Ime

Hu - Transcendentni Allah

Hakk - Istina

Hajj - Vječno Živi

Kajjum - Samopostojeći Održavatelj Svega

Kahhar - Koji Sve Slama i Savlađuje

Vehhab - Darovatelj Svega

Fettah - Otvara Sve

Vahid - Jedan

Ehad - Jedini Unikatni

Samed - Izvor

Ova imena se trebaju ponavljati ne običnim jezikom, nego tajnim jezikom srca. Samo tada će oko srca vidjeti svjetlost jedinstva. Kada sveto svjetlo božanske Esencije postane pojavno, sve materijalne karakteristike nestanu, sve stvari postanu ništa. Ovo je stanje totalnog poništenja svega i svačega, praznina iza svih praznina. Manifestacija božanskog svjetla poništi sva druga svjetla.

'Sve osim Njega će nestati.' (Sura el-Kasas, 88)

'Allah briše šta On hoće i uspostavlja šta On hoće, i On je esencija Knjige.' (Sura er-Rad, 39)

Kada sve nestane, ono što ostaje zauvijek jeste sveti duh (ruhul kudas). On vidi odnosno osmatra Allahovim svjetlom. Vidi Njega, On vidi njega. Vidi Njime; vidi u Njemu; vidi za Njega. Nema slika (suret), nema sličnosti u viđenju Njega. *'Ništa nije kao On, i On čuje i Vidi.'* (Sura eš-Šura, 11)

Ono što je prestalo jeste čisto i apsolutno svjetlo. Iza toga nema ništa više da se zna. Ovo je domen samo-poništenja (fena fi Allah). Tu ne postoji um koji be mogao donijeti ili prenijeti bilo kakvu vijest. Tu ne postoji niko osim Allaha kome bi se ikakva vijest mogla uručiti. Naš vođa Poslanik je rekao, 'Ja imam vrijeme blizine sa Allahom kada niko, ni anđel ni vjerovjesnik ni poslanik, ne može doći

između nas.' Takvo je stanje izolacije odnosno odvajanja, gdje je osoba svukla sa sebe sve osim Allahove Esencije. To je stanje jedinstva, kao što Allah naređuje preko Njegovog Poslanika, 'Odvoji se od svega i nađi jedinstvo'.

Izoliranje proizilazi iz poništenja svega svjetskog (materijalnog, stvorenog). Tek tada ćeš primiti božanske atribute. Na to naš vođa Poslanik aludira kada kaže, '*Ukrasi se božanskom dispozicijom*'. Očisti sebe, poniranjem u božanske atribute.

Poglavlje XVI

O Milostinji

Postoje dvije vrste milostinje (sadaakah): milostinja propisana vjerom, i duhovna milostinja, koja je drukčije prirode. Donacije propisane vjerom su od zakonito (halal) stečenih dobara ovoga svijeta. Nakon odvajanja određenog iznosa za izdržavanje vlastite porodice, određeni procenat viška se daruje onima koji su u potrebi (mesakin). Duhovna milostinja, pak, se uzima od onoga što se steklo od dobara drugoga svijeta (ahiret). Ona se takođe daruje onima koji su u potrebi, tj. duhovnim siromasima.

Milostinja podrazumjeva darivanje siromaha. Allah to naređuje, riječima, *'Milostinja (obligatna sadaka) je za beskućnike (fukara) i siromahe (mesakin).'* (Sura Tevba, 60) Šta god se daruje za ovu svrhu prolazi kroz ruke Allaha Uzvišenog prije nego dospije do ruku onih koji oskudijevaju. Stoga svrha milostinje nije toliko potreba da se pomogne siromasima, jer Allah svemu daje nafaku, nego da bi darovatelj kod Allaha imao prihvaćene dobre namjere.

Oni koji su bliski Allahu (el-mukarrebun) daruju nagrade (sevabe) svojih dobrih djela grješnicima. Allah Uzvišeni manifestira Njegovu milost, opraštajući grješnicima, proporcionalno dobrim djelima onih Njegovih robova koji imaju namjeru da svoje nagrade daruju grješnicima i slabićima. Allah u Svojoj milosti pokriva grijeh grešnika kao nagradu za dobra djela Njegovih dobrih robova.

Darežljivost ovih predanih robova je takva da oni ne ostavljaju ništa za sebe, niti reputaciju da su od dobrih niti nadu u nagradu na drugom svijetu. Jer onaj ko krene ovim putem gubi čak i svoju egzistenciju. On je u stanju totalnog stečaja, jer je istinski darežljiv. Allah osobito voli darežljive čija darežljivost ih dovede

do stečaja u ovom svijetu. Naš vođa Poslanik kaže, 'Onog ko je darovao sve i ne nada se ničemu Allah je uzeo pod svoju zaštitu i na ovom i na drugom svijetu.'

Velika dama Islama, hadreti Rabija el-Adevija, običavala je moliti Allaha, '*O Gospodaru, podari moj udio ovoga svijeta nevjernicima, a ako imam nekog udjela u drugom svijetu, onda ga podari Tvojim odanim robovima. Jedino što želim od ovoga svijeta je čežnja za Tobom, i jedino što želim od drugog svijeta je da budem s Tobom; jer i čovjek i ono što privremeno dospije do njegovih ruku pripadaju Vlasniku svega.*'

Allah nagradi milostinju najmanje deseterostruko. '*Onaj ko uradi dobro deseterostruko će mu se uzvratiti.*' (Sura el-En'am, 160)

Druga korist milostinje je efekt čišćenja. Ona čisti imetak i biće osobe. Ako je nečije biće očišćeno od egoističnih atributa, duhovna svrha milostinje je upotpunjena.

Odvojiti se od malog dijela onoga što čovjek smatra svojim donosi mnogostruku nagradu na drugom svijetu. Allah obećava:

'Ko je onaj ko će Allahu uzajmiti divan zajam? Pa Allah će mu to mnogostruko uzvratiti, i povrh toga plemenito nagraditi.' (Sura el-Hadid, 11)

i '*doista se spasio onaj ko svoju dušu (nefs) očisti.*' (Sura eš-Šems, 9)

Milostinja, '*divan zajam*', jeste dobro djelo, dio onoga što ste primili, i materijalno i duhovno. Darujte to, za Allahovo zadovoljstvo, Allahovim robovima. Iako su mnogostruke nagrade obećane, ne radite to da bi ste dobili zauzvrat.

Darujte sve darove i milostinju sa pažnjom, ljubavlju, i samilošću a ne kao uslugu, očekujući zahvalu, stvarajući pritisak zaduženosti zahvalnošću onome kome se dariva. Jer Allah kaže:

'O vjernici, ne uništavajte svoju milostinju hvalisanjem, i prigovaranjem.' (Sura el-Bekara, 264)

Ne tražite niti očekujte ikakve ovosvjetske koristi za svoja dobra djela. Obavljajte ih radi Allahova zadovoljstva. Allah kaže:

'Nećete postići pobožnost (el-birr) dok ne darujete ono što volite; a šta god darujete, uistinu Allah zna o tome.' (Sura Ali Imran, 92)

Poglavlje XVII

O Propisanome Postu i Duhovnom Postu

Post propisan vjerom jeste ustezanje od hrane, pića te spolnog odnosa od zore do sumraka, dok je duhovni post, ustezanje od čuvanje svih osjetila i misli od svega što je zabranjeno. To je ostavljanje svega što je neskladno, kako duhovno tako i tjelesno. Najmanji prekršaj te namjere prekida post. Vjerom propisan post je ograničen vremenom, dok je duhovni post zauvijek i trajan je i u privremenom i vječnom životu. Ovo je istinski post.

Naš vođa Poslanik kaže, *'Ima mnogo onih koji poste a od svog posta imaju samo glad i žeđ.'* Takođe ima onih koji prekinu svoj post jelom, iako njihov post traje i nakon što su se najeli. To su oni koji čuvaju svoja osjetila i misli od zla i svoje ruke i jezike od nanošenja štete drugima. Upravo za ove je Allah obećao, *'Post je za Mene, i Ja ga nagrađujem.'* O ove dvije vrste posta, naš vođa Poslanik, kaže, *'Onaj ko posti ima dva užitka. Jedan je kada prekine post na kraju dana. Drugi je kada on vidi.'*

Oni koji poznaju spoljašnost vjere kažu da se prvi užitak posta odnosi na užitak jela nakon dana posta, a da se značenje užitka 'kada on vidi' odnosi na kraj mjeseca Ramadana kada ugleda novi mjesec (hilal) i najavu bajramskom veselju. Oni koji poznaju duhovno znaju da se prvi užitak posta odnosi na dan ulaska vjernika u Raj i uživanja rajske hrane, dok se drugi užitak odnosi na viđenje istine Allaha tajnim vidom srca.

Vrijednije od ove dvije vrste posta jeste post istine, koji se sastoji od čuvanja srca od obožavanja bilo čega mimo Allahove Esencije (Zatillah). Taj post se sprovodi sljepoćom za sve što postoji, čak i u tajnim svjetovima, izvan ovoga

svijeta, sljepoćom za sve osim za Allahovu ljubav. Jer iako je Allah stvorio sve za čovjeka, On je stvorio čovjeka samo za Sebe, i On kaže, *'Čovjek je Moja tajna a Ja sam njegova tajna'*. Ta tajna je svjetlo od Allahova božanskog svjetla. To je centar srca, sačinjen od najfinije materije. To je duša koja poznaje sve tajne istine; to je tajna veza između stvorenog i Stvoritelja. Ta tajna niti voli niti naginje ikome osim Allahu.

Nema ničega vrijednog želje, nema drugog cilja, nema drugog voljenog niti u ovom niti u drugom svijetu, osim **ALLAHA**. Ako samo jedan atom ljubavi prema nečemu mimo Allaha uđe u srce, post istine, istinski post je prekinut. Onda se taj post mora napostiti, da se oživi ta želja i namjera, da se vrati Njegovoj ljubavi, ovdje i na drugom svijetu. Jer Allah kaže: *'Post je za Mene, i samo Ja nagrađujem za njega.'*

Poglavlje XVIII

O Hodočašću Mekki

I Nutarnjem Hodočašću Esenciji Srca

Hodočašće (Hadždž) prema propisima vjere jeste posjeta Kabi u Mekki. Postoje određeni zahtjevi vezani za Hodočašće: oblačenje hodočasničke odjeće (ihram)—dva bijela neprošivena komada platna koje predstavljaju napuštanje svih veza sa ovosvjetskim; ulazak u Mekku sa ritualnom čistoćom; sedam kruženja oko Kabe (tavaf)—simbol potpunog predavanja; trčanje sedam puta između dva brdašca po imenu Saffa i Merva; odlazak na visoravan po imenu Arefat i stajanje do zalaska Sunca; čekanje cijele noći na mjestu po imenu Muzdelifa; prinošenje žrtve odnosno klanje Kurbanda na mjestu po imenu Mina; ponovo sedam kruženja oko Kabe; pijenje vode sa vrela Zemzem; obavljanje molitve od dva rekata na mjestu hadreti poslanika Ibrahima pokraj Kabe. Kada se sve to obavi, Hodočašće je završeno i nagrada za njega darovana, ako išta od toga nedostaje nagrada je otkazana. Allah Uzvišeni kaže: *'I upotpunite hodočašće (hadždž) i posjetu (umrah) Allahu.'* (Sura el-Bekare, 196) Kada se sve ovo obavi, mnoge veze sa svijetom koje tokom obreda hadždža nisu bile dozvoljene tada postanu opet dopuštene. Osoba nakon skidanja obredne odjeće (ihram) će obaviti još sedam kruženja oko Kabe (oprosni tavaf) i onda se vratiti svakodnevnom životu.

Nagrada za hodočašće je u Allahovoj izjavi:

'I kod god uđe u nju bezbjedan je, a hodočašće Kući (Kabi) je Allahovo pravo na ljude, ko god smogne sredstva za putovanje.' (Sura Ali Imran, 97)

Ko god mogne obaviti Hodočašće (Hadždž) ušao je u bezbjednost od Paklene vatre.

Unutarnje hodočašće zahtijeva ogromnu pripremu i prikupljanje sredstava prije polaska na putovanje (suluk). Prvi uslov je da osoba nađe vodiča (muršid), učitelja (ustaz), kojeg voli i poštuje, onoga na kojeg se oslanja i koga sluša. On je taj koji će hodočasnika opremiti za put.

Ona osoba mora pripremiti svoje srce. Da ga probudi osoba će ponavljati frazu **LA ILAHE ILLALLAH** - 'nema boga osim Allaha' - i sjećati se Allaha u meditaciji o značenju te fraze. Sa time njeno srce će se probuditi, oživjeti. Takođe se sjeti Allaha, i nastavlja se sjećati dok god se njeno unutarnje biće potpuno ne očisti i ne iščisti od svega mimo Njega.

Nakon unutarnjeg čišćenja, osoba mora recitirati Imena Allahovih atributa, koja će upaliti svjetlo Allahovo ljepote i blagodati. U tom svjetlu osoba se nada viđenju Kabe tajne esencije. Allah je naredio Njegovim poslanicima Ibrahimu i Ismailu ovo čišćenje riječima:

'Ništa Mi ne pridružite, i očistite Moju Kuću za one koji oko nje kruže (tavafe).'
(Sura Hadždž, 26)

Uistinu materijalna Kaba u Mekki se drži čistom za hodočasnike. Koliko čistom se onda treba držati unutarnja Kaba koju će Istina gledati!

Nakon ovih priprema hodočasnik se zaodjene u svjetlost svetog duha, transformirajući svoj spoljašnji oblik u unutarnju esenciju, i kruži oko Kabe srca, u sebi ponavljajući drugo Ime - **ALLAH**, lično Božije ime. On se kreće u krug pošto put esencije ide u kružnicu, ne ide pravo. Njen kraj je njen početak.

Onda odlazi na Arefat srca, unutarnje mjesto molitve, to mjesto gdje se osoba nada spoznaji tajne od *'nema boga osim Njega' Koji je Jedan i Koji nema partnera*'. Tu osoba stoji ponavljajući treće Ime - **HU** - ne sam, nego s Njim, jer Allah kaže: *'I On je s vama gdje god vi bili.'* (Sura Hadid, 4) Onda ponavlja četvrto Ime - **HAKK** - Istina, ime svjetlosti Allahove Esencije - i onda peto Ime - **HAJJ** - božanski život, vječan, iz koje proističe svaki privremeni život. Onda tome pridruži šesto Ime - **KAJJUM** - Samopostojeći, Onaj na koga se cijela egzistencija oslanja. To dovodi osobu do Muzdelife centra srca.

Onda je doveden do Mine svete tajne, esencije, gdje ponavlja sedmo Ime - **KAHHAR** - Onaj koji sve savladava. Snagom tog Imena ego (nefs) i sebičnost se žrtvuju. Velovi nevjerovanja bivaju raspršeni i kapije ništavila se otvore.

Povodom velova između stvorenja i Stvoritelja, hadreti Poslanik kaže, *'Vjerovanje i nevjerovanje postoje na mjestu iza Allahova Prijestolja (Arš). Imaju velovi koji odvajaju Gospodara od pogleda Njegovih robova. Jedan je crn a drugi bijel.'*

Onda se glava svetoga duha obrije od svih materijalnih svojstava.

Ponavljajući osmo božansko Ime - **VEHHAB** - Darovatelj Svega, bez granica, bez uslova - osoba uđe u svetu oblast Esencije (Zatillah). Tu će ponavljati deveto Ime - **FETTAH** - Onaj koji Otvara sve što je zatvoreno.

Ulaskom u domen marljivosti gdje ostane u povučenosti (halvet) sa Allahom, u intimi sa Njim odvojen od svega drugog, tu ponavlja deseto Ime - **VAHID** - Jedan koji nema ravnog, ništa kao On. Tu osoba počinje da vidi manifestaciju Allahova atributa **SAMED**, Izvor. Ona vidi početak neiscrpne riznice. To je prizor bez forme i oblika, kojemu ništa nije slično.

Onda zadnje kruženje (tavaf) otpočinja: sedam krugova tokom kojih osoba ponavlja zadnjih šest Imena i doda jedanaesto Ime - **EHAD** - Unikatni, Jedini. Tada se on napaja iz Allahove ruke intimnosti. *'I njihov Gospodar ih napaja čistim pićem.'* (Sura el-Insan, 21) Pehar iz kojeg se uzima ovo čisto piće jeste dvanaesto Ime - **SAMED** - Izvor, Ispunitelj svih potreba, Jedina Utoka.

Pijenjem iz ovoga Izvora osoba vidi podizanje svih velova sa vječnog lica. Osoba gleda na Njega sa svjetlošću koja dolazi od Njega. Svijet nema sličnosti, primjera, oblika niti forme. Neopisiv, neprijemljiv, taj svijet *'kojeg oči nisu vidjele, niti uši čule njegov opis, niti ljudsko srce zapamtilo'*. Allahove riječi se tu ne čuju zvukom niti se vide ispisane slovima. Užitek koji srce nijednog čovjeka ne može okusiti jeste užitek gledanja istine Uzvišenog Allaha, i slušanja takvog Njegovo govora.

Nakon Hodočašća sve loše je pretvoreno u dobro. Tokom Hodočašća sve što je bilo zabranjeno sada postaje opet dozvoljeno, i sve je to sada unutar stečenog jedinstva, koje je trajno odnosno neće prestati. Allah kaže:

'Onaj ko se pokaje i vjeruje te radi dobro, njemu će Allah pretvoriti loša djela u dobra djela.' (Sura el-Furkan, 70)

Nakon toga hodočasnik će biti oslobođen svih akcija od svoje ličnosti i lišen svakog straha i žalosti. Allah kaže: *'Uistinu Allahovi prijatelji, nemaju straha niti se žaloste.'* (Sura Junus, 62) Na kraju svega zadnje kruženje (tavaf el-veda) se obavlja ponavljanjem svih božanskih Imena.

Onda se hodočasnik (hadždžija) vrati kući, kući izvora, svetoj zemlji u kojoj je Allah stvorio čovjeka (insana) u najljepšoj formi (fii ahseni takviim). Na povratku osoba ponavlja dvanaesto Ime - **SAMED** - Izvor, riznica iz koje se potrebe

cjelokupnog stvaranja zadovoljavaju. To je svijet Allahove neposredne blizine, tu je zavičaj duhovnog hodočasnika, i tu se on vrati svom zavičaju.

To je sve što se može objasniti, koliko jezik može izgovoriti i um shvatiti. Iza ovoga nemoguće je išta objasniti ili bilo kakav haber prenijeti, jer iza ovoga je nevidljivo, nepojmljivo, neopisivo. Kao što hadreti Poslanik kaže, *'Postoji znanje koje ostaje zatrpana riznica. Niko je ne može znati niti pronaći osim onih kojima je dato božansko znanje.'* Ipak kada iskreni čuju, za postojanje takvog znanja, oni ga ne pobijaju.

Službeni učenjak skuplja sa površine ono što skuplja. Onaj ko posjeduje božansku mudrost izvlači iz dubina. Mudrost mudraca jeste upravo sama tajna Uzvišenog Allaha. Niko ne zna ono što On zna osim Njega samog. Allah kaže:

'I oni ne obuhvataju ništa od Njegova znanja osim ono što On hoće. Njegovo znanje obuhvata nebesa i zemlju i njihovo održavanje Njega ne zamara.' (Sura el-Bekare, 255)

Oni blagoslovljeni sa kojima On podjeli Njegovo znanje su Njegovi poslanici i Njegovi prijatelji miljenici koji izgaraju da se Njemu približe.

'On zna tajnu (sirr) i najskrivenije (ahfa).' (Sura Ta-Ha, 7)

'Allah, nema boga osim Njega, Njegova su Najljepša Imena.' (Sura Ta-Ha, 8)

Opet Allah najbolje zna.

Poglavlje XIX

Svjedočenje Božanske Istine

Putem Smiraja od Napuštanja Materijalnog

I Putem Ekstaze

Mnogi ajeti Kur'ana i hadisi hadreti Poslanika i Allahovi miljenici opisuju ova stanja. Allah kaže u Kur'anu:

'Zar onaj čija prsa su proširena za Islam, tako da slijedi svjetlo (nuur) od njegova Gospodara (nije bolji od onoga čije srce je tvrdo)? Teško se onima čije srca su odbojna (tvrda) prema sjećanju na Allaha (zikrillah)!' (Sura ez-Zumer, 22)

i

'Zadrhti koža onih koji (vole i) iz strahopoštovanja od njihova Gospodara, onda se njihove kože opuste i njihova srca smekšaju prema sjećanju na Allaha. To je Allahova uputa (huda), On upućuje njome koga On hoće.' (Sura ez-Zumer, 23)

Hadreti Poslanik kaže: *'Jedan momenat božanske ekstaze (džezba) koja otkine osobu od svijeta i osvjetli je sa božanskim atributima, pokazujući osobi znamenja božanskog Jedinstva, je vrijednije od robovanja obadva svijeta.'* i, *'Osoba koja ne iskusi božansku ekstazu (džezba) i primi manifestaciju (tedžellijah) božanske mudrosti i istine nije ni živjela.'*

Hadreti Džunejd je rekao: *'Kada se ekstaza susretne sa manifestacijom u srcu osobe, osoba je tada ili u stanju najveće radosti (bast) ili najveće žalosti (kabd).'*

Postoje dvije vrste ekstaze: fizička ekstaza i duhovna ekstaza. Fizička ekstaza je proizvod ega (nafs). Ne nudi osobi nikakvo duhovno zadovoljstvo. Ona je pod uticajem osjetila. Često je dvolična, pojavljuje se da bi drugi vidjeli ili čuli o njoj. Ova vrsta ekstaze je potpuno lišena vrijednosti jer je smišljena, hotimična: ona osoba koja je doživljava još uvijek smatra da može nešto učiniti, da može izabrati. Nije dobro poklanjati ikakvu pažnju takvim doživljajima.

Duhovna ekstaza, pak, je potpuno drukčije stanje, stanje usljed potopa duhovne energije (fejz). Uobičajeno, spoljašnji uticaji—kao naprimjer lijepo proučena poema (ilahija, kasida), ili Kur'an učen lijepim melodičnim tonom (tertila), ili uzbuđenje izazvano Sufijskom ceremonijom sjećanja (zikrullah)—može izazvati duhovno ushićenje. To se desi zato što se u tom trenu fizički otpor bića poništi. Volja, sposobnost uma da bira i odlučuje, biva savladanom. Kada se moći tijela i uma oduzmu, ekstatično stanje je čisto duhovno. Takvo stanje je za osobu korisno.

Uzvišeni Allah kaže:

'Podaj radosne vijesti Mojim robovima koji slušaju riječ (od Allaha), i slijede ono najljepše u njoj. Takvi su oni koje je Allah uputio. Takvi su ljudi koji posjeduju shvatanje. (Sura ez-Zumer, 17-18)

Slatki cvrkut ptica, uzdah zaljubljenih, su takvi spoljašnji uticaji koji pokrenu duhovnu energiju (fejz). U ovom pokretanju duhovne energije zlo i ego nemaju udjela; Sotona djeluje u mračnim regionima egoističnih makinacija i nema pristupa svjetlosnom domenu milosti. U domenu Allahove milosti i samilosti zlo se topi kao sol u vodi, isto kao što se topi pri izgovaranju sa vjerovanjem svete fraze **LA HAUVLE VE LA KUVVETE ILLA BILLAHIL 'ALIJJIL 'AZIIM—** 'nema promjene niti moći osim u Allaha Uzvišenog Veličanstvenog'. Uticaji koji potaknu duhovnu ekstazu su opisani u riječima hadreti Poslanika, *'Rečenice Kur'ana, mudre i čudesne poeme i tonovi i glasovi čežnje osvjetljavaju lice duše.'*

Istinska ekstaza je spoj svjetla sa svjetlom, kada se duša čovjeka spoji sa božanskim svjetlom. Allah kaže: *'Čisti su za čiste.'* (Sura en-Nuur, 26) Ako ekstaza dođe putem uticaja ega ili Sotone onda tu nema svjetla. Tu ima samo nevjerovanje, sumnja, poricanje i konfuzija. Mračnjaštvo privlači mrak. To je udio od ega. U tome duša i duh nemaju udjela. Allah kaže: *'Nečisti su za nečiste.'* (Sura en-Nuur, 26)

Manifestacija stanja ekstaze je takođe dvojako—manifestacija fizičke ekstaze je podvrgnuta vlastitoj volji dok je manifestacija duhovne ekstaze izvan vlastite volje i izbora; u prvom slučaju znakovi su samovoljni. Ako se osoba trese, drhti i ječi bez ikakvog unutarnjeg bola i uznemirenja u tijelu, onda to nije istinska ekstaza. Ono što je istinito se jasno vidi na fizičkom tijelu kao nekontrolirano ponašanje usljed unutarnjeg stanja.

Nekontrolisane manifestacije su rezultat duhovne sile nad kojom osoba nema kontrole. Duša u ekstazi savlada osjetila. To je kao stanje u delirijumu pri visokoj temperaturi: skoro je nemoguće sputati podrhtavanje, trzanje i ukočenost u delirijumu jer osoba nema kontrole nad tim spoljašnjim manifestacijama unutarnjeg stanja groznice. Slično tome kada povećana duhovna energija savlada um i tijelo, tada je ekstaza istinita, iskrena i duhovna.

Takva duhovna ekstatična stanja, u koja Allahovi bliski robovi uđu prvi njihovim pokretima ili obrtanjem, su sredstva preko kojih se uzbude i potaknu njihova srca. Ovo je hrana onih koji vole Allaha: nudi im energiju za tegobno putovanje u potrazi za istinom. Naš vođa Poslanik kaže, *'Ekstatični rituali Allahovih zaljubljenika, njihovo obrtanje i uzvici, su nekome obligatno obožavanje, nekome su dobrovoljno obožavanje—dok su nekome krivovjerstva. To je obligatno savršenom čovjeku, dobrovoljno su zaljubljenima u Allaha, a nesvjesnim odnosno nemarnim je to krivovjerje.'* I *'Pokvarenjak je onaj ko nema užitka u društvu zaljubljenih u Allaha: u poeziji mudrih dok je pjevaju, u sezoni proljeća, bojama i mirisima cvijeća te lutu (arapskoj vrsti tambure) i njenoj melodiji.'*

U nemarnim kojim je traženje duhovne ekstaze krivovjerje, i pokvarenim koji nemaju užitka u ljepoti, postoji bolest kojoj nema lijeka. Oni su niži od ptica i zvijeri, niži čak i od magaraca, jer čak i životinje uživaju melodičnost. Kada je hadreti poslanik Davud pjevao, sve su ptice se okupile oko njega da uživaju njegov predivan glas. Hadreti Poslanik kaže, *'Onaj ko nije doživio ekstazu nije ni okusio svoju vjeru.'*

Postoji deset stanja ekstaze. Neka od njih su očigledna i njihovi znakovi vidljivi, a neka su skrivena i drugima nevidljiva, kao što je unutarnja svjesnost i spominjanje Allaha, ili učenje Časnog Kur'ana u sebi. Plakanje, duboki osjećaj kajanja, strah od Allahove kazne, žudnja i tuga, stid od gubljenja svijesti o Allahu, neuobičajeno blijedilo lica, rumenilo koje se pojavi usljed unutarnjeg ili spoljašnjeg uticaja, izgaranje u čežnji za Allahom—ove i sve fizičke i duhovne anomalije prouzrokovane takvim stvarima su znakovi ekstaze.

Poglavlje XX

O Povlačenju u Samoću

Povlačenje (halvet) i osamljenost se treba gledati i kao spoljašnje i kao unutrašnje stanje osamljenosti.

Spoljašnje osamljivanje je kada se osoba povuče od drugih ljudi, tako da time ljudi bivaju spašeni od njene štetnosti. Osoba se takođe nada i priželjkuje da izvor njene štetnosti, ego i niske životinjske strasti, budu uskraćeni svakodnevnog uživanja stvari na koje su naučili. Nadalje, ona se nada da će ta izolacija obrazovati ego i njegove apetite, dozvoljavajući jačanje i razvoj duhovnog unutarnjeg bića.

Kada se osoba odluči za ovo, namjera mora biti iskrena. Na određeni način to je kao da osoba samu sebe dobrovoljno postavlja u mezar (grob), u stanje smrti, nadajući se iznad svega Allahovom zadovoljstvu, i želeći u srcu da se otarasi ružnog prisustva. Hadreti Poslanik kaže, *'Vjernik je onaj od čije ruke i jezika su drugi vjernici bezbjedni'*.

Uistinu, on zaključa svoj jezik od besposlena govora, jer kako hadreti Poslanik kaže, *'Spasenje osobi dolazi od njena jezika. Njena nasilje i poniženje takođe dolazi od jezika'*. Ona zatvori svoje oči prema zabranjenom, tako da njihov varljivi pogled ne padne na ono što pripada drugome. On začepi svoje uši tako da ne slušaju laži i zlo, i veže svoja stopala, sprečavajući ih da ga nose prema grijehu.

Naš vođa Poslanik ukazuje na to da dijelovi tijela mogu grijешiti ponaosob: *'Oči mogu činiti preljubu.'* Kada neka od vaših osjetila ili dijelova tijela grijеše,

odvratno mračno stvorenje od toga grijeha stvori se na Sudnjem Danu te svjedoči protiv tebe o grijehu koji ste počinili. Onda se strovali u paklenu vatru.

Allah hvali one koji se sprečavaju u grijehu, jer je to istinsko ispaštanje, aktivno kajanje. On kaže:

'A onaj ko strahuje od stajanja pred svojim Gospodarem i sprečava sebe u niskim strastima, doista je Raj njegov prebivalište. (Sura en-Nazi'at, 40-41)

Onaj ko strahuje od Gospodara i pokaje se, povlačeći svoje ružno prisustvo između vjernika te povuče ružno prisustvo iz vlastite vjere, on u toj povučeniosti doživljava preobrazbu u lijepog mladića. On postane rob među stanovnicima Raja.

Osama (halvet) je tvrđava protiv vlastitih grijeha i mahana. Unutra toga, u samoći, osoba se drži čistom. Allah kaže:

'Ko god se nada susretu sa Gospodarom, neka radi dobro i nikoga neka ne pridružuje svom Gospodaru.' (Sura el-Kehf, 110)

Sve do sada spomenuto je u sklopu spoljašnje osame odnosno povlačenja od svijeta. Dočim unutarne povlačenje podrazumjeva odvajanje i od pomisli na nešto od materijalnog svijeta, zla i ega, hrane, pića i imetka, porodice, žene, djece i brige i ljubavi za svima njima.

Misao o viđenju i slušanju drugih ne smije ući u osamu. Hadreti Poslanik kaže, 'Čuvenost i ono što to ona donosi jeste nevolja, a bježanje od čuvenosti i odobravanja drugih je ono što donosi komfor.' Onaj ko namjerava da uđe u osamu mora da se izolira od gordosti, arogancije, osvetoljubivosti, tiranije, bijesa,

zavisti, netolerancije, oblagivanja i sličnog. Ako bilo koja od takvih osjećanja uđu u osamljenu osobu, njeno srce postane ukaljano. Tada prestaje biti povučeno od svijeta, i takva povučенost je bezvrijedna. Jednom kada prljavština uđe u srce ono izgubi čistotu i sve je demolirano. Allah kaže:

'Ono što ste donijeli je samo varka. Uistinu će Allah poništiti vaša djela.' (Sura Junus, 81)

Zlo tvoje drugima izgleda kao dobro, kada negativne karakteristike uđu u njih onda se ti smatraš smutljivcem koji zavodi sebe i druge. Hadreti Poslanik kaže, *'Ponos i arogancija kvare vjeru. Oblagivanje i ogovaranje veći grijesi od preljube'*; *'Kao što vatra sagorijeva drvo, tako osvetoljubivost sagorijeva sva dobra djela'*. *'Intriga spava, proklet neka je onaj ko je probudi'*. *'Škrtica neće nikada ući u Raj, čak i ako potroši cijeli život u molitvi'*. *'Dvoličnjaštvo je skriveni vid pridruživanja sebe i sudruga Allahu'*. *'Raj će odbiti one koji odbijaju druge'*.

Postoje mnogi drugi znakovi loših osobina koje je osudio Allahov Poslanik. Ove spomenute loše osobine su dovoljne da ukažu na činjenicu da je ovaj svijet mjesto koje zahtijeva konstantnu odlučnost i opreznost, te da se njime mora koračati sa velikom brižnosti i pažnjom. Prvi cilj duhovnog puta jeste čišćenje srca, i prva aktivnost je nijekanje ego i niskim strastima njihove besmislene prohtjeve. U osami, u tišini, meditaciji i trajnim spominjanjem (zikr), ego se preobražava. Onda Uzvišeni Allah prosvijetli srce osobe.

Ništa se u osami ne treba raditi svojevóljno i namjerno. Ono što je nužno to je ljubav, iskrenost i istinsko vjerovanje. Put nije vlastiti put. Osoba slijedi put blagoslovljenih Poslanikovih Drugova, put onih koji su ih slijedili, i put onih koji poznaju put i slijede ga.

Kada vjernik na ovakav način slijedi put pokajanja i nadahnuća te očisti svoje srce, Uzvišeni Allah od njega ukloni sve što je štetno i loše i osigura ga od njihova povratka. Njegov izgled postane lijep; njegova osjećanja, bilo da su skrivena ili javna, postanu čista. Sve što radi čini to u strahopoštovanju, jer on je u božanskom prisustvu. *'Allah čuje onoga ko se zahvaljuje.'* Tako Allah pazi na njega. Allah prihvata njegove molitve i žudnje i njegove zahvale te mu daruje šta god hoće. Allah kaže:

'Ako neko traži slavu i moć—Allahu pripada sva slava i moć. Njemu se uzdižu sve čiste riječi. On uzdiže svako pobožno djelo....' (Sura Fatir, 10)

Čiste riječi čuvaju jezik od ružnih i besposlenih riječi. Jezik je divan instrument slavljenja Allaha, ponavljanjem Njegovih Lijepih Imena, potvrđivanjem Njegova Jedinstva. Allah upozorava na besposlen govor.

'Sigurni su vjernici koji su skrušeni u molitvi i koji se ne upuštaju u besposlen govor.' (Sura Mu'minun, 103)

Allah Uzvišeni daruje Svoju milost, samilost, i blagodati onome ko stiče znanje i po njemu se vlada sa ispravnom namjerom. On ga približava podižući mu njegov stupanj. On je zadovoljan njime; On oprašta njegove pogreške.

Kada se osoba podigne do tog stupnja, njeno srce postane kao okean. Oblik i boja tog okeana se ne mijenjaju sa malo zla koje drugi u njega ubace. Hadreti Poslanik kaže, *'Budi kao okean čija površina se ne mijenja, ali u kojem se podavi mračna vojska tvoga ega.'*—kao što se podavio Faraon sa svojom vojskom u Crvenom moru. Na tom okeanu, lađa vjere bezbjedno i sigurno plovi; plovi tim ogromnim okeanom. Duh osobe u osamljenosti roni u dubine da izvadi bisere istine, iznese na površinu bisere mudrosti i korale blagodati, te ih raspe uokolo. Allah kaže: *'Iz njih izlaze biseri i koralni.'* (Sura er-Rahman, 22)

Da bi sadržao takav okean, tvoje pojava mora biti ista kao i tvoje biće; ono što jesi mora biti isto kao i ono kako izgledaš da jesi. Tvoja spoljašnja i unutarnja stanja moraju biti jedno. Kada se to desi, nema dvoličnosti, smutnje niti nereda u okeanu tvoga srca. Nikakva oluja smutnje ne može uskomešati takav tihi okean. Onaj ko dostigne takvo stanje jeste u stanju apsolutnoga pokajanja; njegovo znanje je ogromno i korisno, njegova djela su sva u korist drugih, njegovo srce ne teče ka zlu. Ako pogriješi ili zaboravi, oprosteno mu je, jer se sjeti kada zaboravi i pokaje kada pogriješi. On je intimno u blizini sa Gospodarem i sa sobom.

Molitve i Učenja na Putu Osamljivanja

Ko god se odlučio povući od svijeta da bi se približio Allahu mora znati prikladne molitve i recitacije. Obavljanje ovih molitvi zahtijeva da se bude u stanju čistoće i koliko god je moguće u stanju posta. Prostor u koji se osoba osami je obično blizu ili unutra neke džamije, jer je uslov ovog osamljivanja (halvet) pet puta dnevno obaviti namaz sa džematom (grupom), bez prekidanja osamljenosti odnosno ustezanja od govora i bespotrebnog miješanja sa drugima. Ko god je u procesu osamljivanja mora biti više svjestan i revnistan u slijedećem principa, osnova i uslova zajedničkog namaza odnosno molitve.

Svake noći osoba se mora probuditi sredinom noći i obaviti noćnu dobrovoljnu molitvu (tehedždžud), što znači bivanje budnim u vrijeme kada se obično spava. Ova noćna molitva odnosno namaz je simbol proživljavanja nakon smrti. Kada se osoba probudi za ovaj namaz ona postane vladar svoga srca i njene misli su čiste. Da bi osoba sačuvala ovo čisto stanje svijesti ne treba da se upusti u uobičajene aktivnosti kao što su jedenje ili pijenje.

Odmah po buđenju, sa realizacijom oživljene svijesti nakon smrti, reci:

Elhamdulillahil~lezi ahjani ba'de ma emateni ve ilejhin~nušuur— 'Hvaljen neka je Allah koji me je proživio nakon smrti. Nakon smrti sve će proživljeno vratiti se Njemu'. Onda nakon toga prouči zadnjih deset ajeta Sure Ali Imran:

190. U stvaranju nebesa i Zemlje i u izmjeni noći i dana su, zaista, znamenja za razumom obdarene,

191. za one koji i stojeći i sjedeći i ležeći Allaha spominju i o stvaranju Nebesa i Zemlje razmišljaju. "Gospodaru naš, Ti nisi ovo uzalud stvorio; Slava Tebi i sačuvaj nas patnje u Vatri!"

192. *Gospodaru naš, onoga koga Ti budeš u vatru ubacio Ti si već osramotio, a nevjernicima neće niko u pomoć priteći.*

193. *Gospodaru naš, mi smo čuli glasnika koji poziva u vjeru; 'Vjerujte u Gospodara vašeg!' - i mi smo mu se odazvali. Gospodaru naš, oprosti nam grijehе naše i pokrij naše rđave postupke, i daj da poslije smrti budemo s odabranima.*

194. *Gospodaru naš, podaj nam ono što si nam obećao po poslanicima Svojim i na Sudnjem Danu nas ne osramoti! Uistinu Ti Svoja obećanja ispunjavaš!"*

195. *I Gospodar njihov im se odaziva: "Nijednom trudbeniku između vas trud njegov neće poništiti, ni muškarcu ni ženi - vi ste jedni od drugih. Onima koji se isele i koji budu iz zavičaja svoga prognani i koji budu na putu Mome mučeni i koji se budu borili i poginuli, sigurno ću preko rđavih djela njihovih preći i sigurno ću ih u džennetske bašče, kroz koje će rijeke teći, uvesti; nagrada će to od Allaha biti. - A u Allaha je nagrada najljepša".*

196. *Neka te nikako ne obmanjuje to što oni koji ne vjeruju po raznim zemljama putuju:*

197. *kratko uživanje, a poslije - džehennem će biti mjesto gdje će boraviti, a užasno je to prebivalište!*

198. *a one koji se Gospodara svoga boje čekaju džennetske bašče kroz koje će rijeke teći, u kojima će vječno ostati, - takav će biti Allahov doček. A ono što ima u Allaha bolje je za one koji budu dobri.*

199. *Ima i sljedbenika Knjige koji vjeruju u Allaha i u ono što se objavljuje vama i u ono što je objavljeno njima, ponizni su prema Allahu, ne zamjenjuju Allahove riječi za nešto što malo vrijedi; oni će nagradu od Gospodara njihova dobiti. - Allah će zaista brzo računе svidjeti.*

200. *O vjernici, budite strpljivi i izdržljivi, na granicama bdijte (ve rabitu) i Allaha se bojte, da biste postigli ono što želite. (Sura Ali Imran, 190-200)*

Nakon ovoga osoba treba obaviti ritualno čišćenje (abdest) i proučiti: 'Slava Allahu—sва hvalа pripada Tebi. Niko nije vrijedan molbe osim Tebe. Kajem se za svoje grijehе. Oprosti mi grijehе, oprosti mi moje vlastito postojanje. Primi moje pokajanje. Ti si Milostivi, Ti voliš da praštaš. Gospodaru, učini me od onih koji uviđaju svoje prijestupe i uvrsti me među one Tvoje čiste robove koji imaju strpljenja, koji su zahvalni, koji se Tebe sjećaju i slave Te i danju i noću.'

Onda s pogledom upućenim prema nebu trebaš potvrditi: *'Svjedočim da nema boga osim Allaha, Jednog, bez sudruga, i ja svjedočim da je Muhammed Allahov rob i poslanik.'* (Ešhedu en la ilahe illallahu vahdehu la šerike lehu ve ešhedu enne Muhammeden 'abduhu ve resuluhu.)

'Ja tražim utočište u Tvojim milosti od Tvoje kazne. Ja tražim utočište u Tvom zadovoljstvu od Tvoje srdžbe. Ja tražim utočište u Tebi od Tebe. Ja Tebe ne mogu znati kao što Ti znaš Sebe. Ja sam nemoćan Tebe pohvaliti kako Tebi dolikuje. Ja sam Tvoj rob, ja sam sin Tvoga roba. Moje čelo, na kojem si Ti ispisao moju sudbinu, je u Tvojim ruci. Tvoje određenje protiče kroz mene. Ono što si Ti za mene odredio je najbolje za mene. Ja pružam svoje ruke ispred Tebe sa blagodatima koje si mi Ti darovao. Ja otvaram sebe ispred Tebe, otkrivam Tebi sve svoje grijeh. Nema boga osim Tebe, a Ti si milostivi a ja sam tiranin. Ja sam počinitelj zla. Ja sam sebi nasilje počinio. Radi mene, jer sam ja Tvoj rob, oprosti mi moje velike grijeh. Ti si moj Gospodar, Ti si jedini koji može oprostiti.'

Onda se okreni prema Kibli (Mekki) i reci: *'Allah je najveći! Slava neka je Njemu. Svaka hvala pripada Njemu. Ja Ga se sjećam i slavim Ga i noću i danju'*. Onda deset puta ponovi slijedeće: *'Subhanallah—Slava Allahu'*, onda deset puta *'Elhamdulillah—Sva hvala pripada Allahu'*, onda deset puta *'La ilahe illallah—nema boga osim Allaha'*.

Nakon toga osoba treba obaviti dvanaest rekata tehedždžuda. Selam se predaje nakon svaka dva rekata, jer je naš vođa Poslanik rekao, *'Noćne molitve (salat) se obavljaju dva po dva'*.

Allah hvali one koji obavljaju noćnu molitvu (tehedždžud):

'I od noći budi budan pa obavi molitvu (fetehedždžed) koja je tebi dodatna (nafilah). Može biti da te tvoj Gospodar uzdigne na stanicu hvale (mekamen mahmuda).' (Sura el-Isra, 79)

'I njihove strane (tijela) napuštaju postelje, mole se njihovom Gospodaru u strahu i nadi, i udjeljuju od onoga sa čim smo ih Mi snabdželi. Pa nijedna duša ne zna kakav užitak oku je od njih skriven, kao nagrada za ono što su radili.' (Sura Sedžda, 16-17)

Kasnije u noći, osoba se opet budi da obavi tri rekata vitr namaza da zapečati molitve toga dana. U trećem rekatu, nakon recitiranja Fatihe - Otvaranja:

'U Ime Allaha, Opštemilostivog Posebnomilostivog

Hvala Allahu Gospodaru svjetova,

Opštemilostivom Posebnomilostivom,

Vladaru Sudnjeg Dana,

Tebi robujemo i Tebi se molimo,

Uputi nas na pravi put,

Na put onih kojima si Svoje blagodati darovao,

Ne onih koji su Tvoju srdžbu izazivaju niti onih koji lutaju.' (Amin!)

I nekog drugog poglavlja Kur'ana, osoba podiže svoje dlanove kao na početku namaza te kaže *Allahu Ekber—'Allah je Najveći'*—pa onda prouči molbu poštovanja (kunut dovu): *'Allahu naš, mi tražimo Tvoju pomoć i Tvoj oprost i Tvoju uputu. Mi smo Tebi odani i Tebi se kajemo i Tebi vjerujemo i Tebe za svako dobro hvalimo. Mi smo Tebi zahvalni i nezahvalnost Tebi ne iskazujemo, i mi se odričemo onoga ko Tebe vrijeđa grijesima svojim. Allahu naš, Tebi robujemo i Tebi se klanjamo i ničice padamo i Tebi težimo. Tvojoj milosti se nadamo i Tvoje kazne se bojimo. Uistinu će Tvoja kazna zahvatiti one koji ne vjeruju.'*

Namaz odnosno molitva je onda završena na uobičajeni način.

Nakon izlaska sunca osamljena osoba će obaviti išrak namaz, molitvu osvjetljenja, koja ima dva rekata, i nakon toga će obaviti dva rekata isti'aze namaza, molitvu utjecanja Allahu radi zaštite od zla. Tokom prvo rekata nakon Fatihe će proučiti suru Felek, Zora:

*'Reci: Utječem se Gospodaru Zore,
Od zla stvorenja,
I od zla Tame kada se prostire,
I od zla onih koji pušu u uzlove (sahirbazi),
I od zla zavidnika (Iblis) dok zavist iskazuje.'*

Na drugom rekatu nakon Fatihe će proučiti suru Nas, Čovječanstvo:

*'Reci: Utječem se Gospodaru Čovječanstva,
Kralju Čovječanstva,
Bogu Čovječanstva,
Od zla došaptavanja napasnika (hannas, zao duh u čovjeku)-koji se povlači,
Koji došaptava u prsa čovječanstva—i od džinna i od ljudi.'*

Pripremajući se za dan, osamljena osoba će klanjati dva rekata istihare namaza, molitva traženja Allahove upute za ispravne odluke toga dana. U svakom od dva rekata istihare nakon Fatihe proučiti ajetul kursi:

'Allah - nema boga osim Njega - Živi i Obdržavatelj! Ne obuzima Ga ni drijemež ni san! Njegovo je ono što je na nebesima i ono što je na Zemji! Ko se može pred Njim zauzimati bez dopuštenja Njegova?! On zna šta je ispred njih i šta je iza njih, a od onoga što On zna - oni znaju samo onoliko koliko On hoće. Obuhvata Kursijom i Nebesa i Zemlju i Njega ne zamara održavanje njihovo; On je Svevišnji, Veličanstveni!'

Onda osoba prouči sedam puta Suru Ihlas, Iskrenost:

'Reci: On Allah je Jedan.

Allah je Apsolutni Uzrok.

Nije rodio niti je On rođen.

I ništa Njemu ravno nije.'

Kasnije na pola vremena između sabaha i podne namaza klanja se Duha namaz, molitva za pobožnost i smiraj srca. Klanja se šest rekata i nakon Fatihe uče se Sura Šems, Sunce, i Sura Duha, Jutro:

'Tako Sunca i njegove svjetlosti,

i Mjeseca kada ga prati,

i dana kada ga vidljivim učini,

i noći kada ga zakloni,

i neba i Onoga koji ga sazda,

i Zemlje i Onoga koji je ravnom učini,

i duše i Onoga koji je uskladi

pa joj obznani i zlo i dobro, -

uspjeće samo onaj ko je očisti,

a biće izgubljen onaj koje je na stranputicu odvodi!

Semud je zbog obijesti svoje poricao:

kad se jedan nesretnik između njih podigao,

Allahov poslanik im je doviknuo: "Brinite se o Allahovoj kamili i vremenu kad treba da pije!"

ali mu oni nisu povjerovali, već su je zaklali - i Gospodar njihov ih je zbog grijeha njihovih uništio i do posljednjeg istrijebio,

i ne strahujući da će On ikome odgovarati.'

Duha:

'Tako mi svjetlosti jutra

i noći kada se utiša, -

Gospodar tvoj nije te ni napustio ni omrznuo!

Onaj svijet je, zaista, bolji za tebe od ovoga svijeta,

a Gospodar tvoj će tebi sigurno dati, pa ćeš zadovoljan biti!

Zar nisi siročje bio, pa ti je On utočište pružio,

i za pravu vjeru nisi znao, pa te je uputio,

i siromah si bio, pa te je imućnim učinio?

Zato siročje ne ucvili,

a na prosjaka ne podvikni,

i o blagodati Gospodara svoga kazuj!'

Nakon Duha namaza se obavi keffaara namaz, molitva da se otkloni nečistoća koja je dotakla osobu neizbježno ili nesvjesno. Jer dodir sa nečistoćom, čak i kada je nenamjeran, jeste grijeh, i uzrok kažnjavanju. To se može desiti čak i u osami, naprimjer, putem fizioloških potreba. Hadreti Poslanik je rekao, 'Pazite se nečistoće—čak i kada mokrite, da ni kap mokraće ne prsne na vas—jer je to uzrokom patnje u kaburu (grobu).' Na svakom rekatu nakon Fatihe proučiti sedam puta Suru Keuvser:

'Imenom Allaha Opštemilostivog Posebnomilostivog

Uistinu smo ti darovali kuvser (fontanu blagodati).

Pa se klanjaj Gospodaru svome i žrtvuj.

Doista su dušmani tvoji odsječeni.'

Drugi namaz—duži, iako je od samo četiri rekata—trebao bi se obaviti tokom dana u osami. To je tesbih namaz, molitva slavljenja. Ako vjernik pripada Hanefi mezhebu on treba predati selam nakon četvrtog rekata; ako pak pripada Šafijskom mezhebu pošto oni obavljaju nafil namaze po dva rekata onda će selam predavati nakon svaka dva rekata.

Hadreti Poslanik je opisao ovaj namaz svom amidži, Abbasu, ovako:

'O Abbas, moj voljeni amidžo, obrati pažnju, ja ću ti dati dar. Pomno slušaj, ja ću ti prenijeti nešto dobro; obrati pažnju, ja ću ti darovati novi život i nadu, pomno slušaj, ja ću ti darovati nešto vrijednije deset puta od najvećih djela. Ako uradiš kako ti kažem, Allah će ti oprostiti grijeh—i one koje si uradio prije i one koje ćeš uraditi kasnije, stare i nove, male i velike, svjesno i nesvjesno, tajno ili javno.

*Obavit ćeš četiri rekata namaza. Na svakom rekatu, nakon sure Fatihe ćeš proučiti još jednu suru iz Kur'ana. Dok još uvijek budeš stajao, ponovit ćeš petnaest puta: **Subhanallahi vel hamdulillahi ve la ilahe illallahu vallahu ekber ve la havle ve la kuvvete illa billahil 'alijjil 'aziim.** (Slava Allahu, hvala Allahu, nema boga osim Allaha, Allah je najveći, nema promjene niti moći osim sa Allahom Uzvišenim Veličanstvenim.)*

Kada se pregneš (na ruk'u), s dlanovima na koljenima, ponovit ćeš ovo isto deset puta. Onda se ispravi ponovi isto deset puta; onda se spusti ničice na sedždu i ponovi isto deset puta. Kada sjedneš nakon prve sedžde ponovi isto deset puta, kada se spustiš na drugu sedždu ponovi isto deset puta. Kada sjedneš nakon druge sedžde ponovi isto deset puta te se onda ustani za drugi rekat i sve ovako ponovi u preostala tri rekata.

Ako možeš, obavi ovaj namaz svaki dan; Ako ne možeš, onda ga obavi bar svakog Petka; Ako ne možeš ni to, onda ga obavi bar jednom u mjeseca; Ako ne možeš ni to, onda ga obavi jednom u godini; Ako ne možeš ni to, onda ga obavi bar jednom u životu.'

Tako se u tih četiri rekata tesbih namaza, ovo slavljenje (tesbih) obavi tri stotine puta. Pošto je hadreti Poslanik preporučio ovaj namaz svom amidži

Abbasu, radiallahu 'anhu, prema tome taj namaz je preporučan i onome ko se osamio.

Pored ovoga osamljena osoba treba svaki dan pročitati bar dvije stotine ajeta iz Kur'ana.

Osoba takođe treba biti trajno u zikru, odnosno spominjanju Allaha, i prema svom vlastitom stanju ponavljati Njegova Imena glasno ili u sebi. Unutarnji nečujni zikr počinje tek kada srce oživi odnosno probudi se iz nesvijesti. Jezik ovog nečujnog zikra jeste tajni govor.

Svako se sjeća odnosno spominje Allaha i ponavlja Njegova Imena u skladu sa svojim sposobnostima. Allah kaže: *'I sjećajte Ga se na način kako vas je uputio.'* (Sura el-Bekare, 198) Drugim riječima, sjećaj Ga se u skladu sa svojim sposobnostima. Na svakom duhovnom stupnju sjećanje (zikr) je drukčiji. Ima drukčije ime; ima drukčiji karakter, drugi metod. Samo oni koji su na tim stupnjevima znaju njihove odgovarajuće sjećanje (zikr).

Osoba u osami takođe recitira Suru Ihlas, Iskrenost, stotinu puta dnevno.

Ona takođe treba učiti salavat na hadreti Poslanika stotinu puta dnevno: *'Allahumme salli 'ala Sejjidina Muhammedin ve 'ala aali Muhammedin ve sahbihi ve sellim.'* — *'O Allahu blagosiljaj našeg vođu Muhammeda i porodicu Muhammeda i njegove drugove, i mir njima.'*

Osamljena osoba treba takođe recitirati stotinu puta sljedeću molitvu:

'Estagfirullah el-'Aziim ellezi la ilahe illa huvel Hajjul Kajjum, mimaa kademt看 ve ma ahhartu ve ma 'alentu ve ma esrertu ve ma esreftu ve ma ente 'alemu bihi minnii. Entel Mukaddimu ve entel Muahhiru ve ente 'ala kulli šej'in Kadiir.'

'Oprosti mi Allahu Veličanstveni, nema boga osim Njega, Živog Obdržavatelja. Ja tražim oprost mojih grijeha prošlih i budućih, javnih i tajni, i za pretjeranost. Ti me poznaješ bolje nego ja sam sebe. Ti Ubrzavaš i Ti Odgađaš i Ti nad svakom stvari imaš nadmoć.'

Vrijeme koje preostane nakon što se sve ovo obavi treba se potrošiti u čitanju Kur'ana ili drugog vida obožavanja.

Poglavlje XXII

O Snovima

Snovi koji se sanjaju prije padanja u duboki san su istiniti i korisni. Ovi snovi su često nosioci radosnih vijesti i posrednici čudesa. Postoje prizori koji se pokazu oku srca.

Dokaz ovim istinitim snovima su Allahove riječi:

'Allah je doista pokazao san Njegovom Poslaniku sa istinom, ti ćeš zasigurno ući u svetu džamiju (mesdžidul haram), ako Allah htjedne, u sigurnosti.' (Sura el-Feth, 27)

I doista je hadreti Poslanik ušao u svetu džamiju u Mekki, kojom su vladali njegovi neprijatelji, godinu dana nakon ovog sna. Drugi primjer je u snu hadreti Jusufa:

'I kad Jusuf reče svome babi, o moj babo, ja sam vidio u snu jedanaest zvijezda i Sunce i mjesec, kako padaju ničice predamnom (li saadžidiin).' (Sura Jusuf, 4)

Hadreti Poslanik kaže: *'Neće nakon mene doći niko kao Poslanik, ali mogu doći neke objave. Vjernici će vidjeti ove objave u svojim snovima (vizijama, ar. ru'ja), ili će im objave biti pokazane u snovima.'* Allah to potvrđuje riječima:

'Za njih su radosne vijesti (bušra) u životu na ovom svijetu a i drugom.' (Sura Junus, 64)

Snovi dolaze od Allaha, ali nekada od prokletog Sotone takođe.

Hadreti Poslanik kaže, 'Onaj ko vidi mene u snu uistinu mene vidi, jer Sotona (Iblis, šejtan) ne može poprimiti moj lik.' Sotona ne može poprimiti lik niti onih koji slijede vjeru (dini islam), put (sunnat), mudrost (hikmet), istinu i riječi našeg hadreti Poslanika. Oni koji znaju tumačiti hadreti Poslanikove riječi, kažu da ne samo da Sotona ne može poprimiti lik hadreti Poslanika, nego on se ne može pretvoriti u lik nekoga ili nečega što posjeduje karakter milosti i koristi, ili sažaljenja, blagodati i vjere. Doista, svi Allahovi poslanici i prijatelji (evlijallah) i anđeli, časna džamija Kaba, sunce, mjesec, bijeli oblaci, Časni Kur'an, jesu bića u koje Sotona ne može ući, niti njihove likove poprimiti. To je zato što je Sotona (šejtan) mjesto odnosno stanje manifestacije srdžbe (gadab) i kazne i gorčine. On može predstavljati zbunjenost i sumnju (op. prev. jer je i sam takav). Kada neko u sebi ima manifestaciju (tedželli) Allahova Imena, Uputitelj (el-Haadi), kako će on u sebi onda imati manifestaciju Imena, Onaj Koji Zabluđuje (el-Muzzilu)? Atributi koji su suprotni jedni drugima ne mogu uzeti mjesto jedni drugima, kao voda i vatra. Srdžba ne može preuzeti lik milosti, niti se voda može pojaviti kao vatra. Oni odbijaju jedno drugo, oni drže dalje jedno od drugog, oni pripadaju različitim mjestima. Tako Allah rastavlja istinu od laži. *'Tako Allah pokazuje istinu i laž...sa parabolama i primjerima.'* (Sura er-Rad, 17)

S druge strane Sotona se može predstaviti kao da je Allah i kušati ljude, odvođeći ih u zabludu. On to može uraditi samo sa Allahovim dopuštanjem. Allah ima mnoge koji izgledaju suprotni jedni drugima. Naprimjer Njegov atribut moći i srdžbe izgleda kao suprotan Njegovom atributu ljepote i nježnosti. Prokleti Sotona (Šejtan, Iblis) se može samo lažno predstaviti da je ličnost srdžbe i moći jer je on u biti objekt Allahove srdžbe. Allah takođe ima attribute Uputitelj Istini i Onaj Koji Zabluđuje. Sotona se ne može pojaviti u liku nijednog božanskog atributa koji u sebi sadrži neki trag upute.

Ako se Sotona pojavi u liku bilo kojeg od Allahovih atributa, on to čini Allahovom voljom, da bi poveo vjernika dobru suprotstavljanjem zlu, da ga vodi istini putem odbacivanja laži. U stvarnosti Sotona nema moći da oduzme vjeru (iman) od vjernika; on je samo može pokupiti ako je vjernik sam baci odnosno napusti.

Allah pita hadreti Poslanika:

'Reci: Ovo je moj put. Ja pozivam Allahu srčanim uvidom (basiret, svjetlost srca), ja i oni koji mene slijede, slava Allahu; i ja nisam mnogobožac.' (Sura Jusuf, 108)

U ovom ajetu, 'oni koji mene slijede' su savršeni ljudi, istinski duhovni učitelji (muršid el-kamil) koji će dolaziti nakon hadreti Poslanika, koji će imati ovo unutarnje znanje i uvid te koji će biti bliski Allahu. Takva osoba se opisuje kao *zaštitnik (velijj) i istinski vodič (muršid)*. (Sura el-Kehf, 17)

Postoje dvije vrste snova, subjektivni i objektivni, i svaka vrsta ima dvije dodatne podjele.

Prva vrsta subjektivnih snova jeste odraz visokog duhovnog stanja i rezultirajuće vrline, i pojavljuje se slikama kao što su sunce, mjesec, zvijezde, bijele pustinjske scene obasjane svjetlošću, vrtovi Raja, palate, lijepi duhovi u anđeoskim formama i tako dalje. Ovo su atributi čistog srca. Druga vrsta subjektivnih snova sadrži slike koji odgovaraju stanju onoga ko je lišen briga i ko je spoznao sebe te postigao smirenost (mutmein). To su slike užitaka koje će naći u Raju—ukus nebeske hrane, mirisa i zvukova Raja.

On će sanjati neke životinje i ptice koje sličje najljepšim primjercima na ovom svijetu. Životinje koje se vide u takvom stanju su doista iz Raja. Naprimjer, kamila je Rajska životinja. **Konj** je teretna životinja koja je poslana da nosi **svetog ratnika** (mudžahid, **gazija**) u njegovom ratovanju protiv nevjernika kako oko njega tako i u njemu. Bik je poslan hadreti poslaniku Ademu za oranje zemlje da bi se sijala žitom. Jagnje dolazi od Rajskog meda, kamila je stvorena od svjetla Raja, **konj** je stvoren od Rajskog **slatkog bosiljka**, bik je stvoren od Rajskog šafrana.

Muše predstavlja najniže stanje onoga ko je pronašao smiraj srca i uma. Kada on usnije muše (hibrid od konja i magarice), to znači da je nemaran i lijen u svome obožavanju usljed prohtjeva tijela i ega (magarica) koji ga u tome sprječavaju, te su njegovi duhovni naponi bez koristi. Zbog toga se treba pokajati i poprimiti ustrajnost u svojim dobrim djelima pa će time sebi pribaviti koristan rezultat.

Magarac je stvoren od Rajskog kamena te je darovan u službu hadreti Ademu i njegovom potomstvu. Magarac je simbol tijela i materijalnih prohtjeva, ega i sebičnosti. Tijelo je teretna životinja koja nosi teret duše. Ako je čovjek rob svome tijelu, on je kao čovjek koji nosi magarca na svojim ramenima, a istinski čovjek pak jaše magarca svoga materijalnog bića. Tako magarac predstavlja sredstvo preko kojeg osoba realizuje ciljeve na drugom svijetu (ahiret).

Razgovor sa lijepom mladom osobom sa čistim i produhovljenim licem jeste znak da do tog sanjara dosežu božanske manifestacije, jer oni koji su postigli prosvjetljenje božanskim manifestacijama u Raju će imati takve lijepe forme. Naš vođa Poslanik ih opisuje da su to skladno građene, graciozne osobe tamnih očiju. On je čak rekao, *'Ja sam vidio mog Gospodara u liku najljepšeg mladića'*. Pošto je Allah čist od svake forme i lika, ova Poslanikova izjava se tumači kao manifestacija (tedželli) Allahovih najljepših atributa koji su se odrazili na zrcalu čiste duše. Ovaj odraz se naziva djetetom srca. Materijalna pojava, tijelo, jeste zrcalo za božanski intelekt koji nas poučava i formira. Odraz tog prizora je takođe spona između roba i njegova Gospodara. Hadreti Alija kaže, *'Da mene nije formirao moj Gospodar ja Ga ne bih spoznao.'*

Jer duhovno formiranje osoba treba instrukciju i primjer vodiča u formi živog duhovnog učitelja. Ovi učitelji su poslanici i Allahovi prijatelji (evlijallah) koji nasljeđuju mudrost poslanika. Samo preko njihovih poučavanja srce i biće bivaju prosvjetljeni, osvjetljavajući im put. Osoba njihovom pomoći pronade svoju nadahnutu dušu (nefsi mulhime). Allah kaže:

'Dizatelj stupnjeva, Posjednik Prijestolja. On postavlja nadahnuće (ruuh) u one Njegove robove koje On hoće, da bi upozorili na Dan Susreta.' (Sura Gafir Mu'min, 15)

Za spasenje svoga srca moraš pronaći učitelja (velijju muršida) koji će te nadahnuti sa ovom dušom.

Imam Gazzali kaže, *'Dopušteno je vidjeti u snovima Allaha Uzvišenog u lijepom liku. Taj like je sukladan stupnju i stanju onoga koji sanja. To što se vidi posigurno nije božanska Esencija (Zatillah), jer je Allahova Esencija transcendentna svakoj formi i obliku. Niti se može vidjeti u snu naš vođa Poslanik u svojoj istinskoj formi, osim kod onih koji su nasljednici njegove mudrosti, znanja i djelovanja koji su mu potpuni sljedbenici. Drugi, kada ga sanjaju, sanjaju simbole u skladu sa svojim potencijalom i stanjem, ali ne vide uistinu baš njega.'*

U komentaru Muslimove zbirke hadisa ima predaja koja kaže, *'Dopušteno je vidjeti na snu Allaha kao svjetlo ili u ljudskoj formi.'* On manifestira Sebe u formama Svojih atributa. Poslaniku Musau On se pojavio kao vatra gorućeg žbuna (čičimak drvo). To je bila manifestacija božanske Riječi koju je Poslanik Musa čuo kao da mu Gorući Žbun govori, *'O Musa, šta ti je to u desnoj ruci?'* (Sura Ta-Ha, 15)

Ono što je Musau izgledalo kao vatra je zapravo božanska svjetlost. On ju je vido kao vatru u skladu sa njegovim stupnjem i potrebom, jer je on bio u potrazi za vatrom. Za čovjeka najniži stupanj bitka jeste biljni, drvo, pa onda stupanj životinje u njemu. Zar je onda neobično da osoba koja se očistila od niskih stupnjeva bitka, odnosno prohtjeva, i postala savršeni čovjek da vidi božansku istinu pokazanu u vidu gorućeg žbuna? Drugim savršenim ljudima Allah je pokazao Njegove riječi kao njihove vlastite, kako proističu sa njihovih vlastitih usana.

Hadreti Bejazid el-Bistami je u takvom stanju božanskog nadahnuća rekao, *'Moje biće je Slavljeno. Kako je velika moja čast!'* Božanska riječ je potekla sa usana hadreti Džunejda el-Bagdadije, *'Ispod mog ogrtača nema niko do Allah!'* Postoje velike tajne na stupnjevima kao što su ovi koje su savršeni ljudi dosegli. One su preteške za shvatanje i predugačke da bi se ovdje objašnjavale. One se tiču samo onih koji su posvetili svoje živote postizanju unutaršnjeg znanja.

Da bi osoba primila božansku manifestaciju te uspostavila kontakt sa duhom (ruuhom) našeg vođe hadreti Poslanika, ona mora biti poučena i obrazovana te

izvedena na određeni duhovni stupanj. Putnik (murid, salik) koji je tek krenuo duhovnim putem (suluk) ne može očekivati bez posrednika (velijje muršida) poveže sa Allahom i Njegovim Poslanikom. On se mora prvo pripremiti i obrazovati od strane učitelja koji je blizak Njima. Između čistog učitelja koji je blizak Allahu i Njegovom Poslaniku postoji veza koja je transcendentna materijalnom bitku. Da je hadreti Poslanik živ (na ovom svijetu u tijelu) osoba bi mogla direktno od njega prihvatiti znanje i ne bi bilo potrebe za posrednikom (učiteljem). Ali on je preselio na Ahiret (drugi svijet), on je odvojen od materijalnog u nematerijalni svijet. Prema tome osoba ne može imati direktan kontakt s njim. Isti slučaj je i sa istinskim učiteljima koji su preselili na bolji svijet. Kada oni napuste ovaj svijet osoba ne može direktno od njih učiti.

Ti ćeš shvatiti ako imaš moć zapažanja; ako nemaš, trudi se da je postigneš. Teži tome da pronađeš ovo razumijevanje meditacijom tako da možeš probiti tamu ega svjetlom iluminacije. Treba ti svjetlost da bi vidio, da bi shvatio: ne možeš vidjeti u mraku. Svjetlost se spušta samo na mjesta koja su uređena i očišćena, počašćena mjesta. Početnik ne može sam sebe urediti te je stoga nužno u potrebi za učiteljem.

Živi učitelj mora imati vezu sa našim hadreti vođom Resulullahom—tj, ako je istinski nasljednik stanja hadreti Poslanika. U svom poučavanju on prima uputu od Poslanika i naučen je da bude istinski Allahov rob. Sa ovom pomoći on postaje posrednik nastavka duhovnog puta. Preostalo je tajna. Samo oni koji su sposobni da shvate oni će shvatiti.

'A Allahu pripada uzvišena čast ('**izzet**) i Njegovom Poslaniku i vjernicima (onima kojima je darovana).' (Sura el-Munafikun, 8)

Ovo stanje časti je tajna.

Duhovno obrazovanje nije lahka stvar. Materijalna duša je u tijelu i njime se obrazuje. Mjesto duhovne duše (nefs ruhani) je u srcu. Mjesto sultan duše je u centru srca. Mjesto svetog duha (ruhul kudus) je tajna (sirr). Ta tajna je sredstvo putem kojeg se vjerniku prenosi istina (hakk). Ona je tumač, koji prevodi istinu tragaocu (muridu), jer ta tajna pripada Allahu, bliska Mu je i Njegov je povjerenik.

Postoje takođe snovi koji su rezultat lošeg karaktera. Oni pokazuju atribute dominirajućeg ega (nepsi emare) ili realizaciju vlastitih grešaka, koje osoba ne može da zaustavi.

Čak i u boljem stanju, kada osobu Allah opomene na njene grijehe i mahane, ona sanja divlje životinje, lavove i tigrove, vukove i medvjede, pse i divlje svinje i druge zvijeri—lisice, zečevi, mačke, zmijske, škorprije te mesoždere i otrovne životinje.

Spomenut ćemo neke od tih životinja i ukazati na njihovo značenje u snovima: tigar je simbol ponosa i egoizma dotle da je arogantan prema samom Allahu Uzvišenom.

'Oni koji odbijaju Naše riječi i okreću se od njih arogantno, njima se neće kapije neba otvoriti, niti će ući u Raj dok se kamila ne provuće kroz iglene uši.' (Sura el-'Araf, 40)

Ista kazna je za one koji su arogantni prema ljudima.

Lav je simbol pretjeranog samoljublja. Medvjed predstavlja ljutnju, bijes i tiraniju prema onima nad kojima se ima vlast. Vuk predstavlja proždrljivost bez obaziranja na halal ili haram te čistoću ili poganost. Pas je simbol ljubavi prema

dunjaluku i njegovim kušnjama i negativnostima. Svinja je simbol zavisti, ambicije, osvetoljubivosti i požude. Lisica je simbol laganja, varanja i lukavosti u ovom svijetu. Zec je simbol istih djela, jedino što se ona rade iz nemarnosti i nesvjesno. Leopard je znak besmislenog napora, i želje za istaknutošću. Mačka je simbol škrtosti i dvoličnjaštva. Zmija predstavlja laganje, ogovaranje, lažno optuživanje i tiranisanje ljudi svojim riječima. Škorpion je znak negativne kritike, ismijavanja ljudi i njihova odbijanja. Osa predstavlja rušilački jezik koji vrijeđa ljude.

U snovima borbe sa nekim od ovih divljih zvijeri bez da ih se savlada, osoba treba pojačati napor, obožavanje (ibadet), i svjesno spominjanje (zikrullah), dok se jednim udarcem te zvijeri ne ubiju. Ako osoba sanja da ubija ove zvijeri, to znači da je prestala sa tim dotičnim greškama i nanošenjem štete drugima. Allah to spominje riječima: *'On će ukloniti od njih loše posljedice i popraviti njihove stanje.'* (Sura Muhammed, 2)

Ako osoba sanja da se neka od ovih zvijeri preobrazila u ljudsko biće to znači da se njeno prijašnje stanje promijenilo iz lošeg u dobro, da joj je prihvaćeno pokajanje, jer istinski znak prihvaćenog pokajanja jeste nesposobnost da se isti grijeh ponovo učini.

'Osim onog ko se pokaje i uzvjeruje i radi dobra djela; takvima, Allah pretvara njihova loša djela u dobra...' (Sura el-Furkan, 70)

Kada je osoba bude spašena grijeha i zla, treba preduzeti svake predostrožnosti da se ne osjeća bezbjednom, jer tijelo i ego povrate svoju snagu pri najmanjem podsjećanju na nepokornost, revolt i zlo, te povrate osobu na stari put. Stanje duše na smirenosti se može lahko izgubiti. Razlog zašto je Allah naredio Njegovim robovima da se ustegnu od zabranjenog (haram) jeste da bi držao osobu u stalnoj budnosti i oprezu.

Dominirajući ego (**nefs emare**) se nekada pojavi snu u liku nevjernika;
samokritični ego (**nefs levame**) se pojavi kao Židov, a nadahnuti ego (**nefs
mulhime**) se pojavi kao Kršćanin.

O Sljedbenicima Mističnog Puta (Sejr-i-Suluk)

Ljudi mističnoga puta su podijeljeni u dvije sekcije.

Prva grupa su **Sunnije**: oni slijede propise Kur'ana te praksu i pravila izvedena iz ponašanja i riječi hadreti Poslanika. Oni slijede ovu uputu u svojim riječima, svojim djelima, u svojim mislima i osjećajima, i oni slijede unutarnje značenje vjere—tj. oni razumiju i ne slijede slijepo. Oni djeluju i žive u skladu sa propisima vjere, kušajući i uživajući ih, a ne samo podnoseći ih kao natovareni teret. To je mistični put koji oni slijede. To je bratstvo Allahovih voljenih robova. Nekima od njih je zajamčen ulazak u Raj bez obračuna na Sudnjem Danu, a drugi će vidjeti nešto malo od strahota Sudnjeg Dana te onda ući u Raj. Opet drugi će kratkotrajno proći kroz Paklenu vatru da se očiste od grijeha prije nego uđu u Raj. Niko od njih neće vječno boraviti u Paklu. Vječnost u Paklu je za nevjernike (kafirun) i dvoličnjake (munafikun).

Druga grupa se sastoji od heretika odnosno onih koji su iskrivili vjerovanje. Hadreti Poslanik nas je upozorio, 'Vi ćete, kao i Sinovi Israila prije vas, kao i narod Ise sina Merjemina, biti podijeljeni jedni od drugih. Kao što su oni inovirali i iskrivili, tako ćete i vi iskrivljavati. Vremenom, u krivovjerstvu, pobuni i grijehu, vi ćete takođe postati kao i oni te raditi iste stvari. Kada bi se oni zavukli u rupu otrovnog reptila, vi ćete ih pratiti u stopu. Trebate znati da su se Sinovi Israila (jehuda) podijelili u sedamdeset jednu grupu. Svi si zalutali osim jedne grupe (firkah). Kršćani (nasara) su se podijelili u sedamdeset dvije grupe, i sve su zalutale osim jedne. Bojim se da će se moja zajednica (ummet) podijeliti na sedamdeset tri grupe (firkah). Ovo će biti izazvano obrtanjem neispravnog u ispravno i zabranjeno u dozvoljeno po vlastitom nahođenju, za vlastite prednosti i koristi. Sve ove grupe će završiti u Vatri osim jedne (millah vahida), a ta jedna je spašena grupa (firka nadži).' Kada je upitan koja je to spašena grupa on je odgovorio, '**Ona koja slijedi moju vjeru i sunnet i sunnet mojih drugova.**'

Slijedeće su neke od krivovjernih grupa (firka) koje sebe nazivaju misticima (sufijama):

Hululija, Inkarnisti, tvrde da je dozvoljeno gledati u lijepo tijelo ili lijepo lice, bilo žene ili muškarca, ko god da je, bilo da su supruge, muževi, kćeri ili sestre drugih. Oni se takođe miješaju i plešu zajedno. To je očigledno protivno propisima Islama u vezi čuvanja časti i pristojnosti u njegovim pravilima.

Postoje takođe oni koji se nazivaju **Haalijje**, koji traže ekstatični trans putem pjevanja, kretanja, izvikivanja i pljeskanja rukama. Oni tvrde da su njihovi šejhovi u takvom stanju (halu) da su iznad propisa vjere. Ovo posigurno ne odgovara ponašanju hadreti Poslanika, koji se u svakom stanju vladao po propisima vjere.

Evlijaa'ijja tvrdi da se nalaze u Allahovoj blizini i kažu da kada se rob postane blizak Allahu, tada se sva vjerska zaduženja ukidaju za njega. Oni takođe tvrde da je velijja, Allahov prijatelj, superiorniji poslaniku. Oni kažu da je Allahovom Poslaniku znanje došlo preko anđela Džibrila, a da velijja božansko znanje prima direktno. Njihovo pogrešno mišljenje i njihovo stanje i ono što sebi pripisuju je njihov najveći grijeh, koji ih uništava te odvodi u krivovjerje i nevjerstvo.

Šamuranijska vjeruje da je svijet vječan, i da ko god proglasi svijet vječnim on nije podložan vjerskim zaduženjima; oni nemaju obzira prema dozvoljenom i zabranjenom. Oni koriste muzičke instrumente u svojim ritualima. Ne odvajaju žene od muškaraca. Oni ne vide nikakve razlike između dva spola. Oni su nepopravljivi nevjernici.

Hubbijja kažu da kada čovjek dostigne stupanj ljubavi tada postaje oslobođen svih vjerskih dužnosti. Oni ne pokrivaju spolne organe.

Hurijja, kao i Halijja, putem galame i pjevanja i pljeskanja dlanovima traže stanje transa, i tvrde da u tom transu doživljavaju spolni odnos sa hurijama; kada iziđu iz tog svog transa oni obave potpuno kupanje (gusul). Oni su uništeni vlastitim lažima.

Ibahijje odbijaju da preporučuju dobra i zabranjuju loša djela. Naprotiv, oni smatraju zabranjeno dozvoljenim. Oni primjenjuju te ideje na ženama. Po njima sve žene su dozvoljene svim muškarcima.

Mutekasilijja pravi princip od lijenosti te idu od vrata do vrata i prose svoju nafaku. Time oni tvrde da su napustili dunjaluk a trunu u lijenosti.

Mutedžehilijje se prave neznalicama i namjerno se odijevaju nepristojno, pokušavajući da izgledaju i ponašaju se kao nevjernici, iako Allah kaže *'Ne težite pokvarenjacima...'* (Sura Hud, 113) A hadreti Poslanik kaže, *'Ko god oponaša jedan narod onda njima i pripada'*.

Vafikijje tvrde da samo Allah može znati Allaha. Stoga oni odbijaju da se obrazuju i stiču znanje te ih njihovo namjerno neznanje tako odvodi u propast.

Ilhamijje se oslanjaju na nadahnuće, napuštaju sticanje znanja, zabranjuju studiranje, te kažu da je Kur'an za njih veo (perda) te da je poetsko izmišljanje njihov Kur'an. Oni napuštaju Kur'an i namaz te umjesto toga poučavaju svoju djecu poeziji.

Imami i učitelji Sunni puta kažu da su Ashabi (Drugovi), putem riječi i prisustva hadreti Poslanika, bili na visokom nivou duhovne ekstaze i zanosa. U kasnijim vremenima ovaj duhovni stupanj se rasplinuo. On se prenio na duhovne nasljednike božanskog puta ka istini, koji je tada podijeljen na mnoge grane.

Podijeljen je na toliko grana da se mudrost i energija istanjila i rasplinula. Na kraju sve što je od toga preostalo je bio lik zaodjeven u odijelo duhovnog učitelja bez ikakve zbilje u sebi. Čak i u takvom praznom duhovnom stanju podjele su se nizale jedna za drugom, pretvarajući se u krivovjerja. Neki su postali **Kalendarije**—lutajući prosjaci. Drugi su postali **Hajderije** i glumili junake. Opet drugi su se nazvali **Edhemije** lažno sebi pripisujući slijedenje napuštanja (zuhda) ovosvjetskog sultanata od Hadreti Ibrahim ibn Edhema. Ima ih još mnogo. [*Ebu Irfan: Zajednička bolest svim ovim sektama jeste želja za razvodom (talak) od Šeri'atskih zaduženja. To nije niti sunnizam, niti šiizam, nego čisti nefsizam. Da nas Allah sačuva svakog odvajanja od Istine. Amin!*]

U naše vrijeme, vrlo je malo onih koji slijede put istine u skladu sa vjerskim zakonom. Istinski sljedbenici ovog puta istine imaju dva svjedoka. Prvi, spoljašnji svjedok, koji pokazuje da je dan derviša ispunjen vjerskim normama i praksom. Drugi, unutarnji svjedok, jeste uzor koji on slijedi i poprima i po kojem sobom upravlja. Uistinu, nema se ko drugi slijediti mimo Allahova Poslanika, koji je posredstvo (vesila), most (sirat), te ponekad sam murid a i sama istina (hakk) koju murid traži. Nema nikakve sumnje u to da je njegov božanski duh (ruuh) jedini posrednik (vesila). To je zakon koji se mora slijediti radi vjerskog sklada u životu istinskog vjernika. Alternativno tome sveto biće koje nastupa u liku nasljedstva Poslanikove duhovnosti može blagosloviti učenika (murida) materijalnim prisustvom. Doista, Sotona ne može poprimiti lik našeg Poslanika.

Pazi se, o putniče na putu ka istini, da slijepac ne bi vodio slijepca. Tvoj vid mora biti toliko izoštren da razluči najmanju česticu dobra od najmanje čestice zla.

Poglavlje XXIV

Pogovor

Putnik (salik) na ovom putu istine mora posjedovati inteligenciju ('akl), shvatanje (tedebbur) i pronicljivost (firasat). Ovo su preduslovi za njega.

Allah je stvorio robove mudrim i razumnim.

Koji odlaze sa svijeta, mjesta tegoba.

Do mora na kojem su im talasi jedino iskušenje,

Gdje su dobra djela lađe kojima preko talasa plove.

Putnik je na putu jer postoji mjesto na koje želi da stigne. Njegova pažnja je uglavnom fiksirana na cilj, ali ipak ne može ignorisati važnost pripreme za to putovanje. Kada se pripremi mora voditi računa o tome da ga ne zavaraju privlačne pojave, niti se smije opterećivati koferima niti smije dopustiti da mu stanice postanu krajnji cilj.

Ljudi mističnoga puta (sufije) kažu da djela pripadaju Onome ko ih je stvorio. Čovjek nije potpuno odgovoran: u njegovim rukama djela mogu izgledati drukčija nego kakva stvarno jesu. Allah kaže:

'...niko nije siguran od Allahove zamke osim ljudi gubitnika (tj. potpuni su ovisnici).' (Sura el-'Araf, 99)

Ovo je osnova na njihovom putu: da ostave sve kofere i oslone se potpuno na Allaha, neometani izazovima stanica na tom putu. U božanskoj predaji Allah kaže:

'O Muhammede, prenesi radosne vijesti grješnim da sam Ja Oprostivi. Ali reci i onima koji su istinski predani Meni i iskreni u želji Zamnom da sam Ja Ljubomoran (na sve što mimo Mene požele).'

Čudesa koja se pojavljuju kroz robove bliske Allahu i duhovne stanice na kojima se pojave su istina. Pa ipak čak ni takvi ljudi nisu sigurni od Allahove zamke (mekr) i Njegovih kušnji sa kojima ih potiče na grijeh—nekada im se čak daruje uspjeh kada počnu grijешiti, tako da pomisle da njihova stanja i čudesa doista pripada ju njima. Samo su poslanici i njihova čudesa sigurna i čista od tih kušnji. Kaže se da bojazan od gubljenja vjere u zadnjem dahu osigura osobu te ispusti taj zadnji dah s vjerovanjem.

Hadreti Hasan el-Basri je običavao reći da Allahovi bliski robovi uspjevaju preko svoje bojazni od Allaha. U njima, bojazan prevazilazi nadu zato što znaju opasnost od varke ljudske prirode. Zablude izvodu osobu iz vjere a da to ona i ne primjeti. On je takođe rekao da se zdrava osoba boji bolesti te da nema mnogo čemu da se nada, dok bolesnik nema bojazni od bolesti jer je već bolestan, i može se nadati samo zdravlju.

Hadreti Poslanik kaže, 'Kada bi neko vagao strah i nadu vjernika, našao bi ih istim.' Allahovom milošću, na našem izdisaju, Allah nam poveća nadu koja savlada strah. U riječima našeg Poslanika, *'Svi moji sljedbenici će izdahnuti sa povjerenjem i nadom u Allahovu milost'*. Jer Allah obećava: *'Moja milost obuhvata sve stvari...'* (Sura el-'Araf, 156) i, *'Moja milost prestiže moju srdžbu.'*

Allah je Opštemilostivi i Najmilostiviji od Milostivih, i osoba se posigurno može osloniti na to. Ipak putnik na duhovnom putu istine (salik) se mora bojati i izbjeći Allahovu srdžbu. Usljed toga je nužno da on sve svoje prezentira Njemu—pa i

vlastito biće, i bitak—i postavi pred Njegova stopala i traži utočište kod Njega od Njega.

O putniče, padni na koljena ispred svog Gospodara! Svuci sa sebe svoje materijalno biće! Priznaj i učini pokajanje za tvoje prošle grijehе i čekaj na kapiji Njegove milosti bez ičega, kao potpuni beskućnik! Ako to uradiš, sigurno ćeš primiti Njegovu blagodat, Njegove blagoslove, Njegovo prosvjetljenje, Njegovu ljubav i samilost; i svi tvoji grijesi i nečistoća će se istopiti. Jer On Svemilosni, Najmilosniji, Velikodušni, Vječni Gospodar i Svemoćni.

Mi molimo za mir i blagoslove na našeg vođu Poslanika i njegovo potomstvo, drugove i sljedbenike. Sva slava i hvala pripada samo Allahu; mi prepuštamo sve u Njegove ruke.

Amin!

Epilog Prevodioca na Bosanski:

Hvala Allahu Gospodaru svjetova istinskom hvalom, i neka je Allahov blagoslov i mir na našeg vođu i učitelja Muhammeda, njegovu časnu porodicu i potomstvo, njegove plemenite drugove i sve one koji ih slijede do dana Susreta sa Voljenim.

Koliko mi je poznato ovo djelo još nije prevedeno na Bosanski jezik te se nadam da sam, Allahovom milošću, pomogao u podsjećanju na jednog od najvećih Allahovih prijatelja i učenjaka iz hadreti Muhammedove Zajednice. Šejh Abdul-Kadir Džilani, kuddise sirruh, je doista posjedovao govornu moć da prenese visoke istine na jednostavan i običnom čovjeku lahko razumljiv način. Ova knjiga je jedan sažeti osvrt na njegov ulemanski i sufijski domet koju je on mahsus napisao i ostavio u emanet kako svojim tako i svim učenicima početnicima ovoga mubarek Sufijskog puta. Knjiga takođe sadrži rijetko poznate hadise vezane za duhovnu nauku koji su vjerovatno poznati samo ekspertima u hadiskoj znanosti.

19ti Zulka'dah 1432 Hidžri,

Prevodilac: Jasmin Zjajo (Ebu Irfan el-Bosnevi)